DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

MAYIS 2021 Sayı: 80
Fiyat: 12 TL - KKTC: 15 TL

KAFA

bi dünya...

YOKSULUN SIRTINDAN DOYAN DOYANA

Âşık Mahzuni Şerif

Enis Batur · Nermin Yıldırım · Ayhan Sicimoğlu · Sunay Akın · Aylin Balhoa · Mahir Ünsal Eriş · Umay Umay · Coşkun Aral · Akgün Akova
Murat Özyaşar · Zafer Ü[illegible] · Ed[illegible] · [illegible]ekta Kopan · Levent Erden
Candaş Tolga · Celil Nalcakan · Gökhan Çınar · Metin Uca · Marcus Graf · Kaan Koç · Dilan Bozyel · Başar Başaran · Aslı Alpar · İsmail Saymaz
[illegible] · Zeki Kayahan · Eylül Görmüş · Emirhan Perker · Pelin Özkan · Ergin Konuksever · Meral Işık

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://kitantey.org

Bağlantıda kalarak ihtiyacın olan iş imkânlarına ulaşabilirsin

İş arayanlara destek Vodafone'dan.
Birlikteyiz Tarifesi sadece 9 TL.*

Birlikte mümkün
vodafone

* Pandemi döneminde gelir kaybı yaşayan ve işini kaybedenlere özel.
20 Nisan-20 Mayıs 2021 tarihleri arasında Yeniyol faturalı ve faturasız abonelerin geçerlidir. Vergiler dahil 750 DK, 250 SMS, 6 GB, 6 ay boyunca 9 TL.
Faturalar 6 ay boyunca 9 TL olarak kesilecek olup, 6 ay sonunda abone ile sınırlıdır. Başvuru için http://vfte.co/birlikteyiz'i ziyaret edinız.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali Aksamsefasi

Başar Başaran

dansör

Dans etmenin eski zamanlardan devralınan bir incelik olduğundan bahsetmiştin bana. Tıpkı mektup yazmak gibi demiştin. Yok yok beklemek gibi diye düzelttin. Sahi sen bir mektubu yazan mı olmak istersin bekleyen mi?

Seninle dans ederdik. Başkasının başından geçmiş bir anı gibi hatırladım bunu. Akşam olmak üzere. Açık buzdolabının karşısında duruyorum. Şimdi düşününce garip geldi. Dans edebildiğimi zannetmiyorum. Niyetime güveniyor olmalıydım. Kimin ne söyleyeceğini umursamadan senin peşinden koşarak ortaya atılıyordum. Davullar, baslar, iki elimi göğe kaldırıp eşlik ettiğim nakaratlar. Dünyayı daha hızlı dönmesi için avuç içlerimizle çevirir, yer kabuğunun altında uyuyan eski âşıkları uyandıralım diye bağrıa çağıra tepinirdik. Biz başladığımızda dolu olan pistte en son ikimiz kalana kadar zıplardık. Bara gün doğduğunda, ayakkabılarının tekini masanın altında diğerini sahnenin orada bulurdum. Kolumda tırnak izlerin, yüzümde saçların, göğsümde memelerinin sıcağı kalırdı. Bu şarkı sana gelsin, bir sonraki bana. Açık buzdolabının karşısında duruyorum. Akşam olmak üzere. Dünyanın bu yanında elden ayaktan düşen bir güneş, öbür tarafında yeniden doğmaya hazırlanıyor. Âşık olma sırası bir sonrakine geçer gibi diye düşündüm. Bizimki bitti, şimdi başkalarının zamanı başlıyor. Bu saatlerin burnumu sızlatan hissiyle hatırladım dansörlüğümü. Oysa sen varken günün şu vakitlerinde böyle güneşin gidişini falan düşünmez neşeyle duşa girerdim. İşten döndüğümüzde sevişirdik. Sonra kalkar, yıkanır, hazırlanır evden çıkardık. Banyo aynasında elimde bir parça jöleyle duran hâlimi düşündüğümde bu dans işini de hatırlamış olmalıyım. Sen o sırada içeride ne giyeceğine karar veriyorsundur. Yatağın üstünü kombinlerle doldurup çırılçıplak ortalarında oturur, beni beklerdin. Hangisini giyeyim? Bence hiçbirini. Saat kaç oldu bırak şakayı derdin geç kaldık. Hâlbuki erken gidiyormuşuz her yere de haberimiz yokmuş. Baksana şurada bir başına kaldığına göre zamanda kısa düştüm demektir. Bu ana biraz daha geç gelsem ne vardı?

> **Bir şeyleri anlamak bir yolsa, arkandan koştuğumda seni ileride bir yerde beni beklerken bulmak çok hoşuma gidiyor.**

Birlikte oyalanmak bütün koşturmalarımızdan daha önemli bir işmiş. Şimdiki akım olsa sana hiç hadi demez, bana çabuk olmanı söylemene müsaade etmezdim. Alarmlı radyoyu camdan atar, telefondan ajandayı silerdim. Çünkü bütün bunlar dünyanın geri kalanını bağlayan objektif bir zamanın enstrümanlarıymış. Oysa biz onların vaktinde yaşamıyorduk. Benim için senin uyumanla biten bir gün, senin uyanmanla başlıyordu. Kuşlar karnımda duruyorlar, mevsim geçse de bir yere gitmiyorlardı. Yıldızlar göpüştükçe parlıyor, bulutlar suratını asmanla geliyordu. Sıcaklık sen üşüdüğünde oluyor, rüzgâr saçların uçuştuğunda esiyordu. Perdeler soyunduğumuzda kapanır, giyindiğimizde açılırdı. Karnımız gecenin bir yarısında yataktan çıkınca acıktığından, yemek saati o zamandı. Görüyor musun, aşkızılık kendi zamanını kendin belirleme kudretini kaybetmek demekmiş. Bir gün biz de herkes için ilerleyen o takvime kös kös geri dönecekmişiz. Aslına rücu etmeyi bekleyen bir kâinat, ayrılığın bekleme odasında oturmuş dergi karıştırıyormuş. Dünya sabırsızlıkla ayaklarını salliyor, durup durup saatine bakıyor, nerede kaldı bunlar diye söyleniyormuş. Bize neydi bundan, geç gelsek içeri almayacaklar mıydı, düşünemedik bunları acele ettik. Buzdolabının "kapı açık kaldı" sinyalini duyuyor musun, böyle sinir bozucu bir sesle gerçeklik bizi çağırıyormuş. Kendi elimizle kendi süper gücümüzden olmuşuz. Düşümüzü bir tatilin son günü gibi iç sıkıntısıyla terk edip uyanmışız. Dolabı ne yiyeceğimi bulamadan kapattım.

Dans etmenin eski zamanlardan devralınan bir incelik olduğundan bahsetmiştin bana. Tıpkı mektup yazmak gibi demiştin. Yok yok beklemek gibi diye düzelttin. Sahi sen bir mektubu yazan mı olmak istersin bekleyen mi? Bu konuda çok güzel anlaştığımızı düşünüyorum. Ben yazmayı, sen beklemeyi seçtin. Ne güzel. Ben cevap istemem senden. Postacıyı pencerede karşılamayı sevmem bana. Benim de sana bir şey söylememe gerek yok zaten de [illegible] ne diyebilirim ki sonuçta kimse kendini ona âşık olandan daha güzel anlatamaz..." Bunu söylediğin anı hatırlıyorum. Beşiktaş İskelesi'nde vapur bekliyorduk. Kadıköy'deki iskelenin adının Beşiktaş olması bana her zaman garip gelir. İskeleler bulundukları yerle değil, gitmeyi tasarladığımız yerle anılırlar. Öyleyse benim mektuplarım da senin adınla imzalanmalılar. Çünkü dilimin ucunda duran sözlerim sana ulaşma özlemime dairler. Tıpkı iskeleler gibi. Benim bittiğim yerde başlar, beni sana götürmeye yararlar. Yani bunlar aslında senin sözlerindir. ***Şimdi anlıyorum bana neden cevap vermediğini. İnsanın kendine cevap verme zorunluluğu yoktur. O yüzden susabiliyorduk demek seninle.*** Dans gecelerinden eve sessiz dönüyorduk. Benim gömleğimin yakası, senin ayaklarının altı simsiyah olmuş, bembeyaz çarşaflara devriliyorduk. Uyumadan he men önce el ele, birlikte denize atlar gibi sayıyorduk. Bir, iki , üç.. Kendimizi rüyaya bırakıyorduk.

Birlikte paylaşılan sessizliğin, sen içinde başkasına ait bir iskeleden karşı kıyıya bakarken; onun da oradan, senin iskelenden, sana baktığından emin olmakla yaşanabildiğini fark ediyorum. Bu güven anında aramızdaki denizin konuşarak dağıtılması gereken hiçbir ürkütücülüğü kalmıyor. O zaman mezarlıktan geçerken çalınacak ıslık, yersiz yere gevezelik yahut samimiyetsiz laflar İnsana lazım olmaz oluyor. O yüzden ancak gerçek bir aşkın içinde susulabiliyor, soru ve cevap birbirlerinden azade oluyor. Nedensellik düştüğünde aşk başlıyor, ortada aşkın kendisinden başka bir belirleyen kalmıyor. Vay be. Bana, benim sana cevap vermeme gerek yok derken anlaşılan sen bunları zaten biliyormuşsun.

Bir şeyleri anlamak bir yolsa, arkandan koştuğumda seni ileride bir yerde beni beklerken bulmak çok hoşuma gidiyor. Benim aklım senden yavaş çalışıyor. Oflaya puflaya çıkıyorum bazı yokuşları. Sonra bir bakıyorum orada duruyorsun. Geldin mi diyorsun bana. Öyle seviniyorum ki seni bulduğuma. Ya da bazen orada sen olmuyorsun da bana önceden bir iz bırakmış oluyorsun. Bir kitabın arasından düşen bir not gibi. Söylediğin sırada önem vermediğim bir cümlenin aylar sonra bir gün zihnimin kapılarını açması gibi. Galiba bunun içindi. Anladığımı benden önce anladığın ve bana söylemeden sabırla benim de anlamamı beklediğin için âşık olmuştum sana. İşte bunu da şimdi anlıyorum. Ama sen çoktan biliyor muydun? Tabii ki biliyordun. Bana sen gittikten sonra anlamak nasıpmiş.

Dans ederken beni izleyişini hatırlıyorum. Avucuna bırakıyordum gözlerimi. Seninkiler bize yeter diyordum. Çünkü kendimi senin gördüğün hâlimle seviyorum. Yoksa bana benim gözümle baksam nasıl dans edeyim? Abartma diyordun. Haksız mıymışım... Bak beni bana bıraktın,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Aylin Balboa

daha ne olsun osman!

Sana bu satırları bazı zonklamalar eşliğinde yazıyorum. Evi torunlara uygun hâle getireyim derken tarif edilemeyen silahlarla vuruluyorum, hırdavat saldırılarından canımı zor kurtarıyorum Osman.

Bazen, az önce şuralardaymış da kaşla göz arasında kaybolmuş bir eşyanı arar gibi, seni ararken buluyorum kendimi. Bulduğum gibi de kaybediyorum. İnsanın kendini elinde tutması hiç kolay değil. Akıl, vahşi bir at gibi oradan oraya koşturup duruyor. İşte ben şimdilerde, aklımı bir ahıra kapatmak yerine onu korumaya almak için etrafınayüksek bir çıt yaptırıyorum. Kapısına da köpeklerimi bağladım mi kimsenin yanına yaklaşabileceğine ihtimal vermiyorum. Ben aklıma güveniyorum da çevresine pek güvenmiyorum Osman.

Bu kayboluş meselesi üzerine çok düşünüyorum. Sen mi kayboldun yoksa ben mi, bir türlü karar veremiyorum. Geçenlerde, yolda yürürlerken yeğenim birden babasının elini bırakmış ve kaşla göz arasında yok olmuş. Neyse ki hızla bulunmuş ama korkusu yetti hepimize. Eve gelince ne kadar telaşlandığımızı anlatıp niye öyle yaptığını sordum. Şey dedi bücür, "Ben kaybolmadım ki babam kayboldu." Yani neresinden baksan haklı çocuk. İki kişiden biri kaybolduysa, hangisinin kaybolduğunu asla bilemeyiz Osman.

Üç yıl önce ağaç evin önünde, kimin getirip bıraktığını bir türlü çözemediğim bir hurma fidanı bulmuştum. Ektim tabii hemen, hurmayı ye bağını sorma. İlk yıl, tam da güzelce serpilmişken komşunun ergen oğlu baltayla kesti fidanımı, oyun oynuyormuş pış. Ben de onu aynı baltayla kesecektim ama son anda elimden aldılar. Ben, Natural Born Killer bir velet tarafından insafsızca katledilen güzel hurmam için ağıtlar yakarkenertesi yıl yine filizlenmesin mi bu? Çakı bulmuş çocuk gibi sevindim. Pamuklara sarıp sarmaladım direngen hurmamı. Gözümün bebeği gibi bakıyordum ki ikinci yıl bu sefer de bazı firari koyunlar gelip bütün dallarını yediler, böyle sap gibi kaldı fidanım. Artık kesin gitti derken, inanır mısın, yine yeşillendi. Yaşamayı kafasına koymuş her varlığa hayran olduğum gibi, gayrimeşru hurmama da iyiden iyiye hayran oldum böylece. Onu taltif etmek için bir dalına cennet hurması aşıladım hatta. Ancak talih senden yana değilse, ne kadar uğraşsan da olmuyor Osman.

Belediyenin kanalizasyon ekibi, yol çalışması sırasında hurmamı vinçle ezdi. Koca aracın koca demir paletlerinin, fidanın üstünden yavaş yavaş geçip onu ezişini izledim. Normalde bilirsin, böyle durumlarda sinirden ya hastanelik ya karakolluk olurum. Ama bu sefer olanları büyük bir sükûnetle karşıladım. ***Yapılacak hiçbir şey kalmadığını anladığım andaki o kafa rahatlığı hiçbir şeyde yok cidden. Neticede olan oldu ya, olan olmuştur Osman.***

Neyse işte, sonuçta güzel hurmam, tüm çabasına rağmen dünyaya dik açıyla durmayı başaramadı. Başaramadı demeyelim de fırsat vermediler diyelim. Ben de ne yapayım, ondan kalan parçaları, bahçenin en güzel yerine yatay olarak gömdüm. Ekmedim de defnettim ağacı anlayacağın. Mezarının başında küçük bir cenaze merasimi bile yaptım. Tüm yaşadıklarından sonra, doğrusu bu kadar saygıyı hak ediyordu Osman.

Sevgili dedem Kurt Vonnegut, "Daha Ne Olsun" adındaki, mezuniyet konuşmalarından müteşekkil o harika kitabında, evren ölçeğinde düşününce insan ömrünün ne kadar kısa olduğunu şöyle anlatır: *Voveyla tekrar başladığında sanılabileceğimiz en faydalı düşünce bizlerin, kimilerinin bizi inandırmak istediği gibi, Eskimolar yahut Avustralya Aborjinleri misali birbirinden uzak, farklı nesillerin üyeleri olmadığımızdır. Zaman ölçeğinde, birbirimizi kardeş saymamız gerekecek kadar yakınız (...) Çocukların gezegenin hâlinden şikâyet ettiklerinde "Kesin sesinizi!" diyorum, "daha ben yeni geldim buraya!"*

Tüm bunları bana hâlâ niye anlatıyorsun diye sormak isteyebilirsin. Sorma bence, cevabı bildiğimi sanmıyorum. Hem zaten nereden bilebilirim, daha ben yeni geldim Osman.

Hayatımın, kendimi doğaya fırlattığım bu yeni versiyonuna büyük bir hızla adapte olduğumu söyleyebilirim. Ama biliyorsun ki hız felakettir Osman. Hiç olmayacak şeyler geliyor başıma, sürekli sakatlanıyorum. En son ayağıma şıngıl rulosu düştü. O da ne dersen, çok ağır bir şey. Sana bu satırları bazı zonklamalar eşliğinde yazıyorum. Evi torunlara uygun hâle getireyim derken tarif edilemeyen silahlarla vuruluyorum, hırdavat saldırılarından canımı zor kurtarıyorum Osman.

Torunlarım her yere işemeye başladı. Hayatımın ilgıt ılgıt sidik kokluğu bir dönemindeyim. Sanki ben onların köpeğiymişim gibi sürekli peşlerinden koşturuyorum. ***Gece yatağa girdiğimde yorgunluktan uyumuyorum da bayılıyorum. Beni beş çocukla yalnız bıraktın, boyun posun devrilsin Osman.***

Bir süredir sanki esrarengiz bir senarist tarafından yazılan tuhaf bir çizgi romanın içinde yaşıyorum.

Şaka yapıyorum ya aşk olsun, ben öyle beddua edecek insan mıyım. Hem işesinler ne olacak, dedelei kurban olsun onlara. Her sabah uyandığımda ne kadar büyümüş olduklarına şaşırıyorum. O boncuk gözleriyle bana baktıklarında tüm dertlerimi unutuyorum. Birdenbire gelip de kalbimin her yanını nasıl böyle ele geçirdiklerine hayret ediyorum. Bozulma ama Tonimoniler doğduğundan beri seni özlemeye pek fırsat bulamıyorum Osman.

Bir ara sana pişmaniye almaya diye girdiğim dükkândan nasıl tır alıp çıktığımı da anlatayım. Tır alırım ya inanamıyorum o kadar saçma ki TIR yanı bildiğin. Sarı böyle, direksiyonu falan var. Çetemi içine doluşturup, dosta güven düşmana korku salmayı tasarlıyorum. Bir süredir sanki esrarengiz bir senarist tarafından yazılan tuhaf bir çizgi romanın içinde yaşıyorum. Gerçekten işler nasıl bu noktaya geldi hiç bilmiyorum ama aşırı eğleniyorum. Hayatıma şöyle bir bakıyorum da hâlen ve daima yaşamaya karşı büyük bir iştah duyuyorum. Bir vincin altında falan kalmazsam ömrümü son bölümüne kadar izlemeyi düşünüyorum. Vonnegut dedemin her zaman kulak arkası ettiğim bir başka öğüdünde söylediği gibi: *İşler yolunda gittiğinde bir durun ve yüksek sesle, "Daha ne olsun?" demeyi unutmayın.* Hiç unutmuyorum. Dünya her şeye rağmen çok güzel, daha ne olsun Osman.

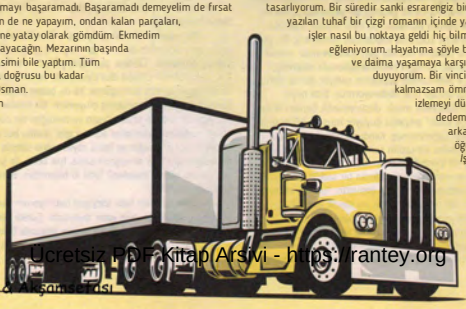

Mehmet Ali Alişanoğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://antey.org

devrimciler ölse de devrimler sürer

Deniz Gezmiş'i Bilir Koleji'nden İstanbul Üniversitesine geldiği ilk sene tanıdım. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Bozkurt Nuhoğlu; bana Deniz'i "Sapına kadar devrimci bir arkadaşımızdır," diyerek tanıttı. O gün İdris Küçükömer'le birlikte üniversite kapısında diğer devrimci çocuklarla bir fotoğraf çektirdik hep beraber.

Bozkurt, "Deniz'i de çağıray ın o da olsun," diyerek bir koşu giderek Deniz'i de getirdi. Deniz'i o gün orada tanıdım. Ondan sonra da hiç ama hiç ayrılmadık... Zaten Deniz Gezmiş, Mustafa İlker Gürkan, Mustafa Zülkadiroğlu, Zihni Çetiner ayrılmazdık hiç...

Deniz'in arandığı günlerdi ve ben gazetem tarafından Ankara'da görevlendirilmiştim. Deniz'in yakalandığı ve İçişleri Bakanlığına getirileceği söyleniyordu. Biz de bakanlığın önüne giderek beklemeye başladık. Deniz, yıkılmadan ve sarsılmadan en vakur hâliyle geliyordu, sapına kadar devrimci olarak. Bakan, Deniz'e hakaret etmek için hazırlanırken; Deniz, Bakan'ın suratına tükürerek karşılığını misliyle verdi. ***Deniz'in bu yiğit duruşu ve davranışları sönmezken, o an göz göze geldik ve deklanşöre bastım.*** İşte hiç unutulmayan bu karenin aslı, bu iki dostun çok şey söyleyen göz temasıdır... Bu fotoğrafın hikâyesi budur.

Ergin Konuksever

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bugünü anlamak için

KÜÇÜK DEV NEŞRİYAT!

#tarih'te bugün

Dünyanın ve Türkiye'nin vasıflı özet gündemi...

#tarih kalitesiyle her sabah aynı vakitte e-posta kutunuzda!

Abonelik için merak ve ilgi yeterlidir!

Ücretsiz abone olmak için www.tarihdergi.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nermin Yıldırım

selamet ekspresi

Hoş geldiniz nazik hanımlar ve kibar beyler. Rica ederim, öyle çekingen, kapıda durmayın. Aramızda yabancı yok, girin girin, içeri buyurun, koltuklara yayılın.

Fark etmişsinizdir, buranın havası azıcık ağır. Dili lal, kulağı sağır. Çoğu zaman gece mi gündüz mü anlaşılmıyor. Raylardan kalkan toz, içeri doluyor. Kasavet tepemizde tingir mingir sallanırken, uğursuz sirlar gece kuşları misali ortalıkta uçuşuyor.

Bu sırlar ki ölmeden gömülmüş zavallılara ben zer. Nice vakit toprağın altında beklediler. Biri gelsin, biri bulsun, biri şefkatle dokunsun istediler. Çürüdüler. Öfkeler biriktirdiler, kırgınlıklar taşıdılar. Kurudular, karardılar ve gitgide acılaştılar. İnsanlar gibi. İnsanlar gibi.

Size bir sır vereyim mi: Bizi bu trende unuttular.

26°- 45° doğu meridyenleri, 36°- 42° kuzey pa... Neyse, adresi boş verin şimdi. Bizi bu trende unuttular.

Biz burada bir yerden ayrılan ama henüz öbür yere varmaya n, arada kalan, aralta kalan, esas en koordinatsız mahlukatlarız. Menziline meftun bu tren, canının istediği yere sürükleyecek bizi. Biz de boynumuzu büküp bekleyeceğiz. Rayların üstünde sarısılarak, nedense gittikçe hızlanarak, birbirimizde yaralar açarak, kabuk olup açtığımız yaraların üstüne kapanarak, kaderimize doğru ilerleyeceğiz.

Korkmayın. Çekinmeyin. Tiksinmeyin bizden.

Korkunç bir tren kazasından sağ kurtulmuş gibi darmadağın olsak da acuze değiliz, çadırlarda seyreylenen hilkat garibeleri değiliz. Uzun bakarsanız hatta, bir aynaya bakar gibi uzun, size tanıdık bile gelebiliriz.

Yalnızız ve korkunç sırlarımız var.

Çok uzun zamandır bekliyoruz merak edilmeyi.

Özlenmeyi, aranmayı ya da hiç değilse hatırlanmayı. Artık hangisi olursa. Yüce gönülleriniz hangisinden azıcık lütuf buyurursa...

Yalnızız ve korkunç sırlarımız var. Çok uzun zamandır bekliyoruz merak edilmeyi.

Bizi tanımak istemez miydiniz?

Mesela çapraz imda oturan şu orta yaşlı kadını görüyor musunuz? Kumral saçlarını tepesinde, geliştirdiği topuz yapmış. Firketeden fırlayan birkaç yaramaz bukle; alnına, ensesine yumuşak buseler bırakmış. Boynu uzun ve ıslak. Terlemiş gibi ıslak. Korkmuş gibi ıslak. Biraz ya kaşsam yasemin kokacak. Kadın elindeki kitaba bakmıyor hiç. Ama gene de erteleediği her şeyin vesikası gibi sıkı sıkı tutuyor onu. Sanki gün gelecek, açacak ve orada muhteşem, tam da kendine lazım olan, dünyasını değiştirmeye namzet bir cevap bulacak. Sorusu bile olmayan bir cevap. Tam da bu yüzden işe yarar bir cevap. Kurtarıcı bir cevap. Bir gün bulacak. Ama hemen değil. Şimdi değil. Bir gün işte. Uzakta bir gün.

Kadının beklediği bir şey var. Yıllardır gelmeyen bir şey. Yıllarca gelmeyecek bir şey. Bekleyerek geçirece ği bir ömür var önünde kadının. Hayır nafile, ikaza çalışmayın. Sizi duyamaz. Dedim ya burada sesler biraz lal, kulaklar azıcık sağır. Bekleyecek o. Bekleyerek geçirecek ömrünü. Geçirecek. Ve kendi içine gömülecek.

Velhasıl çok sayın hanımefendiler ve beyefendiler, bırakalım ömrünü bir bekleme odasına çevirsin, bırakalım beklesin. Şayet münasip bulursanız, biz söyle geçelim.

Biraz da yan tarafta oturan şu kır saçlı beyefendiye bakmak istemez misiniz? Hani camdan dışarıyı seyreden ama bir türlü manzarayı görmeyi beceremeyen. Nereye baksa tek bir şey görüyor çünkü. Nereye baksa tek bir şeyi. Aklındakini. Aklı nerede takılıp kaldıysa...

Bakalım hangimiz babanın [illegible] benzeteceksiniz bu beyi? Acaba kimin babası bu adam? Kimin kocası? Kimin oğlu? Kimin âşiği? Kimin düşmanı? Kimin en sevdiği? Kimin kıskandığı?

Şahsen ben onu, akşamları hanedekilere kara naylon poşette portakal ve nar taşıya n, sarı ışıklı evlerden birinin kapısında durup kuş ötüşlü zile uzun uzun basa n, elleri nasır tutmuş bir baba gibi hayal ediyorum hep. Ama sonra bir gün bir şey oluyor hayalimde. Öyle bir şey ki... O kapı artık ömrübillah içeriden açılmıyor. İçeridekı terlik sesleri, ikindi türküleri, akşam gülüşmeleri ve tarhanadan yayılan dumanın nemi aniden kesiliyor. Nereye gidiyor o kadın ve o çocuk? Nereye gidiyor gülüşmeler ve ocakta kaynayan çorbanın tıkırtısı? Terlik sesleri nereye gidiyor? Bilemiyorum. Öldüler mi? Yoksa sonsuza dek terk mi ettiler adamı? Bazen ikisi de aynı kapıya çıkmaz mı?

Off, burada fazla durmayalım. Biraz da başka koltuklara göz atalım.

Dilerseniz girişte oturan küçük çocuğa bakalım biraz da. Hani şu çilli olana, saçları kısacık kırpılmış kumral oğlana. Fark ettiniz mi ha bire tırnaklarını kemiriyor. Eskiden yapmazdı bence. Sonradan sonraya peyda oldu bu fena huyu. Çünkü ona bir şey oldu. Geriye sözcükler değil ama sızı bırakan, kâğıt gibi, kesik gibi bir şey. Ve her neyse işte o şey... Şimdilik tırnak etı suikastıyla aşmaya çalıştığı... Unutmak isteyecek çocuk onu ileride, kendinden kaçmaya yetince yaşı. Unutacak da hatta. Daha doğrusu bir süre için unuttum sanacak. Derken derine sakladığı o kesik, bir gün yüzeyde açılıveren başka ve bas k bir kesiğin altında sızlamaya başlayacak.

Ne zaman ufacık yeni bir kesik açılsa artık büyümüş olan çocukta, o ufacık yer cürmünden büyük ateşlerle yanacak. O minicik yaraların neden bu kadar derin sızladığını anlamayacak çocuk yıllarca. Ta ki gerçek yara, maskelerinden soyunup dikilene dek bir gün karşısına.

Aynaların sırları ve kalplerin sırları aynı anda dökülünce, çocuk birden kendini görecek. Eski bir yaradan ibaret olduğunu görecek. Açık ve kanlı bir yaradan meydana geldiğini görecek. Unutmak istediği, unuttuğunu sandığı sır, ona şöyle diyecek: Merhaba ben buradayım. Beni sen yaşadın. Beni sen unuttun. Beni sen unuttuğunu sandın. Beni sen unutamadın. Sen beni unutamazsın. Merhaba.

Hayır, hayır, bunu ona şimdi, bunu ona önden söyleyemezsiniz hanımlar beyler. Maalesef böyle işlemiyor bizim trende işler. Böyle nazik teferruatları başkasından öğrenemiyoruz. İçeriden yakılmış ateşleri dışarıdan söndüremiyoruz.

Bırakacağız. Yaşayacak k. Yanacak k.

Bir sırrı var bu çocuğun, bir sırrı var biliyorum. Ama öyle ağır ki öğrensem omuzlarım çökecek, hissediyorum. Bir sırrı var bu çocuğun ve ben bilmek istemiyorum.

Ne oldu? Neden ona bakmıyorsunuz? Ah, kalbinizi kırıyor, tabii. Başınızı çevirerek hassas kalbinizi kıymıklardan korumak istiyorsunuz. Ama ne oldu şimdi? Hay Allah, neden ayaklandınız? Niye öyle kaçar gibi çabucak toparlandınız? Gidiyor musunuz zarif hanımlar ve kibar beyler? Biz bu trende tek başımıza bırakıp...

Yapmayın, etmeyin. Gitmeyin.

Bu bitimsiz araf boşluğunda, böyle naçar dönüp durmamıza izin vermeyin.

Biraz bekleyin. Biraz daha bekleyin. Hiç değilse şu tren durana kadar bekleyin. Kadın kitabı okuyana kadar, adam manzarayı anlayana kadar, çocuk büyüyüp yaraları kabuk bağlayana kadar bekleyin.

Ya olmaz mı diyorsunuz? Olmaz mı? Bu tren bir yere toslamadan durmaz mı?

Belki de haklısınız, bilemiyorum. Ama öyle veya böyle... Sonuçta geriye insanlar kalır, hayaller, hayaller en çok. Olan onlara olur. Biz bu trende en çok onları kaybetmedik mi?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

İsmail Saymaz

kartol sarması

Kahvaltı nedir bilmeyen köylülerin geceden kalma çorbayı ısıtıp kaşıkladığı sabahlarda, sofrasındaki lükstür kartol. Ayazda avuçlanmış ateş topudur.

Yedi göbekten Erzurumluyuz.
Annem de babam da onların bütün sülalesi de ölmüşleri de kalmışları da yüzyıllardır aynı köyden...
İstanbullulara öykünüp dilini kırmamış, aslını unutmamış her Erzurumlu gibi, patatese kartol diyoruz.
Kartol sebzelerin en zahmetsiz ve en cilve bilmeyeni.
Taşa eksen yetişir; yeter ki suyunu ihmal etme.
En bereketlisi topraktan biten nimetlerin.
Kahvaltı nedir bilmeyen köylülerin geceden kalma çorbayı ısıtıp kaşıkladığı sabahlarda, sofrasındaki lükstür kartol.
Ayazda avuçlanmış ateş topudur.
Kartolun çamurlu kumlu kabuğunu soyarken üfürmezsen, parmak ucundaki derini bırakırsın.
Yavru kuzular gibi tuza bana bana yersin.
Öğleyin demli çayın yanında kartol kızartması varsa sendeki keyif paşada yoktur!
Akşam inerken...
İster iri kıyılmış kartol dilimlerini soğanla kavurup yemeğe çevir.
İster içine bayat ekmeği ve gövermiş peyniri at, papara olsun.
Ziyafet mi çekeceksin?
Misafirin mi geldi?
Kartol sarması ne güne duruyor?
Erzurumlu olmayan bilmez.
Her Erzurumlu da...
Kartoldan başkası yetişmeyen köylerinden olacaksın Erzurum'un.
Varsa yoksa kartol.

***

Bir vakitler tüp için kuyruklara girildi, doğrudur.
Sigara için saatlerce beklendiği oldu.
Yağ sırası vardı, yalan değil.
Sigara da karaborsaya düşmüştü.
Fakat kartol kuyruğunu bin yıllardan bu yana ilk kez gördük.
Çamura eksen sana tonlarca kartol verecek olan bu topraklar, şu en ucuz sebzede bile kıtlığı gördü. Ateş pahasını gördü.
Şehir meydanlarında, mahalle aralarında, sokaklarda kartol satılan tanzim tezgâhları kuruluduğunu gördü. Devletin çığırtkan pazarcı esnafı gibi kiloyla kartol sattığını gördü. Üç kilodan fazla almanın yasaklandığını gördü.

***

İki yıl geçti.
Bu kez salgından ötürü elde kalan kartollarambarlarda çürüdü. Üreticiler feryat figan ederek, devletin harekete geçmesini istedi. Milletvekilleri, gazeteciler ve tanınmış yazarları Toprak Mahsulleri Ofisini (TMO) eldeki kartolları satın almaya çağırdı. Tarım ve Orman Bakanlığı, "Hâlihazırda TMO'nun patates alımıyla ilgili bir görevi bulunmamaktadır" diye buyurdu.
Çok kibirliydi.
Bir değil, iki kez reddetti.
Üçüncüsünde yanıt bile vermedi bakanlık.
Ta ki İstanbul ve İzmir belediyeleri harekete geçinceye dek...
İki belediyenin Niğde, Nevşehir ve Adanalı üreticilerden kartol alacağını açıklaması üzerine Cumhurbaşkanlığı harekete geçti. Çimlenmek üzere olan kartollar kamyonlara doldurularak, ovüne gerine yola çıkarıldı. Sanki altın taşırmış gibi kamyonların görüntüleri yayınlandı.
İstanbul'da Vali Yardımcısı, kartol kamyonlarını törenle karşıladı.
"Devletimizin çiftçimiz ve ihtiyaç sahibi vatandaşımızın her zaman yanında olduğunun göstergesi olan bu hizmetin hayırlı olmasını diliyorum," dedi.
Alkışlar koptu.
"Bravo"lar duyuldu.

Flaşlar patladı.
Şanlıurfa'da Haliliye Kaymakamı, vatandaşa kartol çuvalı verirken fotoğraf çektirdi.
Kartol kartol olalı ne böyle bir iltifat ne de böyle bir protokol gördü.
Valiler, vali yardımcıları ve kaymakamlar kürsüden indikten...
Kameralar kapandıktan sonra...
Kartol kuyrukları ve izdihamı yaşandı.
Bir çuval kartol alabilmek için birbirini itip yere düşüren mi dersin, diğerinin üzerine çıkan mı, ötekinin elindekini alıp savuşan mı...
Kartola hücum var!

***

Dedim ya, biz yedi göbekten Erzurumluyuz. Dedem ve babam köyde doğdu.
Ben ise şehirde gözünü açan ilk kuşaktanım.
Üç öğün kartol yiyebilirim.
Sabahları haşlanmış kartol, öğleyin kartol kızartması, akşamları papara...
İlle de kartol sarması!
Köy yerinde...
Ahırdaki hayvan kesip yemek için değil, sütünü sağıp peynire çevirmek için var. Etin lokması kurbandan kurbana ağza giriyor. Eti kım bulmuş da akşamdan akşama karalahana yaprağına sarsın.
Varsa yoksa kartol.

***

Annemin tarifinden aktarıyorum;
Üç baş kartolu suda iyice haşlayacaksın.
Haşladın mı?
Üzerinde biraz dumanı tütsün.
Sonra ez.
Ellerinle ez.
Su bardağına bulgur doldur, dök üstüne.
İki tane soğan doğra.
Reyhan da kat.
Bir müddet yoğur.
Püreye dönsün.
Pirleri haşla.
Pir, yani karalahana yaprağı.
Kartol püresinden bir avuç al, yaprağın içine doldur.
Sonra sar.
Sardıkça tepsinin içinde yan yana diz.
Sıvı yağ dökmeyi unutma ha!
Dizdin mi?
Ver fırına şimdi.
Kartol sarması pişerken, tereyağını tavada erit.
Sarma pişince yiyeceğin kadar koy.
Üzerine yağı dök.

Kartol kartol olalı ne böyle bir iltifat ne de böyle bir protokol gördü.

***

Bu kadar ucuz nimetle çekilebilecek en büyük ziyafetten söz ediyorum.
Nişantaşı'nda tezgâha koy, vejetaryen sofrası diye eline serveti sayısınlar.
Kartol yokluğu böyle devam ederse...
Kim bilir, belki bizim köylü spesiyali kodaman öğününe dönüşür.
Bir menüde "Cartopa" diye yazarlarsa sakın aldanma.
[illegible]

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sunay Akın

"düşmanı bozduk"

Deve, at, öküz ve mandalarla birlikte karanlığı yenerek, güzel günleri başlatmak isteyen insanlar, Nuh'un Gemisi'nden yeniden doğan hayat gibi Anadolu'ya yayıldığında; tarih, 1922 yılının 20 Şubat'ıdır...

İşgal ordusunun zulmünden kaçan, boşaltılan köylerden biri de Afyon'a 25 kilometre uzaklıktaki Kumralli'dır... Ocakların söndüğü, duman tütmeyen bacaların çatılarda birer mezar taşına dönüştüğü köyde; zamanla duvarlar yıkılır, yaban otları her köşeyi kaplar, rüzgârın hüzünlü ıslığından başka bir ses duyulmaz olur.

Kumralli köyünden kilometrelerce ötede, Ağrı Dağı'nın eteklerindeki Iğdır Mevki Hastanesinde yoğun bir hareketlilik görülür. Gelen telgrafta, sıhhiye bölüğünün piyade ve topçu birlikleri gibi zaman kaybetmeden batıya doğru yola çıkması yazılıdır. Hastanenin başhekimi, Doktor Binbaşı Mehmet Derviş; telsiz, istihkâm, süvari, nakliye bölükleri ve hastaneden oluşan kolun komutanlığına getirilir. Deve, at, öküz ve mandalarla birlikte karanlığı yenerek, güzel günleri başlatmak isteyen insanlar, Nuh'un Gemisi'nden yeniden doğan hayat gibi Anadolu'ya yayıldığında; tarih, 1922 yılının 20 Şubat'ıdır...

Doktor Binbaşı Mehmet Derviş'i en çok düşündüren, kafilenin en önünde mandaların çektiği telsiz makinesidir. Karla kaplı 3.000 metre yüksekliktek Paşli Gediği'nden telsiz makinesini geçirmek hiç de kolay olmayacaktır. Bu düşüncelerle geceyi geçirecekleri Kötek köyüne varırlar.

Sabah yola koyulduklarında, uç çift mandanın gayreti, telsiz makinesini taşıyan arabanın tekerleklerinin karlara saplanmasına engel olamaz. Çaresiz geri dönerler köye...

Akşam tıpı bastırdığında, adamlarıyla bir çare aramak için sohbete koyulur Mehmet Derviş; onlara bir an önce Paşli Gediği aşarak telsiz makinesini Sarıkamış'a ulaştırmalarının önemini anlatır. Kerleyen saatlerde telsiz makinesinin önden gitmesinin yanlış olduğunu düşünürler. Sabah daha erkenden yola çıkılmasına, buzlar çözülmeden askerleri ve develerin gediği aşmasına ve sertleşen zemin üstünden telsiz makinesinin ağırlığından dolayı gömülmeden taşınmasına karar verilir.

Kurtuluş Savaşı'nın son cephesine ulaşmak isteyen askerler, en zor doğa koşulları içinde güneş doğmadan yola koyulurlar.

Saatler süren uğraşın sonunda, telsiz makinesini Paşli Gediği'nin düzlüğüne çıkarmayı başarırlar. Yorgunluktan kımıldayacak hâlleri kalmadığından gedikte geçirirler o geceyi. Selimköy, Yolgeçmez ve Yedikilise köylerindeki konaklamaların ardından, varmak istedikleri hedef Sarıkamış göründüğünde, hüzünlüdür Doktor Binbaşı Mehmet Derviş... Birinci Dünya Savaşı'nda Allahuekber Dağları'nda savaşanlardan biri de odur... Çam ağaçlarının altında yaşanan kanlı boğazlaşmalar, kar üstündeki kan gölü, şehit olan, esir düşen, soğuktan donarak ölen arkadaşlarının "hazin hayaletleri" gelir gözünün önüne.

9 Mart günü vardıkları Sarıkamış'ta, telsiz makinesini sağ salim teslim etmenin mutluluğunu yaşarlar. Burada "21. Tümen Sıhhiye Bölüğü" adını aldıklarını öğrenirler. Önlerinde uzun, çok uzun bir yol olduğundan ayrılırlar Sarıkamış'tan. Mehmet Derviş'in cebinde, Doğu Cephesi Komutanı Kâzım Karabekir Paşa tarafından armağan edilen bir konyak şişesi vardır.

Sarıkamış'tan çok uzaklaşmadan şiddetli bir tipi fırtınasının içinde bulurlar kendilerini. Mehmet Derviş, ailesinin taşındığı arabaya giderek korkan çocukların yatıştırmaya çalışır. Evet, bölüğün komutanı olan doktor binbaşı, Büyük Taarruz'a doğru eşi ve üç çocuğuyla birlikte yürümektedir!

İki doktor, bir eczacı, bir inzibat zabiti, bir hesap memuru ve 50 askerden oluşan, kağnılara yüklü 500 yataklık malzeme taşıyan sıhhiye bölüğü, 15 Mart günü ulaşır Erzurum'a. Burada da fazla oyalanmadan kentin İstanbul Kapısı'ndan çıkarak karlar üstünde harekete geçerler. Erzurum'da yanlarına bir de [illegible] katılır.

Bölüğün komutanı olan doktor binbaşı, Büyük Taarruz'a doğru eşi ve üç çocuğuyla birlikte yürümektedir!

kaputuyla Batı Cephesi'ne savaşmaya giden bu gönüllü asker bir kadındır!

Köylerden yardım alarak, kırılan tekerlekleri ipler ve tellerle sararak süren yolculukta bahar çiçekleri, nisan ayının ortasında, Erzincan'da çıkar karşılarına. Sivas, Kayseri ve Kırşehir'i geçtikten sonra toplanma yeri olan Konya'nın Sarayönü İstasyonu'na varılır. Tarih, 20 Haziran 1922'dir. Küçük bir yörük köyü olan Mevliudu'da hastane kurma görevi verilen Doktor Binbaşı Mehmet Derviş, anılarında şöyle anlatır duygularını: Yalnız kaldığım zamanlarda bazen ağustos böceklerinin nıننnileriyle uykuya dalıyorum bazen de önümde uzanan çorak ovanın sisli ufuklarına bakarak; bu sessizliğin, bu bekleyişin neye varacağını düşünüyor, akşamüzerleri kan rengi bulutlarda korkunç bir harbin yaklaşmakta olduğunu, etrafımın yaralılarla doluduğunu görür gibi oluyorum.

Mevliudu'da yeni ermin gelmesi gecikmez: Hastanenin, Birinci Ordu'nun emrine verildiği ve 15 Ağustos 1922 tarihine kadar Kumralli'da olmaları istenir...

Azarı İstasyonu'ndan trenle Kumralli'ya varan Doktor Binbaşı Mehmet Derviş ve askerleri, 500 yataklı seyyar hastanenin malzemelerini indirdiklerinde uzun uzun bakarlar, terk edilmiş köye. Altı ay süren yürüyüşlerinin sonunda, Büyük Taarruz'da yaralanan askerleri tedavi edecekleri yer burasıdır. Ne var ki aşmaları gereken bir engel daha kalmıştır: Yaralıları yatıracakları karyolaları yoktur!

Mehmet Derviş, köyden taşlar ve kerpiçler getirilmesini ister... Askerler, yıkılan evlerin duvarlarından taş ve kerpiçleri sökerek hastanenin kurulacağı çardağa taşırlar. İşgal ordusundan canını kurtarmak için kaçanların harabeye dönen evlerinin malzemelerinden karyola yapılmaya başlanır. Taşlar ve kerpiçlerin arasına harç; niyetine konulan da çamur, yani uğruna nice insanın canını verdiği topraktan başka bir şey değildir.

26 Ağustos sabahı top sesleriyle birlikte gözler, ardında Büyük Taarruz'un yaşandığı tepeye çevrilir... Arabayla getirilir ilk yaralı. Ocakların bir daha sönmemesi için mermilerin önüne atılan asker, Kumralli köyünün taşları ve tezeklerinden yapılan karyolalardan birine yatırılır. Yüzünde acı ve sevinç bir aradadır...

İlk sözü şu olur, "Düşmanı bozduk!"

1. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Ordusu'nda görev yapan dr. Mehmet Derviş kurtlanan Koçyiğit, Erzincan Nüfusi Arşivi, Tokat Tacida Dervişoğlu, Pozitif Yayınları, 2011

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bedia Ceylan Güzelce

mayıs'tan hikâye

Kaçıncı dalga, kaçıncı zirve, yorgunuz. Gözlerimiz açık, hep uyanık geziyoruz. Yine de dalıp gidiyorum ara sıra, maskesiz falan çıkıyorum...

Yıl 2009, Mayıs 4.

Gece saat 23.00 ya da 24.00 gibi.: Herkes birbirine bir şeyi haber veriyor, Twitter yok henüz, Instagram falan hiçbir şey yok. Habercilik var iyi kötü, şimdikinden iyi, muhabirler Türkiye'nin dört bir yanından yayın yapabilir durumda, henüz. Mardin'den katliam haberleri duyuluyor, Bilge köyünde düğünde basan masketi kişilerce 44 kişi katlediliyor. Hani Paris'te Bataclan'a yapılan saldırı gibi, sivillere yönelik kahredici bir katliam. Mardin'in Mazıdağı ilçesine bağlı Bilge köyünde, bir düğün sırasında, düğündekilere ateş açılıyor. Kadınlar, hamile kadınlar, çocuklar, yaşlılar, erkekler ölüyor. Toplamda 44 kişi hayatını kaybederken, geriye 61 yetim kalıyor. Hepimiz bir şeyleryapmak istiyoruz, iyi kötü, elimiz gücümüz yettiğince, spor takımı kuruluyor, Darüşşafaka'ya yazılıyor kimi, sahne sanatlarına yönendiriliyor bu çocuklar. 2017'de memur oluyor bir kısmı, köyün dışındaki mezarlarda yakınlarına bayram sabahları dua, çiçek ve su taşıyor bir kısmı hâlâ. Aklımda kalan fotoğraf, anne babasının mezarı başında çığlık atan bir kız çocuğu, yanında hamile karısı ve çocuğunu gömen bir başka baba.

Yıl 2010, Mayıs 1.

Yıl 2010, tam 32 yıl sonra Taksim'in 1 Mayıs için açılacağı haberi gazetelerde televizyonlarda duyurulmuş. Bu demek oluyor ki bu yıl kaçakçıçek, sislerin gazların içinden, havada uçuşan coplardan kaçarak, kapanmış, barikatlarla çevrilmiş ara sokakların da arkasındaki sokaklardan Taksim'e ulaşmaya çalışmayacak hiç kimse. Tam 32 yıl sonra bayraklar, pankartlar, marşlarla, sesi sonuna kadar açık şarkılarla katılmak serbest 1 Mayıs'a. Sendikalar, dernekler, birlikler, vatandaş hazır, çocuklar, öğrenciler, genci yaşlısı bir mekânın amacına uygun kullanımına şahitlik etmek üzere beklemede. O zaman bir televizyon kanalında hafta içi her gün canlı yayın yapıyor, kültür sanat dünyasında neler olup bittiğini anlatıyor, konuklar alıyorum. Bir gün İskender Pala konuğum oluyor, ertesi gün Zülfü Livaneli. İkisini de seviyor, ikisine de ayrı heyecanla hazırlanıyor, sorularımı büyük bir merakla soruyorum. Artık Türkiye nasıl bir yer olmuşsa, kendine "ikinci cumhuriyetçi" diyenler var sağda solda, biz daha birincisine layık olamamışken, ikincisini ha ilan etti ha ediyor bunlar. Bayrak beğenmezler, Atatürk beğenmezler, laiklik beğenmezler, Osmanlı beğenmezler ama Harf İnkılabı'nı da benimsemezler; tarih, ecdat, miras, edebiyat, sanat, spor sevmezler. Demokratik gökbimde adına Kürt iş arkadaşlarına Kürtçe selam verir, Osmanlıca kurslarına gider, marjinalliğin kitabını yeniden yazarlar. Onlara göre Türkçe son derece yetersiz bir dildir ve ana dili Türkçe olan bir yazar bile romanlarını önce İngilizce yazmalı sonra dilimize tercüme ettirmelidir. "İkinci cumhuriyetçiyim ben" diye gururla söyler, "Peki kardeş nedir o?" diye sorduğunda yanıt veremezler. Zamanla anlarsın, Altan ailesi, memleket tarihine bir kavram oturtacak diye, bizim göğsümüze ökküler oturmuş, bizim göğümüz karartvermiş. Altanların izi yok, memleket cumhuriyetin küllüne muhtaç kalmış.

Velhası l dönemin yayın yönetmeni, biz yayıncılara 32 yıl sonra açılacak 1 Mayıs için Taksim'den canlı yayınlar yapacağımızı bildiriyor. Herkes kendi alanından konukları yayınaalacak, s k s k konuklar değişecek, s k sık yayıncı değişecek. O gün kimleri almadık ki yayına, Eşber Yağmurderli'sinden Grup Yorum'una... Tabii yayın yönetmeninin, kanal yöneticilerinin isteği, bilgisi ve onayıyla. Yıllarca Taksim'in etrafında yaşamış, çalışmış olmama rağmen Hrant Dink'in cenazesinde ve anmalarında ne denli hüzünlü gördüysem Taksim'i, 1 Mayıs 2010'da da o denli neşeli, coşkuluydu. O günden aklımda kalan kare, allı pullu bir Taksim, kutlamalar sona erince olayı z dağılan bir kalabalık.

Yıl 2011, 15 Mayıs

Bizim kuşak olayları pencerenin arkasından izledi hep, eyleme dökülen fikirler az olsa da sahip çıktıklarımız çoktu. 2011 yılı 15 Mayıs'ta "İnternetime Dokunma" eylemi memleketin mayıs ayları içinde oldukça ilginçti. İnternete getirilen sınırlama ile getirileceği s ylenen s nırlama arasındaki uçurum, "kazanılmış hakkı elinden alınan" her insanın vereceği bir tepkiyle karşılandı. Aynı anda 30 ilde, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunca hazırlanan İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı'na karşı, binlerce genç sokaklara döküldü. Demokratik bir hak olan "istemek", apolitik olarak tanımlanan X kuşağını ilk kez kitlesel olarak sokağa dökmüştü. Aklımda kalan fotoğraf, açılan komik pankartlardı.

Yıl 2012, 12 Mayıs

Fenerbahçe-Galatasaray. Bilen bilir. 12 Mayıs'ı.

Yıl 2013, 11 Mayıs

11 Mayıs, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde arka arkaya yaşanan iki patlamada 52 kişi hayatını kaybetti, 150 kişi yaralandı. Tabut yetmeyince cenazeler battaniyelere sarılmıştı, tabut yetmeyince, tabut yetmeyince... Çocukların yüzlerini unutmuyorum ama aklımda kalan fotoğraf, patlamanın ortasında kollarını açıp hayalar bir teyze ve bir kadını sırtında taşıyan bir adam. İkisi de yaralı, ikisi de Reyhanlı...

Yıl 2014, 13 Mayıs

İnsan eli kolu uzun olsun istiyor böyle anlarda, öyle uzun ki çekip alabilesin madencileri yerin altından. Soma Komür İşletmeleri A.Ş. tarafından işletilen bir madende çıkan yangın ve arından çökme sonucu 301 maden işçisi hayatını kaybetti, 80 işçi yaralandı. Üç günlük ulusal yas n ortasında, her zamanki gibi karnımızı yediğimiz bir tekmeydi Türkiye. Biz "memlekette" derken, memleketimin yaralı madencisi ambulans kirlenmesin diye ayakkabısını çıkarmak isterken, takım elbisenin altına giyilmiş rugan ayakkabıyla, arkadaşlarını kaybetmiş Somalı bir madenciye atılan tekmeyi unutmuyorum. Tekmeyi atan özür diledi yıllar sonra, rugan ayakkabısının izi konduğuyerde duruyor. Aklımda kalan fotoğraflar çok, gözlerini ovuşturarak ağlayan bir çocuk, madenden cansız çıkan abisi ne sarılan bir kardeş... İbrahim Gökçe'nin 13 yaşındaki oğlu.

Yıl 2021, 1-31 Mayıs

Kaçıncı dalga, kaçıncı zirve, yorgunuz. Gözlerimiz açık, hep uyanık geziyoruz. Yine de dalıp gidiyorum ara sıra, maskes z falan çıkıyorum, kolonyamı yanıma almayı unutuyorum. Unutmak ne büyük bir özgürlük ne müthiş bir duygu. Bu hafiflik en fazla bir dakika sürüyor, sekiz defa kilitlediğim sokak kapısı nı geri açıyor, alarmı çözüyor ve içeriden maske alıyorum. bir de cep boyu kolonyamı.

Mayıslar seçiyorum kendime. Herkesin sustuğu bir gecede, karanlığın dile gelmesi boşuna değil. "Kitabın ortasından konuşmak" diye bir laf var bizde, as lsız bir cesaret, yers z bir kahramanlık dürtüsünü tanımlıyor bir yandan, öte yandan da methiyeler ve iltifatlarla vakit kaybetmeden esas konuya hızlıca girmeyi ifade ediyor. Herkes kendi kitabını, kendi ajandasını tutuyor işte, bakıtın şöyle bir mayıslarıma, bunları buldum defterlerimde. Muhakkak güzel günler de var ama şimdi onları seçemiyorum. Her insan bir olmadığı gibi, mayıs da bir değil.

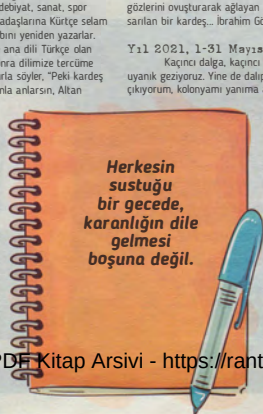

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zeki Kayahan Coşkun

Bir dönemin gazete promosyonları

Dünyanın en tehlikeli işlerindendir gazetecilik. Bir maden ocağının, doğanın içine ettiği haberini yapamazsınız her gazetede...

Kağıda basılı hâlde gazetenin, en zor zamanlarından geçiyoruz. Bir çözüm bulunmazsa, zaman, gazete tirajlarının aleyhine işlemeye devam edecek gibi de görünüyor. Birkaç yıl önce milyonlarca satan gazetelerin satış sayıları yerlerde. En son ne zaman bir bayiden gazete aldınız?

Hafta sonları gazete okumak büyük bir keyifti... Doyurucu ekleriyle ve hatta reklam broşürleriyle oldukça kalın bir kütleye tekabül ederdi kimi gazeteler. Şimdilerde sayfa sayıları bile azalmış, incecik olmuş. Bunda internet gazeteciliğinin hızına yetişememek, haberin ertesi güne kalınca bayatlaması ne kadar etkense, "lapacı, yıkamacı, yağlamacı, devrine, durumuna göre çalkalayan, kitabı na uyduran" gazeteler, gazeteciler, köşe yazarları da etken. Dünyanın en tehlikeli işlerindendir gazetecilik. Bir maden ocağının, doğanın içine ettiği haberini yapamazsınız her gazetede... İşinizden kovulabileceğiniz gibi, derin ve tehlikeli yapıların ülke istikbaline verdiği/vereceği zararı yazdığınızda, kendinizi hapis te bulabilir hattaöldürülebilirsiniz. Dünya gazetecilik tarihi, böylesine kahraman isimlerle doludur.

Gerçek gazete okuru kimlerdir peki? Gazetesine bir dönem sadakatle bağlı olanlardır. Babamdır mesela... Otobüste, vapurda, trende vb. gazetesini önce boydan, sonra eninden ikiye katlayan, her köşe yazısını, her kelimeyi, bulmaca alanını bile ziyan etmeden değerlendirenlerdir. Daha çocukken tanışmış tım Cumhuriyet gazetesiyle. Siyah beyaz, sıkıcı bir gazeteydi benim için. Fotoğraflarına kaş, göz, burun çizmek bile eğlenceli değildi. İkinci sayfada İlhan Selçuk yazardı. Aydın Engin'in "Tırmık" isimli bir köşesi vardı. Uğur Mumcu, Toktamış Ateş efsane kadrodaydı. Kare bulmacası acayip zordu. Cumartesi günleri verdiği "Bilim Teknik" ekine bayılırdım. Sonra babam, hemen her sayısını biriktirdiği gazetesine küstü, arşivini çöpe atıp baş ka siyah beyaz gazeteler okumaya başladı. Renkli basın ona göre olmadı hiç. Promosyon olacak, kartondan maket evler, atlaslar, dabanklar veren gazeteler cazip geliyordu bana... Sadece benim çocuk aklıma değil, milyonlarca insana cazip gelen buydu. Babama kalsa **"gazete okumak için alınır"**mış.

Milyonlarca insan yanılıyor muydu? Gözümle gördüğüm; diş macunu veren Star gazetesinden on tane alıp gazeteleri çöpe, diş macunlarını yanında getirdiği poşete atan adam, boş adam mıydı yani? Neler verdi gazeteler, neler... Babamın yüzünden hepsini kaçırdık.

En son ne zaman bir bayiden gazete aldınız?

PRINGLES

Star gazetesi, gazetenin yanında cips veriyordu. Hem de en alamadığımızdan. Gazete satan bakkalların, marketlerin önünde kuyruk vardı. Okumaya, habere değilse de Pringles'a susamış halk, heyecan vericiydi. Açılış günü, lahmacunu bedava dağıtan lahmacuncu gibiydi gazete.

ANSİKLOPEDİ

Kupon biriktirerek alınırdı. Bizim eve girebilen tek promosyon ürünüydü. Kimisi kuşe kâğıda basılıydı kimisi saman kâğıda. Kuşe kâğıda basılı olanlar nefis kokardı. Dönem ödevlerini yapar kenayararlanacaktık. O dönemin Google'i gibiydi ansiklopediler ama gerekli bilgiyi arayıp bulmak kolay değildi. Vitrinlerin boşluğunda inci gibi dizilirdi sıraşına göre. Eve ayrı bir hava katan aksesuardı aynı zamanda, önündeki birkaç porselen bibloyla...

TELEVİZYON

Otuz yedi ekran tüplü televizyon için sabırla kupon biriktirildi. Televizyonunu alabilenler de oldu, kuponlarını biriktirmelerine rağmen alamayanlar da.

"Kuponzedeler" olarak sıfatlandılar bir süre. Öfkeliydiler. Ekmeğin, elektriğin, suyun fiyatı artınca, "gel protesto edelim bunu" dese n gelmeyecek olanlar, televizyonlarını alamadıkları için eylemyaptılar, bağırdılar, çağırdılar. Alabildiler mi sonra, bilmiyorum.

MÜZİKSETİ

Dönemin önemli sıfatlı araçlarından birisi de müzik setleriydi. Çift kasetçalarlı, radyolu; ekolayzırlı... Hassas bir kulağınız varsa ekolayzırı ona göre ayarlardınız, "yok ben şekilciyim" diyorsanız, biri aşağıda biri yukarıda olacak biçimde simetrik bir duruş da oluşturabilirdiniz. Televizyonda günlerce reklamlar girdi, kocaman müzik seti vereceki Sabah gazetesi. Nasıl iri, nasıl güzel görünüyordu. Her şey bir reklam çekim tekniği yanılsamasıydı. Görünenden olduककçük bir setti verilen. Kasetçıları bile yoktu. Tek elinle taşırdın, öyle büyük bir hayal kırıklığıydı. Başa gelen çekilir diyenler, atmaya da kıyamadılar. Misafirliğe gidilen hemen her evde rastlamak mümkündü bu müzik setine (!)

KARTON MAKETLER

Birkaç tane alabilmiştim bunlardan. Ev, araba maketine ulaşmanın ve sonra salakça bakmanın, oynayamamanın en kolay yoluydu. İşaretli yerlerden makasla kesip, katlayıp, yapıştırıcıyla yapıştırınca maketin hazırdı. Bu kadar kolay olmamalıydı maket yapmak dediğin. Bir süre, bilhassa televizyon sehpasında (televizyon olmadı demek henüz keşfedilmemişti) durur, durduğuyerdeyapıştığı yerler açılır; sonra çöpe giderdi. Hürriyet gazetesi, Beşiktaş'ın efsane golcüsü Feyyaz Uçar'ın maketini vermişti. Hemen erkenden gidip almıştım bayiden. Feyyaz Uçar'ı, işaretli yerlerden kesip yapıştırarak ortaya çıkarsam da ayağının hemen önündeki futbol topunu bir türlü birleştirememiştim.

ARCOPAL YEMEK TAKIMI

Reklamlarda kırılmayan tabaklar verileceği anlatılıyordu. Yere düşüyor ve porselen görünümlü tabak kırılmıyordu. Galiba Milliyet gazetesinin kampanyasıydı. Anneleri etkilemek için yeterliydi. Bir süre sonra evler, çiçek desenli ve gerçekten kırılmayan tabaklarla doldu. Hâlâ bazı evlerde hizmet vermeye devam etmiş olmalı.

Saat, frıtöz, elektronik süzlük, cep telefonu, düdüklü tencere, tansiyon aleti vb. birçok ürün gazeteler kuponla. Olur da bir gün gazeteyi almayı unutursanız ya da bulamazsanız yedek kupon beklemekten baş ka şansınız kalmazdı. Yedek kuponların bazıları, birden fazla kupon yerine geçtiğinde; megakupon, baba kupon, en baba kupon, süper kupon gibi adlar alırdı.

Gazeteler öyle pat diye bu duruma gelmedi... Yıllar içinde kupon kupon eridiler, güven kaybettiler. Bazen züccaciye oldular bazen oyuncakçı; bazen iş takipçisi bazen hedef gösterici...

Demek ki neymiş? **"Gazete okumak için alınır"**mış...

Hâlâ kaldıysa.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cem Güventürk

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cem Davran

BOŞLUĞA ÖVGÜ

Bu oteli çok iyi biliyorum, pencereyi açınca ne göreceğimi adım adım biliyorum ama azıcık korkuyorum. Ya hemen yan tarafta Kanunuesasi Kıraathanesi yoksa, karşıda Dârülbedâyi binası yoksa?

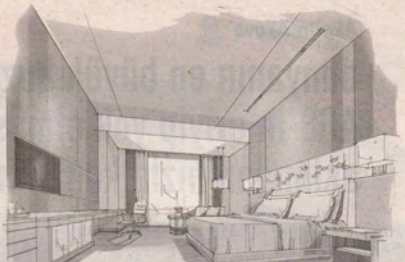

Bir otel odasındayım, sene iki binlerin sonu, yaşımı hesaplayamayacak hâldeyim. Camdan gün ışığı vuruyor yüzüme, yataktan çıkamıyorum bir türlü, saçma bir yorgunluk var üzerimde. Baş ucumdaki suyu bitiriyorum tek nefeste, çok susamışım, çok. Yatmadan önce ne yediysem susuz kalmışım, yetmiyor bardaktaki son yudum ama hatırlamıyorum ne yedim ne içtim. Aslında belli bir saatten sonra hiçbir şey koymam ağzıma, yıllardır böyle. Aç uyanmalı insan; yaşamaya, yeniden başlamaya, yemeye, içmeye, sevmeye, sevilmeye aç. Tıbbın sabahla çok fazla ilgilenmesini önemsiyorum, güne adım atmanın büyüsüne inanıyorum.

Hep korkardım bir sabah Gregor Samsa gibi uyanmaktan, rüya da görmedim ya da gördüm de aklımda kalmamış, bilemedim bu sabah farklıyım.

Roman kahramanı gibi yaşamayı hep çok sevdim, sağıma soluma bakınıyorum, sadece turistik bir dergi var yakınımda, en fazla ona bakınmış olabilirim. Belki içinde antik bir bölge falan tanıtılıyorsa, etkilenmişimdir diye. Bir keresinde uçaktadergi okuyarak uyuyakalmıştım, iniş anonsuyla uyandığımda Asya'da bir Şaman kabilesinin içindeydim. Yanımdaki yolcu, nezaketinden yol boyu elimle ayağımla vurduğum ritimlere, anlaşılmaz mırıldanmalarıma ses etmemiş. "Çok değişik melodiler söylediniz uyurken," dedi. "Rahatsız ettim kusura bakmayın," diyecek oldum, "Hayır ne rahatsızlığı merak ettim sadece," dedi. Kucağımda Skylife dergisi, açık kalan sayfada Orta Asya Şamanlarını anlatan bir yazı, görmemiş sanırım.

Telefonu uyku modundan çıkardım, mesaj yağmaya başladı, hiçbirini okumadım, bildirim sesleri tıngırdadı durdu. Hemen aramalar başladı, açtım ya telefonu anladılar tabii. Sessize aldım, elimle iteledim, bugün böyle, işinize gelirse. Bu sabah kim olduğumu keşfetmeden kimseyle konuşamam.

"İki binlerin sonu" dedim ama belki de daha fazla, üç binler bile başlamış olabilir,kontrolsüz bir zamansızlık hissi var içimde, hep ileriye doğru, kendi ellerimle saatleri ileri almışım gibi. Çabuçak yaşanmak isterdim, bu yüzden olabilir. Herkes geçmişe dönmek ister, ben istemem, hiç istemedim. Sonrayı merak ettim sürekli. Galiba fazla hızlı gittim, neyse; şu sabahı ıskalamayayım da. Önce neredeyim, neden buradayım iyice bir anlayayım, gerisi kolay.

Kalktım, düğümlenmemek için esnedim de esnedim, yalın ayak haliya basmışım, bak bunu da hiç sevmem. Düşününce bu da değiş k bir tecrübe sanki; bir gün bile olsa sevmediğin, direndiğin şeyleri yapmak. Kendini kendinle sınamak!

Aynanın önünde antetli kâğıtlar var, Büyük Londra Oteli, Grand Hotel de Londres. Şiire benzer şeyler yazmışım, tuhaf şekiller çizmişim, birkaç tane de imza denemesi var tanımadığım isimlerle. Bu oteli çok iyi biliyorum, pencereyi açınca ne göreceğimi adım adım biliyorum ama azıcık korkuyorum. Ya hemen yan tarafta Kanunuesasi Kıraathanesi yoksa, karşıda Dârülbedâyi binası yoksa? Aşayan-ı Ebeveyn Kahvehane

Doğanın en kıymetli alanları boşluklar, içimizdeki boşluklar da dâhil buna.

açmışlar bir zaman, herkes de oradaymış kimi ararsan. Pera Palas'a param mı yetmedi acaba, o da şu çapraz köşede olmalı. Bütün bu soruların cevabı perdeyi açınca çıkacak ortaya.

Çay olsaydı keşke, iyi geliyor bana. Ahizeyi kaldırdım, oda servisi cevap vermiyor, bütün tuşlara bastım, ses yok, nasıl bir otel burası? Ne işim var burada?

Perdeyi açıp dışı bakmamı engelleyen bir his var içimde, genelde güvenirim ve doğru çıkar. Çok da önemli değil aslında, tekrar yatıp uyumaya devam edebilirim. "Bu tarihi oteli de yıkmıyoruz, sadece taşıyoruz" demiş olabilirler ve pencereden bambaşka bir manzara da çıkabilir karşıma, senelerce alışıtık bunlara.

Telefonun ş ğı yanıp sönüyor, tanımadığım numaralar tekrar tekrar arıyor, mesaj kutusunun köşesindeki sayı artıyor. Sanki çok önemli bir şey olmuş gibi, sanki herkes bir yere kaçıyor, tek ben kalmışım ve bana ulaşmaya çalışıyorlar gibi.

"Neredesiniz beyefendi, saatlerdir size ulaşmaya çalışıyoruz, sadece siz kaldınız?"

"Ne oldu ki?"

"Ne mi oldu? Haberiniz yok mu, terk ediyoruz dünyayı, arkamızda kimseyi bırakamayız yani en azından canlı bırakamayız, hani gelmek istemeyen olur diye."

"Anlamadım?"

"Telaşlanacak bir durum yok, her şey planlandı, gidiyoruz, aşınızı oldunuz değil mi? Neyse o da sorun değil, yanımızdayedek var. Yine de karar sizin. Geliyor musunuz?"

"Gelmiyorum..."

Böyle bir konuşma olmadı tabii. Olduğunu düşündüm bir an, cevabım net, "Gelmiyorum, hiçbir yere de gitmiyorum."

Bir filozof, "Birisi içeri girene kadar oda boştur"* demiş. Bu otel odasını da öyle çok eşyayla doldurmuşlar ki ne fayda! Sokaklar, caddeler, şehirler de öyle, tıka basa dolu. Oysa doğanın en kıymetli alanları boşluklar, içimizdeki boşluklar da dâhil buna. Kutsal mekânlarda, tapınaklarda göz alabildiğince boşluklar vardır; düşünebilmek, keşfedebilmek, var olmanın, özgürlüğün tadını alabilmek için. ***Keyifsiz asırların, ruhsuz sistemlerin dayatması bu, acele hep acele, her saliseyi doldurmak, adım atacak yer bırakmamak.*** Popüler anlatımlar, süslenmiş geliş m seminerleri, özellikle gençlere damardan zerk ediyor bu çılgınlığı; doldurun kendinizi, evinizi, hayatınızı, hikâyenizi doldurun, hiç boşluk bırakmayın. Hayır boşluğu önemseyin, kendi tapınağınıza yürürken boş bir koridora ya da yürüyüş yoluna ihtiyacınız var. Etrafta biraz çiçek, ağaç, akan bir su olsun yeter.

Pencereyi açtım, ışık doldu odaya, tertemiz bir hava, şehrin gürültüsü, koşturan insanlar. Hatırladım; nerede olmak istiyorsam oradayım, ne yapmak istiyorsam onu yapıyorum, kendimle aramda keyifli bir boşluk var, onu seviyorum, sakınıyorum. Güzel bir kahvaltı yaptım, yaşamaya devam ettim, yine heyecanlıyım, yine çocukça bir merak içindayım.

*Hollandalı filozof Henk Oosterling

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Akgün Akova

dünyanın en büyük buzulu olan A68'in eriyip yok olması ile aklımdan hızla kopan imgeler

iklim krizi yüzünden yer değiştirmeye karar verip
yolda bir karınca yuvasından çıkan düğün alayı ile karşılaşan
ve gelinle damada çiçek tozu serpe serpe geçip giden bahçe

sahibinden çok sonra uyanacak olan, yoğun bakımdaki rüya

yunusların intihar ettiği kumsalda
onları umarsızca seyreden turistin
güneşlenmek için yaydığı havluyu,
üstüne bıraktığı "İçimdeki Kirli Deniz"
adlı kitapla birlikte çekip alan öfkeli okyanus dalgası

bulduğu aşıya Covid-19 yüzünden ölen annesinin
en sevdiği çiçek türünün adını veren biyokimyacı

freni patlayınca kuş pazarına hızla dalan
civciv sarısı kamyonun şoförünün cenaze törenine,
kaza sırasında devrilen kafeslerden kaçan kuşların da katılması

"Uzun İnce Bir Yoldayım"ı bestelerken Âşık Veysel'in
gözlerine konup duran gece kelebeği sürüsü

son damlasında bir kaktüsün dibine yığılıp kalan yağmur

e-posta hesabının çöp kutusunda, harfleri yedikten sonra
uyuklayan salyangozlar bulan kız

sıcaklık rekoru kırılan bir yaz günü, kliması bozuk bir otobüste
çırılçıplak soyunup "Beni bir ressam giydirsin!" diye bağıran
sanat delisi kadının bunda inat etmesi üzerine, camı açıp
durakta toplanan kalabalığa "Ressam var mı aranızda?" diye soran
otobüs şoförünün silmeye çalıştığı,
bir gece önceki çamur yağmuru nedeniyle kirlenmiş sol dikiz aynası

kaçak avlanan balıkçılarla yaptığı savaştan yaralı dönen kılıç balığı

bin yaşına basan ağacın kuşlar ve sincaplar tarafından düzenlenen
doğum günü partisini basmak için
eli sopalı robotlar kiralayan madencilik şirketi

evlat edinecekleri gerçek aşk hikâyesi arayan genç çiftler

göz kırpan sanal yıldızlara korna çala çala
sanal dağ yollarında ilerleyen Z Kuşağı yüklü sanal kamyonlar

aynı anda hem çiseleyen
hem bardaktan boşanırcasına yağmur yağdıran,
ruhsal dengesi fena halde bozulmuş bulut

toprak parçası kalmadığı için
gerili bir ipin üstüne inşa edilmiş evlere yaklaşan fırtına

hâlâ masal kitabı okuyan çocuklar olup olmadığını
araştıran internet dedektifinin
Teneke Trampetçi, Küçük Kırmızı Pelerin'in
dövülüp bir bilgisayar mağazasının önüne atılması olayı

küçük parçalara bölünerek
uykusuzlara dağıtılması planlanan büyük bir uyku

XVII. yüzyıl Flaman ressamlarının tablolarındaki
lâleleri büyük bir titizlikle inceleyen adam ile
XV. yüzyıl Japon estampalarındaki
kiraz ağaçlarına konmuş kelebeklere
dikkatle göz gezdiren kadının,
"Soyu Tükenenler Müzesi"nin koridorunda
dalgınlıkla birbirlerine çarpma anı

son buğday tanesinin ardından kaybolan köy

ameliyat sırasında hastanın kalbinden çıkardığı
anı defterinin sayfaları arasına,
kullandığı neşteri ayraç olarak koyan cerrah

sıçrayacak yer bulamadığı için
kendi çevresinde dönüp duran Dünya

sınırlarından nehirler geçtiği için paçaları hep ıslakken,
kuraklıkla sınırları yok olmaya başlayan ülkeler

yapay yağmur avcıları tarafından vurulmuş bulutları,
yerdeki kurumuş su izlerini takip ederek arayan insanlar

Pasifik Okyanusu'nda, dev bir plastik atık adasının
oluştuğunu öğrendiğinde kalp krizi geçiren
yaşlı Karagöz oynatıcısı ve onun yardımına koşarak
Azrail'in gölgesinden uzaklaştırmaya çalışan halk bilimciler

Dostoyevski'nin roman kahramanlarıyla
Tolstoy'un roman kahramanlarının
birlikte gittikleri piknikte,
bir tanesi eksik çıkan gezen tavuk yumurtaları
yüzünden tutuştukları kavga

bir uçurtmanın karbon ayak izi hesabını sınavda soran öğretmen

ikinci el elbisenin, eskiyip giyilmez hâle geldiğinde,
vasiyetini dikip düğmelerini
kendisini hep elde narince yıkamış olan ilk sahibine bırakması

yaşamı boyunca yalnızca asma köprüler ve otoyollar yapan,
emekli olduğunda ip cambazlarına tel satmaya başlayan başmühendis

sürekli öksüren bir sözcükten çokça tedirgin olan,
yardım etmek için gelip sayfanın sonuna oturan nokta

küçük parçalara bölünerek
uykusuzlara dağıtılması planlanan büyük bir uyku

XVII. yüzyıl Flaman ressamlarının tablolarındaki
lâleleri büyük bir titizlikle inceleyen adam ile
XV. yüzyıl Japon estampalarındaki
kiraz ağaçlarına konmuş kelebeklere
dikkatle göz gezdiren kadının,
"Soyu Tükenenler Müzesi"nin koridorunda
dalgınlıkla birbirlerine çarpma anı

son buğday tanesinin ardından kaybolan köy

ameliyat sırasında hastanın kalbinden çıkardığı
anı defterinin sayfaları arasına,
kullandığı neşteri ayraç olarak koyan cerrah

sıçrayacak yer bulamadığı için
kendi çevresinde dönüp duran Dünya

sınırlarından nehirler geçtiği için paçaları hep ıslakken,
kuraklıkla sınırları yok olmaya başlayan ülkeler

yapay yağmur avcıları tarafından vurulmuş bulutları,
yerdeki kurumuş su izlerini takip ederek arayan insanlar

Pasifik Okyanusu'nda, dev bir plastik atık adasının
oluştuğunu öğrendiğinde kalp krizi geçiren
yaşlı Karagöz oynatıcısı ve onun yardımına koşarak
Azrail'in gölgesinden uzaklaştırmaya çalışan halk bilimciler

Dostoyevski'nin roman kahramanlarıyla
Tolstoy'un roman kahramanlarının
birlikte gittikleri piknikte,
bir tanesi eksik çıkan gezen tavuk yumurtaları
yüzünden tutuştukları kavga

bir uçurtmanın karbon ayak izi hesabını sınavda soran öğretmen

ikinci el elbisenin, eskiyip giyilmez hâle geldiğinde,
vasiyetini dikip düğmelerini
kendisini hep elde narince yıkamış olan ilk sahibine bırakması

yaşamı boyunca yalnızca asma köprüler ve otoyollar yapan,
emekli olduğunda ip cambazlarına tel satmaya başlayan başmühendis

sürekli öksüren bir sözcükten çokça tedirgin olan,
yardım etmek için gelip sayfanın sonuna oturan nokta

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Gökhan Dağıstanlı

bir gönül hikâyesi

Gözleri manasız bir öfkeyle yanıyordu. Bir an düşünmeyi bırakıp baktı bana, o an bulutunu yeterince sömürmüş yağmur gibi dindi. Az önce bütün âşıkları katil sanıyordu.

Bütün evler istemeden boşaltılmış, insanlar sokaklara dökülmüştü. Sözün hükmü çoktan bitmiş, memleket tezattan çürümüştü. Hükümet yine görmüyordu yakını. Bunca derdin içinde talih yüzüme gülmüştü. Sabırla beklediğim gün gelip çatmıştı. Karşılıklı oturmuştuk nihayet. Kafamız bir semt meyhanesinden almışı yükünü. Saatı çabuk geldi yasağın, ne olduğunu anlayamadan çıktık kapıdan. Birkaç dakika öylece durduk. Sonra cehennemin kapısı na dayanmış Firavun gibi topladı cesaretini. Düşüncesi ancak geçebilmişti duygusunu. Doğruca sürdü arabası nı. Ve şehir... O, şaşkası 83 yıl önce uçmuş, son fatihi yine o zaman göçmüş şehir, Boğaz Köprüsü'nden Haliç'e kadar selamladı bizi. İçimde birkaç çocuk birden çığlık çığlığa bağırıyordu. Yitirilmiş umutlarım sevinçten ağlıyordu. Sanırım aşmama alışkanlığım yılanın başı, ellerini tutmak büyük cesaret işi... Yol boyu güzelliğini izledim. Saydım, bana tam beş kez gülümsedi. "Yeter de artar bel" dedim kendime, derin bir nefes aldım yakınından. Kurtulmak mümkün değildi aklımdan hece hece dökülen fiillerin çekiminden. Çok geçmeden, kokusu asırlardır tanıdık bir evin kucağında ikinci defa kurduk soframızı. Önce kadehlerimizi vurduk, sanki bir iç dökümü başladı. Sonra boğazından yüreğime kadife bir yol döşedi. İçimden huzuru geçti, gözlerimden saçlarını taşıyan sandallar... Bakışlarım utançla okşadı ara sı ra gülümseyişini. "Biliyor musun?" dedim, "ben İstanbul beyefendisi olmak için yaşıyorum." Güldü, hatta biraz da küçümsedi. Dudakları bir işaret parmağı gibi yeni çağın normalleştirdiği kabalıktan payıma düşeni gösteriyor gibiydi. Oysa ne insanın kendine güzel hedeflerkoymasında bir sakınca vardır ne bu hedefin biraz uzak olmasında. ***Yaşamak dediğin en hızlı, yapılacaklar listesinin üstü tamamen çizilince biter.*** Tanrı vergisi bir duygudaşlıkla anladı durumumu. Ben bunları düşünürken hakkımı teslim etti. Gözleriyle övdü, derinden verilmiş nefesiyle okşadı gururumu.

- Aşkın azımsanmaz bir parçasıdır incelik! -

Bir kanun dolaşırken sevdiğimiz şarkıların bütün arka sokaklarını, mutfağın köşesinde içimizi masaya döküyorduk. Önümüze kadehler yıkılmıştı. Geçmiş zaman gasilhanesinde ölülerimizi yıkıyorduk. Bir dolup bir boşalıyordu gözlerim. Islak bakışlarım okşuyordu tenha boynunu. Her sessizliği tasdikledi ne sevilir olduğunu. Akşamüstünün sakinliği, gecenin bakirliği hep ondandı. Hayır; bu, yeniliğin coşkulu heyecanı değildi. Aylarca geçmiştim bütün detaylarının üzerinden, üstelik yüzünü bir daha hiç görmeden. İçimde hem taze hem demliydi. Ben, sanırım seviyordum onu. Ve sabahtan [illegible] hâlde kırgın, haddinden fazla yılgındı, yılların yorgunluğu güveninden çekiştiriyordu. Belki bundan belki başka bir sebepten gözleri manasız boşluklara kaçtı durdu. Bütün gece hiçbir duyguyu uzun süre üstlenmedi. Kalbine hiç uğramayan cümleler kurdu. Önce hüznünü özenle gizlenmiş bir yere gömüp sahnedeymiş gibi korudu neşesini. Sonra ne olduysa oldu, açtı korkularının kesesini. Beni işlemediğim suçlardan meleklere yakışan bir sükûnetle yargıladı. Olsa bütün suçlarımı itiraf ederdim. İnceliği ruhumu çatışmadan teslim aldı. Gözlerinden duydum, kendini defalarca kırklamış sahillerin sesini. Zorbalıkları omuzlamaktan yüreği nasır tutmuş, duyduğuyla gördüğünün kavgasından yaşama hevesi kaçmış. Yine de özenini madalyon gibi boynuna asmış. Yılmayan hevesini kâküllerl gibi alnına düşürmeyi bildi. Eline bir bıçak aldı sı ğız gelimi. En yumuşak hâliyle gece karanlığında kızarmış ekmeğine bir şeyler sürdü. Gözleri manasız bir öfkeyle yanıyordu. Bir an düşünmeyi bırakıp baktı bana, o an bulutunu yeterince sömürmüş yağmur gibi dindi. Az önce bütün âşıkları katil sanıyordu. Şehirde ışıklar sönmüştü. Ay batmaktan kanıyordu. Sabahın geceye öfkesinden eriyordu yıldızlar. Siyahı maviniin önüne kattılar. Bir durgunluk geldi dünyaya. Bütün gece bekçilerini işten attılar.

Alışılmadık bir sabırla beni temize çekmesini beklemiştim. Çünkü tanıştığımızda sevmeye canı yoktu.

- Aşk neden faili artık başkasıyla meşgul günahlarla yargılanır? -

Güneş geldi kapımıza dayandı. Sarhoştuk evet, bu suç değil. Öylece bakakaldık birbirimize. Zaten ben bunların hayalini kurmuştum. Onun haberi yoktu. Alışılmadık bir sabırla beni temize çekmesini beklemiştim. Çünkü tanıştığımızda sevmeye canı yoktu. Sabahın ilk saatleri nihayet kapısını aralادı. "Gitme bu saatte artık," dedi. Yaşama sevinci kondu yüreğime. Bütün korkularımı unutup dudaklarını ilave ettim dudaklarıma. Sonra birden duraksadım. Belki de onaylanmak istedim. Ne olduysa işte o lahza oldu. Bir kelebek uçtu bucaksız gözlerinden, gitti kademize kondu. Gecelerce kurulan hayallerin de ötesi. Bütün güzelliğini bardaktan boşanırcası na gözlerime sundu. Sanki her yerde kuşlar vardı. Uçmak için değil, uçmaya şahitlik etmek için. Yatağın usulca bir araya gelen iki yakası, büyüdükçe büyüyen ateş, tendeki uyumunun kâinatı sallayan cakası... Bitmeyen bir nazar duası okunuyordu baş ucumuzda, meleklerin böyle zamanlarda başka işi olmazmış. Kalıplaşmış bütün inançlarımız çarşafın sı nırsız denizinde eskiyordu. Akacak kan damarda durmazmış. Gözlerime baktı mısın güzeli. "Sana inandım!" dedi, boynumdan yavaşça çözülerek. Tuttu, yeniden güvenebilmenin coşkusunu anlatan bir şarkı söyledi. Ömrümü kuşatırken ses i doya doya sevdim parmaklarını.

- Aşktan hasta ve ölümlü [illegible] yaşan şehrin bütün aylaklarını? -

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Marcus Graf

renklerin dansı

Dans isimli eser, önemli Rus koleksiyoner Sergei Shchukin'in siparişi üzerine yapılmış. Bugün St. Petersburg'da The Hermitage'da sergileniyor. Resmin yine Dans (I) isimli bir hâli daha var. Asıl eserin etüdü amacıyla yapılmış olan bu eser ise New York'ta Modern Sanat Müzesinde...

Henri Matisse, Dans
260 cm × 391 cm, 1910
The Hermitage, St. Petersburg.

Bu yazıyla birlikte 20. yüzyılın başlangıç döneminden bazı öncü sanatçıları incelemeye başlıyoruz. Önceki yazılarda modern sanatın 19. yüzyıldaki köklerini inceledik, şimdi ise 1920'lerin sonuna dek yükselişini takip edeceğiz. Bu dönemin sonunda, önce küresel buhrana yol açan ekonomik kriz, ardından Avrupa'nın bazı bölgelerinde Stalinizm ve Faşizm sebebiylemodern sanatın gidişatının aksayışını ve nihayetinde modernizm hikâyesinin İkinci Dünya Savaşı'yla birlikte sona erişini göreceğiz.

1900 ve 1919 yılları arasında Art Nouveau'dan Bauhaus'a çok sayıda sanat akımı ve sanatçı belirir. Sanat tarihi kitapları önemli isimlerle dolu olsa da en çok bu iki isim öne çıkar: **Pablo Picasso ve Henri Matisse.** Picasso, figüratif resmin ve sanat dünyasında merkezi tek bir bakış açısının baskınlığının bitişinde temel bir kişilik olsa da Matisse de rengin özgürleşmesi ve özerkliği bakımından önemlidir. İki sanatçı da ancak 1910 yılından sonra tamamen şekil alacakolan soyut resme zemin hazırlamıştır.

Henri Émile Benoît Matisse, 31 Aralık 1869'da Kuzey Fransa'da Le Cateau-Cambrésis isimli ufak bir kasabadazengin bir tohul tüccarının oğlu olarak dünyaya gelmiş. 1887'de Paris'e gitmiş. Matisse, ailesinin babasının kendisinin avukat olmasınayönelik isteğini geride bırakıktan sonra 1891'de Académie Julian'da sanat eğitimi almaya başlamış. Burada ilk işleri manzara ve natürmort resimlerodaklı olmuş. 16. ve 17. yüzyıl ustalarının kendi üzerindeki etkisinin yanı sıra Manet, van Gogh, Signac, Gauguin, Pissarro, Cézanne gibi isimlerin işlerine, Empresyonistlere ve Japon resmineyönelik derin bir düşkünlük beslemiş. Bu etkiler, parlak renk seçimleri ve opak boyaların kaba kullanımında görülebilir. Matisse böylece 20. yüzyılın başında kendine özgü Fovizm (çığ renkçilik) tarzını geliştirmeye başlamıştır. Bu sanat akımı yalnızca renk, boya, şekil ve kompozisyon gibi resme özgü meselelerüzerinde odaklanılan biçimci bir anlayıştan hareketle, figüratif temsil ve anlatı gibi gelenekselfikirlerden son kopuşu gerçekleştirmiştir.

Bu yazıdabahsetmek istediğim eser, Matisse'in kendi tarzını Afrikasanatı ve İslamik sanat etkileriyle harmanladığı Fovizm sonrası döneminden bir resim. Dans (1910) isimli eser, önemli Rus koleksiyoner Sergei Shchukin'in siparişi üzerine yapılmış. Bugün St. Petersburg'da The Hermitage'da sergileniyor. Resmin yine Dans (I) (1909) isimli bir hâli daha var. Asıl eserin etüdü amacıyla yapılmış olan bu eser ise New York'ta Modern Sanat Müzesinde...

Dans, büyük boyutta (260 cm × 391 cm) bir eserdir. Yoğun

(Çevirî: Mert Bozbuğa)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

BEN KİMİM?

renkçiliği ve soyutlaştırılmış figürleri sebebiyle modern sanatın başyapıtlarından biri olarak görülmekte. Eserde Fovizm ve soyut resmin yanı sıra açık şekilde ilkelciliğin etkileri de görülmektedir. Matisse'in, kendi modern sanat ve ilkelcilik sentezini oluşturarak 1907'den sonra Kübizmi yaratan Pablo Picasso'ya arkadaşlığı, Cezayir'e seyahati ve Afrika sanatına olan düşkünlüğü ressamın kendi eşsiz tarzını oluşturmasına yol açtı.

Beş dans eden figür görmekteyiz. Kaçının erkek kaçının kadın olduğunu anlayabilmek zor, ana figürler oldukça basitleştirilmiş ve soyutlaştırılmış halde. Bedenlerin anatomik detayları, gövde çizgileri, uzuv çizgileri, kafa çizgileri gibi ana hatlara ve kaş, göz, burun ve ağız gibi karalamaya benzer bir şekilde resmedilmiş yüz öğelerine indirgenmiş. Figürlere hiçbir biryeselliğveya kişilik verilmediği için evrensel insanlık sembolleri olarak gözükürler.

Figürler, rituel eylem gerçekleştirmekte olan sonsuz bir gökyüzünün önünde belirsiz ve süresiz bir tepenin üstünde dans eden ilkel bir kabileye benziyor. Bedenleri parlak kırmızı-turuncu bir tonla resmedilmiş. Koyu kırmızı dış hatlar bedenlerin hem ana hatlarını hem de bazı uzuvları belirginleştiriyor. Yağlı boya eşit şekilde uygulanmış ve görünürde kuvvetli karşıtlık oluşturan renkler veya herhangi bir renk skalası yok. Ne bir doku ne bir derinlik veya gölge belirtisi mevcut... Figürler bu sebeple düz ve grafiğe benzer görünmekte. Kıyafet olmaması, karmaşık doku, süs ve şekillerin yokluğunun altını çizer ve izleyiciye sergilenen bedenlerin formlarına odaklanmak için ri fırsat verir. 1909 yılında Matisse, "Ressam artık kafasını detaylarla yormak zorundadeğildir. Birçok detayı resimden yüz kez daha iyi ve daha çabuk şekilde yakalamak için fotoğraf var. Plastik sanatlar duyguyu olabildiğince doğrudan ve en basit şekilde sunacaktır," demiştir. Figürlerin ve çevrelerinin resmedilişindeki detay yokluğu, izleyicinin odağını biçim ve rengin saf varlığı üzerinde toplar.

Dans, yoğun renkçiliği ve soyutlaştırılmış figürleri sebebiyle modern sanatın başyapıtlarından biri olarak görülmekte.

Resimde nü'lerin koreografisinin oluşturduğu kuvvetli bir dinamizm mevcut. El ele tutuşuş bir daire oluşturmuş ve saat yönünde dönmekteler. Girdap gibi dönen bir enerji fark ediliyor. Sözüm ona kadın figür, erkek figürün sağ elini tutmaya çalışırken kendi soluna doğru düşüyor gibidir. Diğer dört ana figür, zarafet ve uyum içinde dans ederler. Bu bedensel ifadeyi sosyal bir grup içinde uyum için varoluşsal bir çaba olarak anlayabiliriz ancak böyle bir yorum, Matisse'in yersiz olur -Matisse'in ele aldığı resimlerin yapısı ve oluşuna dair biçimci hususlar. Temsilci anlatılar üzerine kafa yormakla ilgilenmiyor. Bu sebeple düşen figür resmin kompozisyonunun gereksinimleri dâhilinde yerleştirilmiş. Dansçıların tertipli sıra hâlinde hareketlerini bozar, aynı zamanda dikey yapılarına karşı da zıtlık oluşturur. Böylece resme çapraz çizgiler ve biçimler ekleyerek dinamizmi açığa çıkarır.

Resmin çevresine bakarsak iki büyük alan görürüz. Yeşil alan üzerinde figürlerin dans ettikleri çayıra benzer bir zemin vardır. Az miktarda renk değişimi ve ressamın fırça darbelerinin izlerini taşısa da bu alan yalın, basit ve minimal gözükür. Bu alan resmin kenarlarına kadar devam eder ve burada alt, sol ve sağ kenarlarda aniden kesilir. Yeşil alanın üst kenarı mavi gökle birleşir ve yuvarlanmış bir ufuk çizgisi oluşturur. Böylece arka plan iki geniş renk alanına bölünmüş olur. Alanlar, bedenleri yuvarlatılmış biçimler karakterize edilmiş dansçılarla bütünsel bir uyum içindedir.

Arka planın ikinci kısmına gökyüzü hâkimdir. Parlak lacivert tonu kırmızı-turuncu figürlerle kuvvetli bir karşıtlık oluşturur, böylece dansçılar daha da parlar ve öne çıkar. Zeminin yeşiliyle birlikte bu iki "soğuk" renk ön plandaki "sıcak" renklerin estetik etkisini daha da güçlendirir.

Yalnızca figürlerin birbiriyle iç içe geçmiş şekil ve biçimleri ya da parlak tonları değil, arka planın renklendirilişi de resme enerji katar.

Dans'ta Matisse'in, rengin gücünü açığa çıkarmak için biçimi nasıl indirgediğini görüyoruz. Dansçıların öyküsüne veya coğrafi karakteristiklere odaklanmak yerine, iki geniş renk alanı üzerine yerleştirilmiş parmaklığabenzer kırmızı-turuncu bir yapı görürüz. İnsan formlarını tanyabiliyoruz, çevreyi oluşturan biçimleri anlayabiliyoruz, dansı fark edebiliyoruz. Resmin adı da apaçık ortada. Ancak nihayetinde bu resimle birlikte resim sanatında temsilin hükmüne karşı duran; iki boyutluluğu, basitliği, minimalizmi ve soyutluğu öne çıkaran biçimci bir estetik ve yeni bir kompozisyon anlayışı buluyoruz. Bu resim figürcülükyerine renkçiliği yeğliyor.

Hayatının geri kalanı boyunca Matisse, basitleştirme ve sanatsal dağarcığını yalnızca bulmaya çabaladığı renklere indirgeme ve odaklama gayesiyle çalışmalarına devam etti. 1940'lardan sonraki geç dönem işleri; radikal ve cesur tuval üzerine çalışmaları ve özellikle kesilmiş kâğıt kolajları kendisinin bu arayışının olağanüstü örnekleridir. Fransa'nın Nazi işgalini ve çeşitli ciddi rahatsızlıkları atlattıktan sonra, Henri Matisse 3 Kasım 1954'te vefat etti. Günümüzde modern resmin en önemli isimlerinden sayılmaktadır. Gerçekliğe yalnızca eser miktardaatıfta bulunan bağımsız bir resim öğesi olan biçimin, bir şeyin temsili olmaktan çıkarılarak, 20. yüzyıl boyut sanatı için yeni bir dil kodu anlayışına zemin oluşturdu.

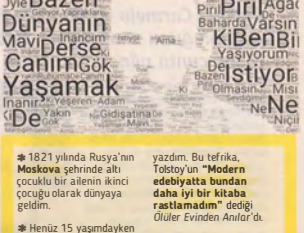

✱ 1821 yılında Rusya'nın **Moskova** şehrinde altı çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldim.

✱ Henüz 15 yaşımdayken annem veremden hayatını kaybetti. Babam beni yatılı olarak **askerî mühendislik okuluna** gönderdi. Kitaplara ilgim burada başladı.

✱ Mezuniyetimle beraber asteğmen olarak ilk görev yerime gittim. Fakat aklımda hep yazar olmak vardı. Nitekim babamın zoruyla başladığım işten bir yıl sonra istifa ettim ve edebiyata yöneldim.

✱ 1845 yılında yazımına başladığım ve bir yıl sonra yayımlanan *İnsancıklar* romanımla tanındım. Hemen ardından çıkardığım kitaplar, ilk kitabımın aksine olumsuz yorumlarla karşılaştı.

✱ Edebiyata ara verdim ve o dönemde siyasete yöneldim. Devlet yönetimine sergilediğim karşı faaliyetler bana **kurşuna dizilme cezası** olarak dönse de kısa bir süre sonra **Sibirya'ya sürgüne çevrildi.**

✱ Dört yıl sürgün yaşadığım Omsk Cezaevinde saçlarım kazıtıldı, hastalıklarla boğuşum, ağır işlerde çalıştım, açlık yaşadım. **Okumamıza izin verilen tek kitap ise İncil'di.**

✱ Sibirya'daki sürgün yıllarımdan ilhamla kardeşimle birlikte çıkardığım Vremya dergisine bir tefrika yazdım. Bu tefrika, Tolstoy'un **"Modern edebiyatta bundan daha iyi bir kitaba rastlamadım"** dediği *Ölüler Evinden Anılar*'dı.

✱ Maddi olarak iyi bir yaşam sürmüyordum ve bir de **kumar tutkum** vardı. Öyle bir tutkuydu ki bu ülkeme dönmek için henüz yazımına başlamadığım bir kitabım için yayınevinden avans talep ediyordum. O kitabın adı tüm dünyada ses getirecek olan *Suç ve Ceza* olacaktı!

✱ 1870'lerin başında nihilizm ve sosyalizm gibi ideolojilerin yoğun olduğu bir dönemde çıkardığım siyasi romanım *Ecinniler*'de bu düşüncelerin Ruslar üzerindeki etki ve eleştirilerine yer veriyordum. Kitap, Avrupa'da büyük ses getirdi.

✱ 1880 yılında yayımlanan son kitabım *Karamazov Kardeşler*'i yazmam **tam iki yılımı** aldı. Bu kitabım başta Almanya, İtalya, ABD olmak üzere çeşitli ülkelerde filmlere ve dizilere konu olmuş.

✱ Yaşadığım sağlık sorunları artık durmak bilmiyordu. Ciğer kanaması nedeniyle yatağa düştüğümde **geride bıraktığım eserlergözümde canlanıyordu.** Başarılı bir yazar olma hayalim artık gerçekleşmişti. Gözlerimi sonsuza dek kapatırken cenazeme otuz bin kişinin katıldığı söyleniyor.

Hazırlayan: Emrah Akbaş

PEKİ BEN KİMİM?

Bilgi ve cevaplarınızı **yazin@kafadergi.com** adresine gönderen **ilk üç okuyucumuza** yazarın **bir kitabı hediye!**

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

Zafer Algöz

babaannem 100 yaşında

Pazarcı Carmelo ve tüm aile fertleri dar gelirli bir aileyi, yani toplumun çoğunluğunu simgeliyor... Babaanne ise o dönemde Arjantin'in üstüne çökmüş faşist cunta yönetiminin tam karşılığı...

Pazarcı Carmelo,Arjantin'de, Buenos Aires'in yoksul mahallelerinde, orta hâlli bir yaşam sürmekteve ailesiyle beraber hayatından mutludur.Karısı, halası ev işlerini yaparken, kızları Marta küçük bir kuaförde manikürpedikür yaparak ailesine ek gelir sağlamaktadır... Giderek evegiren parayla, evin mutfağında aş kaynamamaya başlar... Pazarcı Carmelo'nun asalak erkek kardeşi Chicho, çalışmak zorundaolduğunu anlayınca sorunun kaynağını bulur... 100 yaşındaki babaanneleri bir türlü ölmediği gibi giderekiştahı artmakta ve evde ne var ne yok hepsini silip süpürmektedir. Bütün gün kendi odasında oturmakta ve sadece karnı acıktığı zaman aşağıya inmekte, dev bir fil gibi ya da dev bir elektrik süpürgesi gibi emip tüketmektedir aileyi... Artık bir biçimde babaannenin doymak bilmeyen iştahına gem vurulamadığını görürler, tekçare ondan kurtulmaktır...

Chicho bir plan yapar... Seksen beş yaşındaki paragöz şekerci Francisko'ya gider... Onun ağzından girer burnundan çıkar. Babaannenin Italya'daki vatan toprağında, Catanzaro bölgesindeki La Calabria'da, binlerce dönümlük şarap bağlarının olduğunave sadece altı aylık ömrü kaldığına inandırır... "Evlen babaannemle lütfen. Altı ay sonra ölecek. Tüm servet kocası olduğun için sana kalacak.Sonrasında sen de beni unutmazsın hayatımız kurtulur..."Francisko parahırsının kurbanı olur, "gelsin paralar, tarlalar, şarap bağları" diyerek evliliği kabul eder ve babaanneyle evlenir. Aradan günler, haftalar, aylar geçer. 100 yaşındaki babaannenin ölümü beklenirken, tam tersine sağlığı ve iştahı gayet yerindedir... İş artık öyle bir yere gelir ki... Francisko'nun evinde ne var ne yok silip süpürdüğü gibi sonunda şekerci dükkânını da tamamenyemiştir...

Sonunda Francisko felç geçirir... Babaanneden kurtulduğuna sevinen aile, birden felçli damat Francisko'ya bakmakzorunda kalmıştır... Yaşlı hala evlere temizliğe gider, Marta fahişeliğe başlamıştır, Pazarcı Carmelo atalarından kalan pazar yeri tezgâhlarını satar. Başka pazarcıların emrinde çalışmaya başlar... Aile, yaşadığı ekonomik bunalım ve sağlık sorunlarıyla giderek çöküşe doğruyol alırken, sadecebabaanne müthiş bir iştahla, giderek daha da irileşmeye ve artık durdurulamaz bir noktaya gelmiştir... Sonunda radikal bir çözümönerisi gelirasalak kardeş Chicho'dan... Babaanneden kurtulmak... Onu ölüme terketmek... Geceyarısı evden alıp kentin çok uzak bir yerineterk ederler... Ama birkaç saatsonra, üstelik hayli acıkmış olarakgeri döner... Zehirli içecek verirler... Tam tersine babaannede, iştah acıcı şurup etkisi yapar... Ondan kurtulmak için çabaladıkça tek tek eksilmeye başlarlar. Felçli damat Francisko, tekerlekli sandalyede dilendirilirken; kapının önünden dilenci mafyası tarafından kaçırılır, hala ölür, Maria ölür, Pazarcı Carmelo kalp krizi geçirir ölür, Chicho tek başına kalır sonunda, kafasına bir el sikarve "madem babaannemden kurtulamadık o hâlde ölüm en iyi yol" der...

Bütün bu trajedinin sonunda, sadece babaanne kalmıştır... Her zamankinden iri ve iştahlı... Sanki hiç ölmeyecekmiş gibi, 100 yaşında sağlıklı bir babaanne...

Arjantinli usta yazar RobertoCossa, 1977 yılında bu nefis kara komediyi yazmış... La Nonna... Pazarcı Carmelo ve tüm aile fertleri dar gelirli bir aileyi, yani toplumun çoğunluğunu simgeliyor... Babaanne ise o dönemde Arjantin'in üstüne çökmüş faşist cunta yönetiminin tam karşılığı... ***Ekonomik ve siyasal anlamda sıkışmış, giderek bir cenderede ezilmiş topluma mesaj vermek için yazılmış bu oyun, tabii ki Arjantin'de daha oynanmadan yasaklanmış...*** Ünlü yönetmen Carlos Saura filmini yapmış...

Biz 1996 senesinde, Alev Sezer rejisiyle oynamıştık... Babaanrieyi, Devlet Tiyatrolarının en iri ve dev kadınlarından Ayşegül Aldinç oynamıştı... Kaya Abi, gerçekten isminin hakkını veren Kaya gibi adamdı... Bildiğim dev gibi kaya... Spor salonunda 130-240 kiloyu rahat rahat basar ve ocağa tavayı koyar, tereyağı eritir, iki yumurta kırar,Arjantin'e göç ederken atalarındanöğrendiği bir napoliten eşliğinde koca ekmeği banarak sahnesini bitirirdi... Bir gün bana dedi ki "Zafer'im valahi dayanamıyorum, benim dalağım çok düşüktür. Ne olur benim üstüme oyanma. Oramı buramı çakıtırmadan sıkıştırıyorsun, gülmekten bırak şarkı söylemeyi, yumurtayı bile tavaya zor kırıyorum."

Kaya Abi, gerçekten isminin hakkını veren Kaya gibi adamdı...

Günlerce, haftalarca hiçbir şey yapmadım... Önce onun güvenini kazandım. Sonra hain planımı devreye soktum...

Oyuna gitmeden önce, evden tam pişmiş iki yumurta götürdüm. Aksesuar odasında çiğ olanlarla değiştirdim, kimseye söylemedim. Oyunda her şey normal akıp gidiyordu. Onu iterek odasına soktum. Hep yaptığı gibi mumu yaktı, tavayı çıkardı, küçük mangalın üstünde koca bir kaşık tereyağını da eritti. Venüs tiyatrosunun salonunu mis gibi tereyağı kokusu bastı... Giderek yükselen napoliten şarkıya da girdi. Sepetten aldığı iki yumurtayı tavanın üstünde çit çit diye vurdu. Her akşam çaaşşş diye kızgın ağla inmesi gereken yumurtalar kırıldı ama akmadı tabii... Önce eline aldı, evirdi çevirdi. Akmadığını görünce o dolmalık biber gibi iri başparmağını yumurtanın içine daldırdı tavaya aksın diye... Çok pişmiş olduklarını farketti. Yatağın üstünden sahnenin arkasına doğru bakıtı bakıtı... Kenardapanro arkasından baktığımı farkedince... Yumurtaları kabuğuyla beraber tavaya attı. Şarkıyı kesti. Yatağa yatıp yorganı da yüzüneçekti ve ince ince hem güldü hem ağladı... Kaya abime yaptığım oyun dilden dile duyuldu tabii... "Zaferim artık bir şey yapmazsın değil mi? Bak vallahi dayanamıyorum..." "Yok be abi artık yapmam... Haaa bundan daha ince bir şaka bulursam yaparım ona söz veremem..."

Günlerce haftalarca oyunda bir şey yapmadım gülüp dağılmasın diye... Nişantaşı'nda gümüş hediyelik eşyalarsatan bir mağazanın vitrininde iki beyaz yumurta gördüm... İçeri girdim şunları bir göreyim diye... Gerçek yumurtadan ayırmak imkânsız, ağırlığı bile aynı. Tek farkı mermerden olması...

Kaya abime haftalardır bir şey yapmadım. İlk oyurlumuzda "Çiğ yumurtaları mermer olanlarla değiştirirsem ne güzel olur be!" dedim... 100. oyunumuza kadar bekledim... 100 yaşındaki babaannemize 100. oyun şakası... Ekipteki herkese söyledim... Sadece o sahne oynanırken kulislerdeyerimizi aldık... Yine söylene söylene odasına girdi. Tavayı çıkardı, tereyağını eritti, sonun ekmeği hazırladı, sakladığıyumurtaları çıkardı, birbirine caattçaat diye vurdu... Baktı ki kırılmıyor, tahta kaşıkla olanca gücüyle abandı yumurtalara, yine olmadı. Koca parmaklarıyla ezmekdelmek istedi... İtalyanca napoliten şarkı, giderek nihavent makamınadöndü. Kafasını kaldırıp kulislere baktı. Kenardan onun göreceği kadar yaklaştım... "Babaanne onlar mermer, rejim yap bu öğünü ,atla," dedim... Tavaya koca ekmeği attı ve yorganı üstüne çekip inleye inleye, ağlaya ağlaya güldü güldü... Bizler de sahne kenarındayarıldık, gözümüzden yaşlar boşandı... Şu geçtiğimiz 30 Mart'ta kara haberi geldi. "Kaya Akarsu'yu kaybettik" diye... Rahmetli Ayberk Çölok bir gün dedi ki "Kaya gerçekten adının hakkını veren Kaya gibi adamdır. Oyunculuğun dışında bu kuvvetle güreş yapsa yesin kimse onu yenemezmiş..." Dev gibi güsseseyinakışan, pamuk gibi de türeği olan bir insan... Babaanne hiç ölmedi ama...

Kaya Abi sessizsedasız ölüd gitti bu dünyadan... Saygı ve özlemle...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org
Mehmet Ali & Akşamsefasi

Gökhan Çınar

yol

Yaşlandık tabii. Güzel de yaşlanmadık biz. Ömrümüzden ömür gitti. Artık birlikte daha hızlı çarpan kalplerimizle değil, yumruklar yediğimiz karın boşluklarımızla birbirimize bağlıyız.

İki yabancı, yoldayız. Birbirimizi çok eski tanıyoruz ve artık tanışmayı istemiyoruz. Yan yana iki koltuktayız. Ama sanki dünyanın iki ayrı ucundaki mezarlıklara yolculuk yapıyoruz. Üylesine söylenmiş bir sözden bile felaket gelebileceğini bildiğimiz için ölümüne susuyoruz. Olur da bakışlarımız çarpışır ve o anda yeni bir kıyamet kopar diye ödümüz kopuyor. Aldığımız nefesler birbirine değip kesilmesin diye kafamızıçevirmiyoruz. Seninle biz; ever,yollar, zamanlar eskittik. Seninle bir ömrü paylaştık. Bugün paylaşılması gereken yüzlerce kilometremiz daha var. Bu ilişkide nasıl doğup büyüdüğümüzü hatırlıyoruz. Birlikte kaç ölümden döndüğümüzü hatırlıyoruz. Birbirimizden canımızı zor kurtardığımızı biliyoruz. Şimdi bir cenazeye gidiyoruz. Dün nikâh şahidimiz öldü. Can! Bir dost kaybettin sen. Ben de. Dün gelip haberi verdiğinde yıllar sonra beraber ağladık yine. Sarılmadık, aramızdaki boşluğa ölümün sessizliğini koyup ona baka baka ağladık. Mahkemeden çıkarken yüzüme öfkeyle dikttiğin gözlerini bir daha ağlarken görebileceğimi tahmin etmezdim. Senin de benimle yeni bir yola çıkacağın ölsen aklına gelmezdi herhalde. Birlikte gidelim dediğimde şaşırmadın ama. Birbirimizde yok ettiğimiz duyguların tutulmamış yasını bu yolculuğa çıkarıp tamamlamak aklına yattı. Şimdi yoldayız. Ben önüme çıkan yeni şehirlere bakıyorum ve içim gittikçe daha çok sıkılıyor. Sen gözünü cama dikmişsin, aşılmış yollar hızla geride kalırken sessizce ağlıyorsun. Yeniden buluşmamız ilişkimizin eski bir fotoğrafı gibi. Bitmeyen yol, iç sıkıntısı, gözyaşı, sessizlik ve bir cenazeye yolculuk!

Keşke iç sesimi sustumak için radyoyu açmasaydım. Böyle saçma sapan bir zamanda keşke Leman Sam "Varsın uzasın yollar..." diye diye o şarkısını söylemeseydi. Şimdi bu arabada, bundan yirmi yıl önceki o üniversiteli çocuklar olsaydık nasıl olurdu acaba? Temenni ettiğim için değil, teselli olsun diye de değil, üylesine aklıma geldi. Bir elim direksiyonda, bir elim elinde olurdu herhalde. Yol için hazırladığın kekleri döke saça yer, benim de ağzıma tıkıştırırdın. Saatte iki mola vermek ister, sarı tabelalardan içeri dalalım diye başımın etini yerdin. Geçtiğimiz her durağı yeni bir kıta keşfetmiş gibi heyecanla anlatırdın. Bu şarkıyı mesela, bağıra çağıra söylerdin ve elindeki telefonu da mikrofon yapar bana uzatırdın. Hiç bilmediğim kelime oyunları türetir ve benim eşlik edemeyen beceriksizliğime kahkahalarla gülerdin. Başını omzuma yaslardın bir ara. Ara sıra da cami açıp deliler gibi bağırırdın. Sakinleşip gözlerimin içine bakardın ve ben kaza yapmaktan korkardım. "Hatırlıyor musun?" diye söze başlayıp o zamanlardaki kısa mazimizden onlarca anıyı sıralardın. Gözlerimiz güzel bakardı o zamanlar. Gözlerimizin feri sönmemişti. Yaşlandık tabii. Güzel de yaşlanmadık biz. Ömrümüzden ömür gitti. Artık birlikte daha hızlı çarpan kalplerimizle değil, yumruklar yediğimiz karın boşluklarımızla birbirimize bağlıyız. Biz şimdi, iki yabancı, kopsun diye çok uğraştığımız bağımızı ellerimizde tutmaya devam ediyoruz.

Nereden baksan dört beş saat yolumuz var daha. Ama Can'ın cenazesine yetişiriz merak etme. Sana bir mola vermeyi teklif edemiyorum. Konuşma ihtimalimizde, havadan sudan bile olsa söylenecek her söz, geçmişten getirdiği yüklerle canımızı sıkacak. Konuşabilseydik sana birkaç güzel haber verirdim belki. Annem iyileşti. Evet, nihayet. Geçen gün bana geldi ve mutfağa girdiğinde senin o meşhur çorbandan bahsetti. Önce uzun uzun övdü, sonra biraz kötüledi. Seni anlattıktan sonra yüzüme bakıp tepkimi yokladı. Huylu huyundan vazgeçmiyor tabii. Biraz da canımı yakmak istedi. Bir gelişme daha oldu. Baba oldum ben! Yani geçen ay bir köpek sahiplendim. Eğitime göndermeye kıyamıyorum. Evin her yerine işiyor. Masaya çıkıp tabağımdan yemek yiyor. Bazen kızıyorum. Sonra ses tonumun tanıdıklığına inanamıyorum. Kendimden korkuyorum.

Çünkü kızarken rahmetlinin aynısıyım. Büyüdükçe küçüliyorum sanki. ***Öfkem çocukluğumdaki babama benziyor, korkum ise babamın öfkesi karşısındaki çocukluğuma.*** Terası senden sonra ilk kez temizledim. İnat edişime hep kızdığın masanın yerini değiştirdim. Orada oturuyorum öyle. Hâlâ taşınmadım. Bizim evdeyim. Evin senden kalan bütün anılarını üstüme yaptım. Gitmeye niyetim yok. Evi başıma yıktım. Orada oturuyorum öyle. Biraz konuşabilseydik belki senden özür dilemek isterdim. Seni kendi bildiğim şekilde sevdiğim için. Sevdikçe seni de kendim gibi değersizleştirdiğim için. Yaralarımı sana bu kadar çok gösterdiğim için. Sevmenin başka türlüsünü bilmediğim için. Biraz konuşabilseydik belki seni affetmeyi denerdim. Beni böyle sevdiğin için. Sevdikçe beni değiştirmeye çalıştığın için. Değişmedikçe öfkelenip yaralarımı daha çok açtığın için. Sevmenin başka türlüsünü bilmediğin için. Biraz konuşabilseydik iyi mi olurdu emin değilim. Çalınmış bir hayatın özrü olur mu? İnsan ruhunu yaralayanı affedebilir mi?

Can yaşasaydı, "sizin hastalığınız da şifanız da sizde" derdi. Seni ne kadaryalnız bıraktığımı bilmeden gitti. Canımı nasıl yaktığını görmeden gitti. Biz de ona gidiyoruz şimdi. Onun şahitliğine, dostluğuna, yol arkadaşlığına son kez teşekkür etmeye gidiyoruz. Birbirimize şahitliğimizi, dostluğumuzu, yol arkadaşlığımızı da o toprağa gömmeye gidiyoruz. ***İki yabancı, yoldayız. Birbirimizi çok eski tanıyoruz ve artık tanışmayı istemiyoruz.*** Yan yana iki koltuktayız. Yol, bize konuşabilmek için yeni zamanlar veriyor. Bizim seninle konuşacakşeylerimizden bir umudumuz yok. Bizim seninle konuşmaya tahammülümüz de yok. Bittiğini anlamamız için belli ki bunu görmekten başka çaremiz yok. Ayrılık, ölümün nefesli bir provası. Birbirimize vereceğimiz şifalarımız bitti, birbirimize bulaştırdığımız hastalıklarımız baki.

Ayrılık, ölümün nefesli bir provası. Birbirimize vereceğimiz şifalarımız bitti...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YENİ ÇIKANLAR!

MANDOLİN İNKILÂP 94.yıl Sayfa 6

İSTANBUL/ MerkezYenibosna • İSTANBUL /Sanal Mağaza • İSTANBUL/ Fatih Historia • İSTANBUL / AvcılarPelican Mall • İSTANBUL / AcarkentColiseum • İSTANBUL/ Bahçelievler Metroport
İSTANBUL / Beykent Perla Vista • İSTANBUL / Anadolu Mall • İSTANBUL / Erdoğdu Sokak • İSTANBUL / Anadolu • İSTANBUL / Cemaran City Center • İZMİR / Balçova • İZMİR / Çiğli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

/inkilapkitabevi • /inkilapkitabevi • Online alışveriş: inkilap.com

Mehmet Ali & Akşamsefası

Candaş Tolga Işık

güvenmek sevmekten daha zor...

123 numaralı otobüsle Kartal'dan başlayıp Beşiktaş'ta sona eren yol uzundu ama heyecanımız yüksekti ve daha da önemlisi gençliğimiz vardı...

Üniversite sınavına gireceğim yıl, Kartal'da oturmamıza rağmen, annemin -ki kendisi öğretmendir- kriterlerinden başarıyla geçen en yakın dershane olduğu için Beşiktaş'taki MEF'e gönderildim. Kartal-Beşiktaş arasının belediye otobüsüyle -o *da trafik* boşsa- bir saat olduğunu belirtmek isterim, Gel gör ki annemin ihmal ettiği bir nokta vardı: Benim üniversiteyi kazanma aşkım, Beşiktaş'a olan aşkımın yanından bile geçemezdi ve dershane, İnönü Stadı'nın yanı başındaydı. Hâl böyle olunca stada gitmekten dershaneye gitmeye vaktim kalmadı. O yıl üniversiteyi kazanamadım.

Her hafta sonu, 123 numaralı otobüsle Kartal'dan başlayıp Beşiktaş'ta sona eren yol uzundu ama heyecanımız yüksekti ve daha da önemlisi gençliğimiz vardı. Rahmanlar durağından biniyordum otobüse. Yaşlıya, hamileye, engelliye falan zaten koltuk değil, canımız fedaydı; yerimi gururla verirdim. Ama son derece sağlıklı, orta yaşlarda bir abinin beş dakika ayakta kalınca hemen "cık cık cık"lara başlaması neydi? Oturduğun koltukta on dakika kazara için geçse, gözünü açtığın an herkesin telkin eden bakışlarla topluca sana bakması neydi? Bu ülkedeki tüm adaletsiz uygulamaların hincinin, toplu taşıma araçlarında oturan lise öğrencilerine çıkarılması neydi, ne?!

Konuyu dağıtmayayım; yine öyle bir gün otobüs ana babagünü, ben parkura erken başlamanın avantajıyla oturuyorum. Ama biliyorum ki o koltuk bana yar olmaz. Nasıl olsa yerimi birine vereceğim de kime vereyim diye kolluyorum. "Bu koltuğu kim daha çok hak ediyor" diye etrafı keserken burnumun dibinde uzun, sapsarı saçlarıyla ben yaşlarda bir kız belirdi. Ayakta duruyor. Ama o nasıl güzel bir ayakta duruş. "Bu kız ayakta bu kadar güzel duruyor, kim bilir otursa ne kadar daha güzel olur" diye geçirdim aklımdan. Ve o an kendimce devrim niteliğinde bir karara imza atarak toplu taşımada yer verme sistematiğine bir yorum getirdim. Beğendiğim kıza yerimi verdim. "Buyurun oturun, ayakta kalmayın!" Önce kız, ardından bütün otobüs şoke oldu! Kızcağız anlam vermeyen, şaşkın bir yüz ifadesiyle "Rahatsız olmayın," dedi. Öyle hissederek, öyle kendimden emin, öyle karizmatik bir "Estağfurullah, olur mu öyle şey..." dedim ki öndeki teyzenin yüzünde "keşke senin gibi bir damadım olsa" ifadesi belirdi.

Neyse, güzeller güzeli sarışın kız oturdu yerime. Ama bana nasıl hayran hayran bakıyor anlatamam. Birak yüzüğü, o an cebimden kalemtıraş çıkarıp parmağına taksam "evet" diyecek. "Aylin ben," dedi. O da dershaneye gidiyormuş. Onun da annesi öğretmenmiş. Kısa ama düzenli frekansla konuşmaya başladık. Beşiktaş'a doğru ilerlerken bir ara muhtemelen kaza oldu, köprüde trafik sıkıştı, "Geç kalacağız derse," dedi. "Ben nasıl olsa derse gitmiyorum," dedim güldüm. "Neden?" diye sordu. "Beşiktaş'ın maçı var," dedim. Anlamadı ama çok da üzerinde durmadı. Trafik bir türlü açılmak bilmiyor. 9.00'da Beşiktaş'ta olması gereken otobüs, 10.00'da Yıldız'a zorgeldi. Mecbur indik, yürümeye başladık. Aniden durdu, "Maç kaçta?" dedi. "Öğlen birde ama bilet sırasına gireceğim, şimdi gitsem anca gelir sıra," dedim. Damdan düşercesine, "Ben de geleyim mi?" dedi. "Sen Beşiktaşlı mısın ki?" dedim. "Yok, ben futbol sevmem," dedi. "Ben de hiç sevmem," dedim. Kız hakli olarak, "E niye maça gidiyorsun o zaman?" dedi. "Beşiktaş'ı çok seviyorum," dedim. Anlamadı, güldü ve beraber ağaçlı yoldan yürüyerek stada geldik. Maça girdik. Beşiktaşlılığımızın olanca ateşiyle tribünde tezahürat yaparken Davulcu Emrah'ın seninkinin gönderdiği böreği paylaştık. Tribünde yeni biri olunca, hele kadın olunca... herkesi bir centilmenlik basar. Kadınlar o gün Aylin'e, evimize Sergen Yalçın gelmiş muamelesi yapıldı. Pamuklara sarıp sarmaladı herkes. İkinci yardan itibaren o da bizimle tezahürat yapmaya başladı. Fakat o gün Beşiktaş'ımız berbat oynadı. 2-0 yenildik. Maçtan çıktık, otobüs durağına doğru yürürken, "Son maçımızdı bu herhâlde," dedi. "O nereden çıktı?" dedim. "E Beşiktaş kaybetti, bir daha gitmezsin..." ***Aylin'e bu sezon hiç Beşiktaş'ın kazandığı bir maç izlemediğimi söyledim ve ekledim, "Beşiktaş kazanıyor diye sevilmez. Aksine kaybettiğinde daha çok sarılasın gelir."*** Çok saçma buldu. "Futtuğun takım kaybetsin diye maça da gidilmez ki," dedi. "Yanlış anladın," dedim. Şiir kartını açarak Cemal Süreya'ya bir göndermeyle, "Kim istemez kazanmayı ama beraber kaybetmeye de varız biz," dedim. Çok hoşuna gitti. Bu pazarlıksız, muhasebe yapmadan sevme biçimi, daha önce karşılaşmadığı bir sevme biçimiydi. Her maça gelmeye başladı. Aylin yeni bir canlı türüyle karşılaşmış gibi davranıyordu bize.

Hâli vakti yerinde bir ailenin kızıydı Aylin. Ancak o yıl Türkiye'yi düzenli aralıklarla vuran ekonomik krizlerden birinin daha sırası gelmiş, babası iflas etmişti. Zor günler yaşıyorlardı. Tribünde karar aldık, Aylin'in maç biletlerini aramızda topladığımız paralykarşılayacaktık. Sonra tribündenabiler gidip Beşiktaşlı zengin iş insanlarıyla konuştular. Aylin'e o yıl kalan; dershane ücretiyd, harcliğiydı, yoluydu, yemeğiydı velhasıl kimseye muhtaç olmaması için bir burs ayarlandı. Sonuçta biz elimizden geleni yapmıştık ama Aylin'in de o yıl tıpkı benim gibi üniversiteyi kazanamayacağı aşikârdı. Fakat çok kafaya takmadık. O yaz çok mutluydukberaber. Beşiktaş'ın yıllar sonra başlatacağı "Feda Sezonu"nun denemesini ben kişisel olarak o yaz yaşadım. O yıllarda sevgiliyle baş başa yaz tatiline çıkmak, rüyada bile görülse hayra yorulmayacak derecede gerçek dışı bir hayaldi. E şimdi ben tek tatile gitsem kız İstanbul'da ne yapacaktı? Aylin üzülmesin diye ben de tatile gitmedim. Yaz bitti. Aylin'in ailesinin durumu biraz daha toparlamaya başladı. Sonuçta her ekonomik kriz gibi her aşkın da bir ömrü vardı.

Birine "güveniyorum" demek, ona "seviyorum" demekten çok daha büyük bir duygu...

Yaz sonu, Aylin konuşmak istediğini söyledi, "Benim bu yıl üniversiteyi kazanmam lazım. Bir sene daha kaybedemem," diye girdi mevzuya... Konunun ayrılmamız gerektiğine geldiği çok belliydi. "Aslında yapmak sıkılmıştı ağaçtan. Bahaneydi sonbahar." O yüzden çok gitmedim üzerine. Lakin ayrılırken Şifo Mehmetvari bir hareket yaptı, dedi ki "Bitirirken 'seni çok seviyorum, aşağım sana' falan dememi tercih ederdin muhtemelen ama ben bunların hiçbirini söylemeyeceğim. Bu sahici hikâye biterken en sahici şekilde bitsin istiyorum." Sonunda ne çıkacağını merak ediyordum, devam etti, "Hayatımda ilk kez ilklerime kadar birine güvendiğimi hissettim. Bu duygu için sana milyonlarca kez teşekkür ederim. Birine 'güveniyorum' demek, ona 'seviyorum' demekten çok daha büyük bir duygu benim için... Bunu ilk kez seninle yaşadım." Ne yalan söyleyeyim, bu sözlerbana gerçekçi olamayacak kadarzorlama bir romantik gelmiş, hatta "ben sana layıkdeğilim, sen çok daha iyilerine layıksın" tadında, Orta Anadolu bölgesine ait bir paket havası olduğunu düşünmüştüm...

Aradan nereden baksan 15-20 yıl geçti... Bir sürü insan tanıdım, bir dünya mutluluk ve bir o kadarüzüntü... Geçenlerde bir repliğe denk geldim, kim yazmış niye yazmış bilmiyorum. Şöyle diyordu kadın erkeğe, "Sana güveniyorum demek seni seviyorum demekten çok daha önemlidir." Bir andaAylin'i hatırladım, "İlklerime kadar güveniyorum" dediği o anı! Üniversitede bir biyokimya hocamız vardı; Melek Hanım, derdi ki "Bazı duyguları kavramak için bir ömür harcamak gerekir." Bazı cümleleri anlamak için de öyleymiş.

İllüstrasyon: Gökçen Ekte

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Eylül Görmüş

Javier Marías: Beyaz Kalp
YKY, 2021
Çevirt: Bülent Kale

Javier Marías – Beyaz Kalp

Kendima "bu köşede sözü Marías'a getirmeden en uzun ne kadar süre bekleyebilirim?" gibi bir sınava tabi tutmak niyetindeydim. Fakat gördüğünüz üzere iradem beni hayal kırıklığına uğrattı. Dergideki ikinci yazımda yer vereceğim kitabı seçmek için kitaplığımın karşısına geçtim, elim istemsizce *Beyaz Kalp*'e gitti – çünkü Marías üzerine konuşmaya doyamıyorum, ne yapayım?

İndependent gazetesi bir defasında "Yaşayan Avrupalı romancılar içinde Javier Marías'tan daha iyisi var mı?" diye sormuştu. Soru retorik, cevabı belli. 1951 doğumlu İspanyol yazar Javier Marías, benim için de yaşayan (hadi yaşayan ve hâlâ üreten diyelim ki 92 yaşındaki Milan Kundera'ya haksızlık olmasın) Avrupalı romancıların en büyüklerinden biri.

İyi bir romanda ne aranır? Şüphesiz iyi hikâye, güçlü kurgu, lezzetli bir dil, biraz sürükleyicilik fena olmaz tabii, eh biraz da kafamızı karıştırsa, aklımıza fikirler, sorular soksa... Adını neredeyse tüm Marías eserleri gibi bir Shakespeare cümlesinden alan "Beyaz Kalp" işte tüm bunları kusursuz şekilde başaran bir eser. ***Ne zaman bir Marías eseri okusam hissettiğim bir şey var: cümlelerinin dünyayla ve kendimle ilişkimi değiştirdiği duygusu.*** Marías'ın karakterleri durmadan sorular soruyor, hayatta kimsenin kimseyi (kendini dâhil) tam olarak anlayamayacağını bilmelerine rağmen soruyor, değiyor, didiklıyorlar. Seda Ersavcı bir defasında onu "olmayanın, olamayanın anlatıcısı" olarak tanımlamıştı. Ben de Marías okurken tam olarak bunu deneyimliyorum; kendini didikleyen karakterler zihnimi işgal ediyor, ben de kendimle ilgili olmayanı, olamayanı sorguluyorum – kapının tokmağına uzanan elimin kıvrılışına, birini dinlerken hafifçe aşağı seğiren gözüme, sıradan bir konuşmada tercih ettiğim bir sözcüğe dikkat kesiliyorum.

Javier Marías'a kelimeleriyle beni bu biçimde yönetebildiği için müthiş bir hayranlık duyuyorum.

Beyaz Kalp, tüm Marías romanlarındaki gibi bir girem etrafında dönüyor. Marías romanlarının hemen hepsinde cevapsız sorular, okurun merakını körükleyen bir hikâye akar. Yazar, eserin sonunda gizemi her zaman ifşa etmez ancak siz kitabı bitirdiğinizde o çok merak ettiğiniz sorularını cevaplarının aslında çok da önemli olmadığını anlarsınız. Bu nedenle size Beyaz Kalp'in hikâyesinden çok duygusunu anlatıyorum ben de. Yine de kısaca söz etmeden olmaz: Juan'ın, daha sonra Marías'ın olağanüstü üçlemesi *Yarınki Yüzün*'de de karşımıza çıkacak (öyle mi acaba? Yoksa isim benzerliği mi?) Luisa'yla ilişkisini, evliliklerini ve bu evliliğin içinde kendilerini ve geçmişlerini keşfedişlerini 34 sene sonra Juan'ın ağzından dinliyoruz.

Hatırlamak ve unutmak, susmak ve durmadan konuşmak, bir engel ve bir araç olarak dil ve sözcükler, geçmiş, bellek, yalnızlık, anlatmak, anlaşılmak, anlaşılamamak, anlaşılamadığını anlamak... *Beyaz Kalp*; tüm bu konular etrafında dolanan, temposu bir an bile düşmeyen, muazzam bir roman. Bence Marías kulliyatının en iyilerinden biri. Sözü Juan'a bırakarak yazıyı sonlandırmak isterim: *Anlattıkça birbirine layık olur çiftler. Birden, insana sadece bunları, birden tükenen ya da sürekli tekrar edileri o tutkulu sözleri söylemek geliyor. Dinleyene de yetmez. Söyleyen tatmin olmuz onu dinleyen de tatmin olmuz; söyleyen diğerinin tüm dikkatinin kendisinde olmasını ister, diliyle onu sonuna kadar etkilemek ister ("Dil yağmur damlası gibidir, kıskıkteki dil" diye düşündüm) ve dinleyen de sonuna kadar şaşırmak ister, biraz daha duymak, uyduruluş ya da yalan bile olsalar daha çok, daha çok bilmek ister.*

Haruki Murakami: Sahilde Kafka
Doğan Kitap, 2015
Çeviri: Hüseyin Can Erkin

Haruki Murakami – Sahilde Kafka

Son 15 yılın en çok sevilen, en çok okunan yazarlarından birini karşıma aldım, hadi bakalım. Sonda söyleyeceğimi başta söyleyeyim: ben Murakami hiç sevmiyorum. Bunu böylece söyleyebilmek için üç kitabını okudum, en son herkesçe çok sevilen ve "bak bunu oku, kesin seveceksin" denen *Sahilde Kafka*'dan da hiç hoşlanmadıktan sonra adını koydum durumun: sevmiyorum. Zorunda mıyım?

Neden sevmiyorum? Öncelikle ikna olmuyorum. Son derece subjektif bir şey söylediğimin farkındayım, lakin vaziyet böyle. ***Murakami kitapları bana çok iyi düşünülmüş, üzerinde fazla titizlikle çalışılmış, fazla "temiz" geliyor.*** Buradaki temizliğin ve titizliğin eserin ruhunu fazlasıyla yok ettiğini düşünüyorum. Çok sofistike göndermeler, olanı biteni ontolojik bir çerçeveye oturtmak için aşırı çalışılmış cümleler – Borges'in cümlelerindeki kendiliğinden fışkıran büyülü gerçekçiliğin Murakami versiyonu bile bir formül dahilinde kitaplarına *Sahilde Kafka* da öyle – 1 ölçü mitoloji (Oedipus), 1 ölçü büyülü gerçekçilik, 1 ölçü mistik Japon kültüründen üstü örtülü örnekler, 1 ölçü alternatif gerçeklik, 1 ölçü modern dünya kırıntıları (bolca marka isminden müteşekkil anlamsızca direkt bir kapitalizm eleştirisi) ve bu dünyaya uyum sağlayamayan yabancılaşan birey. Kulağa nasıl geliyor?

Çok şaşırtıcı, heyecanlı, bir gecede 8 bölüm üst üste izleyeceğimiz bir dizi gibi değil mi? Işın dinamiklerini çözmüş, her işi hit olan büyük yapımcının son projesi gibi... İşte sorun da tam burada. Murakami fazlasıyla çağımızın yazarı –ve evet, ben çağımızdan hiç hoşlanmıyorum; sade bir dil, güçlü görsellik, akıcı hikâye ve fazlasıyla suni bir derinlik çabası. Sonuçta ortaya çıkan renkli, ışıltılı ama tatsız, kokusuz. Mesela nerede Marquez'in tasasız lezzeti, nerede Kundera'nın kelimelerle alay edişi, nerede Saramago'nun dili evirip çevirmesi? Yok.

Bir de sormadan edemeyeceğim: tüm bunların Kafka'yla ne alakası var? Kendisi mezarından çıkıp bu kitabı okusaydı "bu entelektüel girişimlerinin kitapta benim adımı ne hakla kullanırsınız?" diye isyan ederdi eminim ki. Sana kızgınım Murakami.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Umay Umay

hemen kopuyorlar

Fotoğraf: Umay Umay

Böyle hissetmek şart mı? Sana küstahça yaklaşan kirli ruhlardan arınabilirsin ve her defasında da unutabilirsin. Başaramamış olsaydın bu bahçede yürüyor olmazdık. Evet ufka doğru bakıyorum. Ufka bakmak tanrının lütfu. Bakabilmek kendini kayıp zaman parametrelerinde sabitliyor. Biliyor musun bu kir nasıl yayılıyor?, yavaş ve kararlı. Bulaşmasın diye hep bir adım geriye çekiliyorum. Siyahı gölgeleri hep sevdim. Sevdim de bu zifir gibi. Hani asfalttara dökülen zifir. Üstüne basarsam beni uçurumdan aşağı yuvarlayacak. Koyu, siyah, cüretkâr işte. Bana sevmeyi dene demişlerdi. Sevecek pek bir şey bulamadım doğrusu. İnsanların tehditten zevk alması nasıl garip, şaşırmıyor musun? Bu çitlerin ardında dünya var. Bahçenin etrafını saran sarmaşık gibi. İçeriye atıyor kiri.

Şu ilerideki kulübeyi görüyor musun? Hepsi orada gülücüklerin; özel ısıya ihtiyaçları var.. Yaprakları çok halsiz, hemen kopuyorlar. Hâlsiz yapraklar haa. Bu da bence sensin. Her şeyin içinde ve dışındasın. Gerçekten yaşamıyor olabilirsin. Ya da gerçek anlamda yaşamıyor olabilirsin. Belki de bu kir seni öldürdü. Bu çit korku bayraklarıyla donatılmış, yaşamak istemeyen bir ülke gibi. Bunu yaptın. Yapmak zorundaydın.

Bana mesaj mı veriyorsun ?

Hayır. Sadece şu anlamsız sessizliği bozmaya çalışıyorum. Aynı bahçenin etrafında saatlerce dolaşıyoruz. Erdemin, yalnızlığın ve kaybın cüretkâr bir şekilde parçalandığını, içlerinin ahlaksızca boşaltıldığını görüyoruz. Sonra son yansımalar... [illegible] boşluk üzerinde dans etmeye çalışıyoruz. Bana uzanan kirli yüzleri görüyorum. Acıyı damıtıp içinden neler çıkarttık ama bu cüret, işte bu çok fena. Bazen çoktan gömüldüğüm bahçedeymişim gibi geliyor. Şu kendi celladına son kez bakan mahkûm gibi. Üstelik hem kurban hem de cellat benim. Çitlerin ve gökyüzünün ardında.

Evet insanlar kirlenir. Eşyalar gibi. Asla kirlenmeyecek bahçem. Seni de uğurlayacağım bir azadan. Yine gelmenin beklentisini de sileceğim hafızamdan. Kalbimi tırtıklıyorsun gibi geliyor. Sende bir fesatlık hissediyorum. Oyuna gelirsem çiçeklerini açarım. Delirmiş gibi bağrarak sokaklara atlarım. Düşerim, burulurum, kanarım. Şimdilik burada olmalıyım dokunamayacağım bir şey var. Hep böyle oldu. Bağırmak istemiyorum.

+

Yazmıyorum, yapıyorum. Sabahtan akşama kadar kendimi yapıyorum. Temizleneceğine inanmak harika anlıyor musun? Temizliyorum, temizliyorum. Sonra tekrar başa dönüyor. Ama istikrarlıyım, gülme. gül istersen, canın ne çekerse. Takıntılar beni ne hâle getirdi. Taktığım zaman fena takıyorum. Sana kafayı taktım mesela. Benimle bu bahçede dolanıp duruyorsun. Bir süreliğine gelmiş de hiç gitmeyen arsız misafir gibisin. Yanlış anlama varlığın hoşuma gidiyor. Farkında olmadan seviyor olmalısın. Yine de beni huzursuz eden garip hâlin var. Seni huzursuz eden şey yine sensin. Bu doğru olabilir. Sana kirli yüzüm diyebilirim. Fakat haksızlık olabilir, insan misafirine iyi davranmalı. Gülmüyorsun hâlâ. Bu en huzursun [illegible] Bu [illegible] Gülücükler yok. Gülücükler bu bahçenin içindeydi. Takıntılarım ve arzum dışında...

Bana sevmeyi dene demişlerdi. Sevecek pek bir şey bulamadım doğrusu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tanitey.org

İLK KEZ YAYINLANAN FOTOĞRAFLARIYLA ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF

Derya Mahzuni

Kızı Derya ile.

Âşık Mahzuni Şerif... Halkın ozanı,.. Cahilden ve cahillikten başka hiçbir şeyden korkmayan babam.

Çocukluğumdan kalan en soylu düşüncedir babam. Mükemmel bir aile reisiydi. Babamızdı evet, gölgesinden bile çekinirdik ama tüm o çekincelere rağmen hayrandık da ona... Aldığı askerî eğitimi, özel hayatında da uygulamış, kişiselleştirmişti. Bu yüzden çok disiplinli ve düzenliydi. Bizi de aynı disiplinle yetiştirdi.

Babam "hayır" dediyse "hayır"dır. Onu "evet"e çevirme ihtimalini bile düşünmezdik. Böyle net ve kararlıydı daima... Tabii bu söylediklerimden sonra aklınızda, evin içinde daima ciddi bir surat ifadesiyle duran bir baba belirmesin. Çünkü babam, tüm bu disiplinli yapıya rağmen bizi kimsenin güldüremediği kadar güldüren, mizahı yönü çok kuvvetli bir adamdı.

Hisli, duygusal bir adamdı. Aman biz hastalanmayalım! Hayattaki en büyük üzüntü sebebi buydu. Evini çok seven, evde vakit geçirmekten çok hoşlanan, son derece evcimen biriydi. Yemekle arası çok iyiydi, iyi bir gurmeydi denilebilir. Çok da iyi yapardı, annem kadar yemek yapmışlığı vardır bize. Bunu yaparken büyük keyif alırdı. Sanırım en keyfli olduğu anlardan biri, yemek yapıp bütün aileyi sofrada topladığı zamanlardı. Hele bir de yaptığıyemeği severek yemişsek değme keyfine... Tatil günlerini de bu yüzden severdi. Çünkü tüm aile bir arada olurduk. Bir arada olduğumuzanlar, onun en mutlu anlarıydı. Bizim için de öyleydi çünkü babamın nasihatlerini dinlediğimiz, birebir konuşabildiğimiz ortam oluşurdu.

Bonkördü, beceriliydi, elinden her türlü tamir işi gelirdi. Bizim evimize çok ender sayıda tamirci gelmiştir. Babam her şeyi halletderdi. Çok titiz, çok temizdi. Dağınıklığa, kire tahammülü yoktu. Her sabah duşunu alır; o gün bir yere gitmeyecekse bile gömlek kravat giyer gelirdi kahvaltıya. Akşam eve geldikten sonra mutlaka tekrar duşunu alır, bu kez de ropdöşambrını giyer gelirdi yanımıza... Asil, temiz, dürüst, espirili, duygusal ve evlatlarına duşkün bir babaydı.

Düşünüyorum en çok neye kızardı... Sanırım yalana! En çok yalana kızardı. Ne sebepten olursa olsun, yalandan nefret ederdi. "Çocuktur söyler" diye bile düşünmezdi. Yalanın gerekçesi olamazdı ve affı çok zordu. "Yalan korkakların işi" derdi. Bundandır cesur büyüdük biz de... En çok dürüst olmamızı salık verirdi. Bir de eğer haklıysak hiçbir şeyden korkmamamızı. Kardeşim Ali'ye atfen yazdığı "OĞUL" şiiri aslında babamın günlük yaşantımızda bize sürekli verdiği öğütlerdir.

Otuzumdaydım onu kaybettiğimde, "her ölüm erken ölümdür" ama ne şanslıyım ki 30 yıla sayısız anı sığırdık. Sözlerimin sonuna gelirken, onunla vedamızınlatayım:

Babam, bir yere giderken her zaman aynı şekilde vedalaşırdık; ben onu elinden öperdim, o da beni alnımdan öperdi. "Iyi yolculuklar" derdim, o da teşekkür eder gelirken bir şey isteyip istemediğimi sorardı. Yıllarca böyle vedalaştık yolculuklarında... Son yolculuk ise çok farklı oldu. Yine odasına gittim, ertesi sabah Almanya yolcusuydu. İçeri girdim "Babam ben eve gidiyorum, seni yarın göremem, vedalaşalım," deyip elini öpmek üzere yöneldim. Elini öptüm fakat babam bu kez alnımdan öpmedi. Beni kendine çekti, sıkıca sarıldı, yanaklarımdan öptü birkaç kez... Sırtıma hafif hafif vurarak "Hakkını helal et yavrum," dedi. Kalbim yandı sanki "Of! Baba niye öyle dedin şimdi, hem benim ne hakkım var," dedim. "Öyle demeee!" dedi. "Sen bana Yiğit'imi verdin. Altı yıldır yaşıyorsam sebebi Yiğit'imdir."

İçime ateş düştü. Ne [illegible] sonra bir daha hiç görmedim. Meğer temelli vedalaşmış.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

1997 yılında Mahzuni Şerif'in torunu Birkan'a yazdığı mektup.

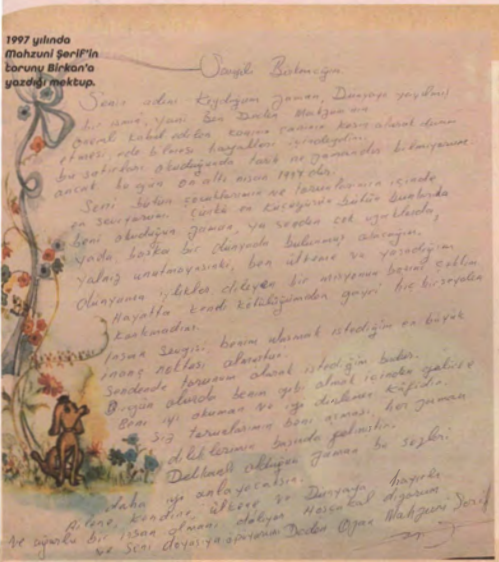

Ailecek geçirdikleri bir yaz tatilinden sonra Birkan'ın gidişine çok üzülüp yazdığı şiir.

Yiğit Birkan Mahzuni

Bana mektubunda yazdığı gibi, bir dededen çok öte olduğunu tıpkı kendisinin dediği gibi "o başka bir dünyadaolduğu zaman" anladım. Birlikte yaptığımız bir alışveriş sonrası, eve varmadan yakın bir yerde arabayı sağaçekti, durdu ve geriye dönüp *"Birkan,"* diye başladı. *"Bak oğlum ben yakında öleceğim. Yani buralardan çokkk uzağa gideceğim. Bana söz ver o zaman hiç ağlamayacaksın. Çünkü erkek adam güçlü olur aynı senin gibi yiğit olur, ağlamaz öyle. Tamam mı? Söz mü?"* diye pekiştirerek tembihledi. Bunu duymak bile beş yaşındaki yüreğimi dağlasa da "Söz dedeciğim," dediğimi dün gibi hatırlarım.

Aklım ermeye başladığında ise dedem cismen yanımda değildi. ***Hatıra defterime bıraktığı not, belki de bugün birçok şeyi yapabilme gücünü aldığım ışıktır.*** "Bir gün olur da benim gibi olmak içinden gelirse, beni iyi okuman ve dinlemen kâfidir..." demişti.

Yuh yuh soyanlara dedi, soygunların doygunları olduğunu anladım.

Sınıfsız okul dedi, sınıf ayrımının dünyadaki en acımasız davranış biçimi olduğunu anladım.

Sizizalim dar günümde koçanlar dedin, nankörleri gördüm.

Bırakbeni konuşayım diyordun, doğruyu her zaman her yerde söylemeyi erdem edindim.

Ve daha binlerce dostluk, sevgi, barış, adil düzen mesajları verdi. Onun fikirlerinin gölgesinde geçen bir ömür ve nice ömürlere yetecek bir fikir deryası. Ben de bunun içinde bir damla olabilirsem ne mutlu...

Huzur içinde uyu dedem...

Mahzuni Şerif torunu Birkan'la...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Akasya Asıltürkmen

%100 Eşitlik için #BenVarım

fü-re-ya!

Çok gecikmeden Fahrelnisa'nın özenle hazırlamış olduğu paket eline ulaştı. İçinde bir de not vardı. "Oraya buraya karaladığın figürlerin yeni bir form kazanması dileğiyle küçüğüm."

Sağları solu 14 kare seramik, aşağıdan yukarı sayınca 287 ediyordu. Sanatoryumun bütün odalarında yarısına kadar seramik, sonrası kireçten duvar vardı. Hepsinde bir lavabo ve dikdörtgen şeklinde duvara monte edilmiş bir ayna bulunuyordu. Hijyen önemliydi. Füreya, sayısını bildiği hâlde karıdan sayıyordu. Bu ona biraz olsun iyi geliyordu.

O sıralar Londra'da bulunan teyzesi, oyalanması için birkaç materyal göndereceğini yazmıştı son mektubunda. Füreya buna çok sevindi. Hapishaneden farkı olmayan bu yerde veremden kurtuluşu, ıç sıkıntısından olacağını düşünüyordu. Çok geçmeden Fahrelnisa'nın özenle hazırlamış olduğu paket eline ulaştı. İçinde bir de not vardı. "Oraya buraya karaladığın figürlerin yeni bir form kazanması dileğiyle küçüğüm. Alyoşa'nın selamı var. Bu biraz da onun fikriydi." Paketin içinden fırçalar, boyalar ve toz hâlinde kil çıktı. Fransızca bir el kitabı da beraberinde. Bu kitap seramik yapımıyla ilgiliydi.

Yeni görevini henüz devralmış bir ajan gibi hemen çalışmalara başladı. Soğuk hastane odası bile artık onu delirtmiyor, önünde açılmış beyaz bir sayfa gibi ona ıştah veriyordu. Bir ay içinde mucize bir hızla iyileşti. İsviçre'deyken bir hafta da Cenevre'de kalacak, orada bulduğu bir fırında yeni yaptığı eserleri pişirecekti. ***Bu misyon onu mezardan çıkarmış gibi hissettiği için seramik sanatının önüne hiçbir şeyi ve kimseyi koyamayacağını iliklerine kadar hissediyordu.*** Mustafa Kemal, evlerine ziyarete geldiği bir gün kendisine "Füreya Hanım, millete ifa edeceğin vazife mühimdir. Bunu bir an hatırından çıkarma! Ona göre çalış, hazırlan." dediğinde daha çocuk yaşlarındaydı ve bunun anlamını senelerce çözümleyemeyecek, her şeyi yarım bırakacak, sıradan bir evlilik yapacak ve çılgın bir ailenin sessiz bir ferdi olarak hayatına devam ederken iç hastalığından ölüp gideceğini düşünecekti. Şimdi bu kehanet gibi emir anlamını bulmuştu işte! Seramik onun hayatı olacaktı.

Tedavisi tamamen biter bitmez Fransa'ya gitti. Yeni doğmuş bir bebek açlığıyla öğrendiği her şeyi yalayıp yuttu. Bir süre eğitim aldıkları sonra ülkeye dönüş yaptı. Tedavi sürecini sabırla bekleyen 19 sene evli kaldığı ikinci eşi Kılıç Ali, ölmek üzere olan Füreya'nın hayata tutunma amacını önce takdir etti ama sonraları kendisinin bu yeni hayatta pek de yer bulamayacağını anlayınca engel olmaya çalıştı. Onun bu çabası uçurumun kıyısından "Ben varım!" diyerek dönmüş Füreya'nın kararlılığının potasında hızla eridi gitti. Ya seramiği ya Kılıç Ali'yi bırakacaktı. Boşandılar. Bu arada Füreya ilk sergisini açtı. Dönemin ileri gelen sanat eleştırmenleri ve entelijansiyası eserlerini yere göre sığdıramadılar. Bir yandan da seramik sanat mı, zanaat mı tartışmaları süregeliyordu. Bu çelişki Füreya'nın açtığı çığır sayesinde kısa zamanda anlamını yitirdi. Üst üste duvar panosu ve şömine üstü işler almaya başlayınca Şakir Paşa Apartmanı'ndaki atölyesini Arif Paşa Apartmanı'na taşıdı. Burası artık disiplinler arası bir buluşma yeriydi. Yazarlar, şairler ve ressamlar onun yarattığı üstün estetik anlayışı çerçevesinde saatler süren sanat tartışmaları yapıyor, aldıkları ilhamla memnuniyet içinde oradan ayrılıyorlardı. Füreya, yine de defalarca boşluğa düşecek ve gerçekten büyük başarılar kazandığı anlarda bile seramiği bıraktığını açıklayacaktı. Gözü kara bir âşık gibi özlemle ve daha büyük bir tutkuyla seramiğe geri dönmesi ise çok zaman almayacaktı.

Kırk yaşındayken tanıştığı seramik, ona ikinci bir hayat bağışlamıştı. Başka türlü

Apartmanı'ndaki penceresinden hızla değişen şehir insanını seyrederken iç içe geçmiş seramik evlerden oluşan "Mahalle" kompozisyonlarını ve "Yürüyen İnsanlar" adını verdiği pişmiş toprak heykelciklerini üretti. Kendini gerçekleştirmiş, seramik sanatını ülkesinde ve dünyada en iyi şekilde temsil etmiş olarak hayata gözlerini yumdu.

Şimdi Füreya Koral eserlerini görenler onu tanımasalar bile birkaç dakika önünde duruyor ve hayranlıkla seyrediyorlar.

Yazar Ahmet Hamdi Tanpınar 1958 yılında onun için yıkıları yazmış. *Daha ilk tecrübelerinden itibaren seramiği başka iklimlere taşımaya çalıştı. Bu sayede seramik eserlere ilk işaretimizde pişirileri ateşin karşısında hizmetimize koşan uysal cariyeler olmaktan kurtuldu. Bu ateş kızları şimdi büyük resmin ve heykelin gururuyla bize geliyorlar. Tabak gibi, fincan gibi hususi bir iş görenler bile bizimle bir sevgili nazuyla, edasıyla konuşuyorlar.*

> *Gözü kara bir âşık gibi özlemle ve daha büyük bir tutkuyla seramiğe geri dönmesi çok zaman almayacaktı.*

Bu bir ilandır

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Füreya Koral'ın ve daha birçok "Ben Varım!" diyen kadının sıra dışı ve ilham [illegible] yapmaya devam ediyoruz. Vodafone'un katkılarıyla...
Mehmet Ali & Aksomsefosi
Birlikte mümkün
vodafone

Murat Özyaşar

faça ve devrim

Henüz on beşine varmamış evden kaçan çocuklar, hırsızlık yapmak için memleketin ta öbür ucundan kalkıp buraya geliyor, Dilaver'in tayfası olmak için kırk takla atıyorlardı.

Önce rakı içtik sonra esrar, dedik neyden sarhoş olduğumuz belli olmasın.

Dilaver'in fikriydi bu. Kimse de itirazetmedi zaten. "Yine bir kriz yaşanıyor, önemli bir kararın alınması gerekiyordu. Dilaver her zamanki gibi "Bir de içip öyle karar verelim!" dedi. Heybet, "Bakalım alacağımız karar ne kadar doğru?" diye onu tasdik edip, bi' duble rakıyı aç karnına içine döktü. "Hooop," dedi Dilaver, "boş eve hırsız gönderilmez!" Azıcık leblebi, biraz beyaz peynirle iki tane yüzlüğüdevirdik.

"Kafamız ısındı, iyi mi, biraz da güzel olsun!" dedi Heybet. Bunu der demez de, zulasından nevaleyi çıkardı. Cebindeki bi' tomar dolardan bir yüzlüğü, yılların deneyimiyle tırnakladı. "Bunu zivana yapacağım," dedi. Önce, kara,ancak bir hırsıza yakışırpuzuzun parmaklarıyla cigarayı sardı. Yüz doları da üst üste birkaç kez katladı, rezil edip cigaranın kıçına filtre niyetine ustalıkla yerleştirdi. "Bak, zurna gibi olu cıgara," dedi. Sonra da Dilaver'e uzatıp "Al yak abi," dedi. "Senin elinde güzeldir, yakmak sana yakışır," dedi Dilaver raconu bozmamak için. Heybet'in yüzü, esardan patlıcan karasına dönmüş, elmacık kemiklerioldu gibi dışarıdaydı. Suya hasret parmaparça dudaklarından, o çöl kurusu ağzından "Eyvallah!" sözcüğü çıktı. Sanki elinde bir odun varmış da öylece tutup yaktı cigarayı. Kaçcıgaraelden ele, halka halka döndü durdu, kaç taneyticzdolar o gün zivana oldu, hatırlamıyorum.

Heybet Dilaver'e dönüp "Abi memurlar üstümüze çok geliyor bu ara," dedi "hepimizi on kilometreden tanıyorlar. Nedir kararın?" "Bi cigara dahayap, bakacağız çaresine" dedi Dilaver, "off, kafam saat gibi oldu, tik tak tik tak tik tak."

Heybet tekrar başladı çalışmaya: Çarşaf, zivana, cigara... İçerisi duman altı olmuştu, dışarıda kar, kuşbaşı biçiminde yağıyordu. Heybet yekten, "Yav karnım benimle konuşuyor," dedi "siz acıkmadınız?" Dilaver dalmış, Heybet'i duymuyor "tik tak tik tak" dedi tekrar, sustu, yeni bir fikir bulmuş gibi gözleri parladı "tak tik" dedi, "tabii ya, taktik!" Kimse bir şey anlamadı.

Yan odada yeni gelen çocuklar Dilaver'in onları terbiye etmesini bekliyordu. Henüz on beşine varmamış evden kaçan çocuklar, hırsızlık yapmak için memleketin ta öbür ucundan kalkıp buraya geliyor, Dilaver'in tayfası olmak için kırk takla atıyorlardı. Dilaver, Heybet'e dönüp "Çocukları çağır buraya gelsin," dedi. Geldiler, kurşuna dizilecekler gibi yan yana durdular. Dilaver Allahları gibi konuşuyordu.

"Neye geldiniz oğlum, ha!"

"Abi yolumuza bakmaya geldik," dedi en kara olanı, öbürleri de başını salladı. "Bu yol, yol değil, evinize dönün," dedi Dilaver. ***"Abi biz senin yanında koşmaya geldik," dedi çocuklar. "Iyi," dedi Dilaver, "yan tarafa geçin, akşama ifadenizi alacağım."***

"Abi yolumuza bakmaya geldik," dedi en kara olanı, öbürleri de başını salladı. "Bu yol, yol değil, evinize dönün..."

Dilaver'in çocuklara ne yapacağı belliydi bu akşam. İlkin bi' güzel nasihat edecek, sonra eve dönmenin yollarını gösterecekti. "Yok ben senin yanında kalacağım" diyenleri de hangi sınava tabi tutacağı belliydi. Her türlü işkenceyi yapacak, soğuk su ve hortumla tekme tokat dövecek, falakaya yatıracak, yaralı ayaklarıyla tuz üstünde yürütecek, gerekirse elektriği dayayacak, ne kadar dayanıklı olduklarını sınayacak, tüm bunlara dayanan olursa da Heybet'e havale edecek, Heybet mesleğin tüm inceliklerini tane tane anlatıp gösterecekti. Yok eğer korkup, "Abi bahtan düştüm, beni azat et," diyen olursa da gerçek bir baba gibi şefkatle başlarını okşayacak, karınlarını doyuracak, ceplerineharçlıklarını koyacak, bilet lerini alıp babaevine gönderecek.

Heybet'e dönüp "Sen de Dilaver'in bu sınavından geçtin mi?" diye sordum. "Allah," deyip içini hoşaltı, kabkahaya patlatırken otuz iki dişinin de çürüğü ortaya çıktı. "Yok abi," dedi "imtihan sorularımı ben kendim hazırlıyordum." Sonra da sağ elini yukarıdan aşağıya bir karış açıp "Ufağım daha," dedi, "it gibi açız o ara, tezgâh kurduk bankanın önüne, neyseenayinin biri çıktı bankadan. Cebinde bi' deste para,yalnız para kot pantolonun cebinde. Dümencilere işaret edip başladık takibe. Bekliyoruz kalabalık bir yere girsin, dümenciler tantana çıkarsın, ben de indireyim parayı. Velhasil öyle oldu, bizim enayi keşmekeş bi' caddeye girdi, dümenciler hemen onun yanında başladılar kavga etmeye, enayiyi aldılar çembere, ben de daldım cebine. Enayi ayıktı tabii, "Hırsız var, hırsız var!" diye bağırdı. Dümenciler kavgayı bırakıp beni kollamaya aldı, enayiye dönüp "Bak bacak kadar boyu var, bi' cahilliktir yaptı, bırak çocuğu gitsin," dediler. Enayi kolumdan tutmuş bırakmıyor, "İçeride çürür gider, vebali ağırdır," ayaklarınayattı bizimkiler. Enayi Nuh diyor peygamber demiyor. Ben yalandan nasıl ağlıyorum ama öyle böyle değil. Baktılar olmuyor, dümencilerden biri bastı tokadı enayinin suratına, öbürü de bi' tekme geçirdi karnına, ben kuş olup uçtum. Sota bi' yerde buluştuk tekrar bizimkilerle. Ben onun cebinden o parayı alacağım, dedim. Bizimkiler "Oğlum façam z belli oldu, vazgeç," dediler. "Yok," dedim, "bana bir jilet bulun sadece." Neyse getirdiler jileti, iki parmağımın arasına aldım. Düştük tekrar enayinin peşine. Kalabalık bi' yerde indirdim jileti kot cebine. Para olduğu gibi avucumun içinde. O gün önüme kim çıktıysa herkese bir karton Marlboro aldım. Tabii Dilaver Abi'ye de uğradım güzel bir hediyeyle. Olanı biteni anlattım, "Bundan sonra benim yanımdasın," dedi Dilaver Abi.

Sonra da yekten Dilaver'e dönüp "Abi memurlar diyordum," dedi Heybet, "nedir kararın?"

"Taktik dedim ya," dedi Dilaver. "Eee?" "Eeesi şu, çete dediğin de devlet gibidir, öyle kurulur, öyle yönetilir. Efendiler! Yarından itibaren kılık kıyafet devrimini başlatıyoruz," dedi Dilaver. "Nasıl yani?" dedi Heybet. "Bundan sonra şalvar tipi kot pantolon giyen, fosforlu eşofman üstünü tişört niyetineüstüne geçiren, parlak renkli ayakkabılar giyen öbür hırsızlar gibi olmayacağız," dedi Dilaver. "Çıplak mı gezeceğiz?" dedi Heybet. "Yok," dedi Dilaver, "bundan böyle bizim çocuklar o asker tipi şapkalardan da takmayacaklar, hepsine birer bandana alınsın, şalvar tipi kot pantolon yerine de klasik boru paça kotlardan giysinler, güneş gözlüğü taksınlar, sade bisiklet yaka tişörtlerden giysinler, saçlarını uzatıp kuklalarına küpelerini taksınlar!"

"Ha," dedi Heybet, "faça devrimi!" "Aynen öyle," dedi Dilaver, kafasını sallayıp, "cinsiyet ayrımına da son! Bütün memleket görecek, kızlardan da çok güzel kapkaçcı olur. Bundan sonra kızlar da çalacak!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kaan Koç

TOPLUMSAL SÖZLEŞME 2.0

Son yüzyılın büyük popstarı kapitalizm, her sızıntıya nüfuz etmek için o kadar çok bölünüp çoğaldı ki bizimle bir bütün olmanın faturasını şimdi ödemek üzere.

128.000.000.000. Bölüm...

İnsanoğlu artık uyanmıştır. İnsanoğlu, hangi gün hangi saat hangi şehir hangi evde olduğu kesin bilinmemekle beraber, o geri dönüşsüz kırılmayı yaşamıştır. Artık hiçbir şey, geçmişin yarınındaki gibi olmayacaktır. Pavlov Çağı sona erdi. Ceza-ödül sistemi bitti; tatmin duygusunun artık iyice yok olduğunu fark etmiyor olabiliriz henüz. Ama bizi gece uykularından uyandıran, gündüz vakti sızıp kalmalara yollayan, en dikkate değmez işlerimizi bile bir insanlık suçu işler gibi esrarengiz gizliliklerde yapmaya yönelten şey, yeni bir tatmin alanı icat etmeye kalkışmızdır.

Son yüzyılın büyük popstarı kapitalizm, her sızıntıya nüfuz etmek için o kadar çok bölünüp çoğaldı ki bizimle bir bütün olmanın faturasını şimdi ödemek üzere. Biliyorum, toplumsal değişimlerin kanı yavaş dolar ama nefesi pek sıktır. Biliyorum, fotoğraf çekmek kadraja neyin alındığı değil, nelerin dışarıda bırakıldığıyla ilgilidir. Ama yine de Pavlov Çağı'nın bitimini şu şekilde fotoğraflayabiliriz; moda, değişmek için artık ne yıl ne sezon ne de ay bekliyor. Yarın uyandığınızda, tepesi pervaneli şapkalar almış yürümüş ve fiyatları bir anda 50 katına çıkmış olabilir. Popüler kültür ürünleri, dolaşıma girip tepede kalmak için artık sadece bir iki saate sahip. Basılı gazetelerin ölümü, sanıldığı gibi dijital kâğıtların üretimiyle değil, zaman kavramının değişmesiyle gerçekleşmişti zaten. Televizyon da öyle; yetişemiyor, tatmin etmiyor, verdiği hazların zirveye ulaşırma süresi çok uzun sürüyor.

Hiçbir kaza talihsizlik, hiçbir felaket doğa oyunu değildir.

İnsanoğlu, kapitalizmi, kapitalizmin kendine dönüşerek lağvetti. Kapitalizmin ölümünden sonra geriye kalanları ortaya çıkaran en büyük Tanrı mucizesi de işte bugünlerdeki virüs oldu. Katsayıyı büyüttü, delilliğimizi meydana çıkardı. Hiçbir kaza talihsizlik, hiçbir felaket doğa oyunu değildir. Rastlantısal görünen her yıkımın temelinde, onu çılgınca dileyen bastırılmış bir arzu vardır. İnsanlığın, uzun yıllardır bu tür bir izolasyonu ve nüfus kırımını, kimseyi kayırmadan herkesi saracak bir terör hissini ve gülünç olacak kadar vurdumduymaz davranmayı arzuladığını düşünüyorum. Çünkü artık, mağaralarımıza geri dönmeye karar verdik. Tanıdıklara, arkadaşlara ayıp olmasın diye bahaneler üretmek için karın ağrıları çekmemize gerek kalmadı. Yeni çağın gelişini hızlı sezenler evlerine çekildi çoktan. Kripto paraların yerleşmesi, Süveyş Kanalı'nda sıkışan gemi, kripto eser enflasyonu ya da içerik üretiminin ekmek üretiminden çok olması, bu durumu özetleyen birkaç basit örnek sadece. ***İnsanoğlu uykusundan uyandı ama derin uykularla geçirdiği onca yıl hiç rüya gördü mü bilmiyoruz. Gördüyse neleri düşledi, haberimiz yok.*** Şayet gördüyse, onları gerçeğe çevirmeye kalkışacak mı, bunu da kestiremeyiz. Ama tıpkı tarihteki tüm küresel felaketler gibi, bu virüs de arzulanan bir şeydi. Kolektif bilinçaltı, yine insanoğlunun İhtiyaç duyduğu itici gücü yarattı. Devletler, bu dönüşümden yıkılarak çıkacaktır. Bu yıkımın tarzı ve sonucu nasıl olur bilemem. Bunu arzuluyorum ya da arzulamıyorum da diyemem. Ben kimlik numarası olan, vergi veren, sorumlu bir vatandaşım. Fakat devletlere buradan çok açık bir tavsiyede bulunarak, yanlarında olduğumu belirtebilirim; yarından tezi yok, evde kalma yasağı getirilmelidir. Statükonun devamını sağlamak isteyenler, asla ve asla bu virüsün dinamiklerine göre davranmamalıdır. İnsanlık evinde, şimdilerde yeni bir yarın kurmaktadır. Ve bu tasarlanan yarın, geçmişteki yarınlara kıyasla çok daha yıkıcı olacaktır. Peki bu enkazdan kimler sağ kurtulup daha da güçlenecek?

- O gözlerini kapadı ben bir rüya gördüm. Zafer, hayatında bir kez olsun böyle bir şeyi deneyimlemiş olanların. Selfie kamerasını açınca kendi varlığından çoğunu görenlerin,
- Zafer, ömrü boyunca kendi içine kapanık yaşayanların, sokağa pek çıkmayanların, iç dünyasına dalıp dalıp zihninin ciğerini davul gibi genişletebilenlerin,
- Zafer, saçma sapan şeylerle ilgilenenlerin. Bu yılkı Oscar adayı belgesellerden birine bakın; bir yıl boyunca, her gününü bir ahtapotun peşinde harcayan "saçma sapan" bir adamın o ahtapotaduyduğu aşk anlatılıyor. Yeryüzündeki hükmü iyice azalan Hollywood, yeni çağa uyum sağlamaya çalışan bir ölü gibi çırpınıyor,
- Zafer, alt kültürlerin, ucubelerin, toplumun ortalamasına girmeyenlerin, resmî kıyafet giymemiş olanların, delilerin. Çoğunluk içinde garipsenenler, artık kendi çoğunluklarını yaratmaya başlıyor,
- Zafer, sekiz dokuz maçlık kuponuna cebindeki tüm parayı yatırmış olan ümitvarların. Şimdiye dek boş hayaller peşinde koşanların,
- Zafer, gece geç uyuyanların,
- Zafer; yalnızların, sarhoşların, delilerin, ön liberoların, kötü gol yiyen kalecilerin, borç defterini kaybeden bakkalların, ortaokulda çakan çocukların, üniversite sınavını kaçırranların,
- Zafer, zaferle ve iktidarla ilişkisi olmayanların.

Düşlediğim dünyadan bahsetmiyorum. Zira zaferi umursamayanlar, zaferi nasıl taşıyacak bilmiyorum. Geçmişte sıkça olduğu gibi, en büyük zalimler, vaktinde en çok ezilenlerin arasından mı çıkacak yine, tahmin etmek istemiyorum. Fakat manzara beni memnun ediyor. Yeryüzünün hangi şehrinde, hangi saat ve saniyede gerçekleşti bilinmez ama bir şey kesin; köpek, Pavlov'un yağlı elini ısırdı. Pavlov bunun acısını köpekten çıkarmaya çalışacak, köpek ise kaçıp kendi kulübesini kurmaya. Dua edelim ki sokaklarda peşimizden sürükleneceğimiz tasmamızı, kimseye emanet etmeyelim.

Photo: Serena Ag

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yekta Kopan

"dünyada her zaman inanılacak şeyler bulunur"

Üretken sanat yaşamında her zaman yeni bir deney yapacak cesareti, her zaman savaşacak bir alanı ve her zaman inanacak sağlam bir şeyi bulur Ayla Algan.

Yıl 2015. 20. Sadri Alışık Tiyatro ve Sinema Oyuncu Ödülleri'nin sahiplerini bulacağı gece. Kuliste Ayla Algan'la oturuyoruz. Her zamanki gibi neşeli, enerji dolu, gözlerinin içi gülüyor. O yıl ilk kez verilecek olan "Çolpan İlhan Sanata Değer Katan Kadınlar Ödülü" kendisine takdim edilecek. Uzun bir sohbet başlıyor aramızda, laf lafı açıyor. Öyle isimlerle, öyle başarılarla dolu ki sanat yaşamı, hayranlıkla dinliyorum. Başrolünü Sadri Alışık'la paylaştığı unutulmaz Atıf Yılmaz filmi "Ahh Güzel İstanbul"un çekimlerini anlatırken duygulanıyor. Laf dönüyor dolaşıyor, tiyatro sahnesine geliyor.

Yıl 1961. Ayla Algan eşi Beklan Algan'la birlikte Amerika'dan döner ve Şehir Tiyatroları kadrosuna girer. Algan çiftinin Şehir Tiyatrolarındaki ilk işi Jean Anouilh'un "Tarla Kuşu" adlı oyunu olur. Oyun, 24 Nisan 1961'de Akis dergisinde çıkan eleştiride büyük övgü alır: *Eseri sahneye koymuşolan Beklan Algan yeni duyulan bir addır. Ama bundan sonra kendisinden sık sık bahsettirmesi beklenebilir. Tarla Kuşu rejisi Şehir Tiyatrosu sahnesine yenilik getiren bir rejidir. Tarla Kuşu'nu başarıya ulaştıran belli başlı unsurlardan biri de Jeanne d'Arc'ı oynayanAyla Algan'ın rejiyi âdeta tamamlayan oyunudur. Ayla Algan bütün gücünü içyaşama'dan alan, sade, rahat, tabii ve şuurlu oyunuyla Anouilh'un düşündüğü Jeanne olmasını biliyor. Şehir Tiyatrosu'nun bu mevsim başında giriştiği gençleşme hareketinin en başarılı sonucu, mevsim sonlarında Algan çiftinin başarısıyla alınmış olmaktadır.*

Ayla Algan henüz 24 yaşındadır. Aynı yıl Hamlet'le bir başarı daha gelir. Bu yorumda Ayla Algan hem Hamlet hem de Ophelia rollerini üstlenir. Böylece Muhsin Ertuğrul'un Rumeli Hisarı'nı keçilerin otladığı bir yer olmaktan kurtarma hayali gerçekleşir. ***Hayal kurmakta kalmaz Muhsin Ertuğrul, belediyeye bu iş için 1960 bütçesine 500.000 lira konmasını da teklif eder.*** Sonunda Hamlet, Rumeli Hisarı'nda oynanır.

Ama oyun bir tartışmayı da beraberinde getirir. Burhan Arpad *"Fatih'in namaz kıldığı yerde Hamlet'le Ofelya öpüşemez, bundan dolayı da Hamlet'in Rumeli Hisarı'nda oynanması doğru değildir,"* yazınca kıyamet kopar. Melih Cevdet Anday, Cumhuriyet gazetesinde zehir zemberek bir cevap yazar bu kıyamete koparanlara, *"Shakespeare'in eserinde Hamlet, Ofelya'yı bir kez bile öpmez. Ama öpüşselerdi ne olurdu?"* der Anday ve devam eder, *"Burhan Arpad eski anıtlara hakaret anlayışına bir yenisini katıyor demek, tarihsel yapılar içinde öpüşmeği yasak ediyor. Öpüşmek bunca kötü bir iş midir?Bana sorarsanız İstanbul'da en iyi öpüşülecek yerlerden biri de Rumeli Hisarı'dır."*

Bütün bu tartışmalara, hatta saldırılara cesaretle göğüs gerer Ayla Algan. Zaten hayatı yaşıyor bu kadınlar.

biri de Polonya'da düzenlenen Sopot Müzik Festivali'nde yaşanır.

Yıl 1977. Aylardan Eylül. Türkiye'nin içe kapalı yaşadığı yıllarda Eurovision Şarkı Yarışması gibi heyecan yaratan bir başka yarışma da Sopot'ta gerçekleşir. O yıl Plak Yarışması *(Konkursu Płyowgo)* kategorisinde Türkiye'yi iki isim temsil eder: AylaAlgan ve Erol Evgin. Ayla Algan, festivalin bir altına denk gelen birincilik ödülüyle ayrılır. Erol Evgin ise dereceye giremez ama festivali Hey dergisi için izleyen Doğan Şener'in gözlemine göre o da halkın takdirini kazanır.

Yarışmacılar bu kategoride iki şarkı seslendirir: Birihazırlanan beste,diğeri de bir Polonya parçası. Erol Evgin "İşte Öyle Bir Şey" ve Timur Selçuk'un düzenlediği Polonya halk şarkısı "Deniz"i söyler. Algan ise "Amerika'nın asıl efendisi olması gereken Kızıldelililerin toplumdaki yerini sembolize eden" bir şarkı olan "L'aigle Noir (Kara Kartal)"ı söyleyecektir.

Kuliste Ayla Algan'la oturuyoruz. Her zamanki gibi neşeli, enerji dolu, gözlerinin içi gülüyor.

Bu şarkı gerçek bir başkalıdırdır. Ergüder Yoldaş, şarkının oluşmunu *Hey* dergisinde uzun bir yazıyla anlatır. Kara Kartal'ın bir yok ediliş öyküsü olduğunu ve Ayla Algan'la birlikte bu hikâyeyi anlatmak için resim, tiyatro gibi farklı disiplinleri buluşturduklarını, tam anlamıyla bir "deney"yaptıklarını söyler. Ergüder Yoldaş'ın 100 kişilik bir orkestra ve koroya göre düzenlediği şarkı, yaklaşık altı dakikalık süresiyle, teatral anlatımıyla, Fransızca akışın içine yerleşmiş İngilizce *(Somewhere)* bölümüyle gerçekten de muhteşem bir deneydir. *(Şarkının yarışmadaki sunumunu YouTube'da bulabilirsiniz, izlemenizi tavsiye ederim.)*

Final gecesi Ayla Algan dakikalarca ayakta alkışlanır. Tezahüratlar bitmek bilmez. Bunun üstüne yarışma yönetmeliğinde olmamasına rağmen selam vermek için sahneye yeniden çıkar. Alkışlar hâlâ kesilmeyince Algan şarkısını ikinci kez seslendirir. Doğan Şener o geceyi şöyleanlatır: *Ergüder Yoldaş, müzikve tiyatronun birleştiği bu parçada çeşitli melodi ve unsurları iç içe, peş peşe kullanmıştı. Mesela parçanın bir yerinde Amerika'yı eleştirmek için West Side Story'deki America'dan bir pasaj kullanılıyor, bir başka yerinde Somewhere mizansenisürükleyen parça oluyordu. Ayla sesini, sahne tecrübesini çok iyi kullandı, parçayı baştan sona kadarçok iyi yorumladı. Sahneye çıplak ayak ve Kızıldelili kıyafetiyle çıktığı andan itibaren hakimiyeti elinde tuttu.*

Böylece 1973'te Bulgaristan'daki Uluslararası Altın Orfe Şarkı Yarışması'nda savaş karşıtı bir şarkı söyleyerek *ikincilik* ödülünü alan Algan, 1977'de de Amerikan yerlilerinin dertlerini sahiplenen şarkısıyla Sopot'tan ödülle döner.

Üretken sanat yaşamında her zaman yeni bir deney yapacak cesareti, her zaman savaşacak bir alanı ve her zaman inanacak sağlam bir şeyi bulur Ayla Algan. Sanki bütün çalışmalarında Sadri Alışık'ın "Ahh Güzel İstanbul" filminin son sahnesindeki repliği kulaklarındaydı. Film Haşmet İbriktaroğlu (Sadri Alışık) ile Ayşe (Ayla Algan) arasındaki şu konuşmayla son bulur:

Ayşe: Ne yapacağız şimdi, bundan sonra?
Haşmet: Bilmem. Ama yaşıyoruz, iki kişiyiz ve bir bina inşaatı var. Kentten Dünyada her zaman inanılacak sağlam şeyler bulunur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Nihat Sırdar

aptal kutusu

Halkımızın dizi sevdası eskiden bu boyutlarda değildi. Tamam *Perihan Abla* dizisi de çok sevilirdi ama Şakir karakteri kaybolduğunda halk sokaklara onu aramaya çıkmamıştı mesela ya da *Bizimkiler*; en çok izlenen, en sevilen dizilerden biri olmasına rağmen dede karakteri öldüğünde *(Orhan Çağman'a rahmet)* memleket çapında lokmalar dökülmemiş, toplu cenaze namazları kılınmamıştı. Dizi konuları giderek daha mafyatik ve nevrotik hâl aldıkça izleyicide de gözle görülür bir değişiklik olmaya başladı. Mesela *Deli Yürek* dizisinin etkisiyle uzun, siyah ve kaşe pardösü satışları patlamış, parmakları *Yusuf Miroğlu* yüzükleri süslemeye başlamıştı. Dizi yapımcıları ve senaristler buldukları damarın farkındaydı elbette. Bu minvalde dizileri üretmeye devam ettiler. *Kurtlar Vadisi* tam bir milat oldu. Televizyon izleyicisi üzerinde öyle etkiliydi ki bu dizi, 2004 yılında yayınlanan 45. bölümde ölen *Süleyman Çakır* karakteri için geçtiğimiz ay ölüm yıl dönümünde hâtâ mevlit okutanlar vardı. Sosyal medyanın işin içine girmesi dizi sektöründen elbette çok işine yaradı. Dizinin yayınlandığı saatlerde "TT olmak", sosyal medya reytinglerinde öne çıkmak artık bir dizi için olmazsa olmaz başarı kriteri hâline geldi. Yine halkımızın dünyanın en çok televizyon izleyen ikinci milleti olması *(birinci Amerika)* reklam pastasının giderek büyümesini sağlarken, pandemi sebebiyle eve tıkılan insanların izleme oranlarını iyice arttırması sektörü iyice heveslendirdi. "Her türlü önlemi alarak çekiyoruz," diyerek setler yeniden kuruldu. Kurulmalıydı da. Çünkü oyuncuların, set işçilerinin işsiz kaldığı dönemde hiçbir TV kanalı "Bu zor günlerde biz size şöyle bir yardımda bulunmak istedik," demedi. Ama dizilerin yeniden çekilmeye başlamasıyla birlikte tuhaf bir durum oluştu. ***İnsanlar evlerinde izoleyken, sokağa çıkanlar maskeleri çifter çifter takıyorken, vaka sayılarında Avrupa birincisi olmuşken, her gün yüzlerce insan ölüyorken bizim dizilerde pandeminin p'si yoktu.*** Ne karakterler maske takıyor ne restoranlar kapalı. Hayat bildiğin en normal hâliyle devam ediyordu. Ve evinde oturup televizyon izlemede dünya birinciliğini zorlayan halkımız, bu dizileri, yani normal hayatları seyrediyordu.

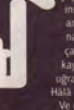

İnsanlık tarihinde, yüzyılda bir yaşanan bir salgının içindeyiz ve Türkiye'de yapılan dizilerin içinde pandemi yok.

Tam da bu noktada başka bir örnek vermek isterim durumun vahametini anlatan. Madem televizyon izlemede Amerika'yla yarışıyoruz, örneği de oradan vereyim. 2005 yılından beri devam eden bir hastane dizisi var: *Grey's Anatomy*. Başladığı günden beri izliyorum. Yapımcısı *Shonda Rhimes*, Amerika'nın en ünlü yapımcılarından biri oldu bu dizi sayesinde. Ama dizinin bu kadar tutmasının sebebi sadece iyi bir hastane draması olması değildi elbette. Mesela bir doğal afet mi yaşandı Amerika'da? Bir sonraki haftanın konusu muhakkak o afet olur, bir kasırgaysa bu afet, zarar görenler hastaneye gelirler, tedavi görürler. Senaryo hep günlük hayatın içinden alınır. Diyelim o hafta ülkenin gündeminde siyahi kız çocuklarını kaçıran bir şebekenin ortaya çıkarılması var. Hemen bu konu işlenir. Veya Müslüman göçmenlere karşı işlenen bir nefret suçu mu var, pat diye sonraki haftada diziye bir Müslüman karakter girer. Eş cinsel karakterler muhakkak olur. Onların gördüğü ön yargı dizide ve Amerika'da çoktan aşılmış durumda zaten ama hem *Grey's Anatomy*'de hem de bu dizinin içinden çıkan ve yine çok izlenen Station 19 isimli dizide ana karakterler içinde her ırktan, her cinsel kimlikten karakter bulunmasına özen gösterilir. İşte o nedenle bir hastane dizisinde tüm dünya salgın hastalıktan kırılırken, o hastalıktan bahsetmemek olmaz. Nitekim *Grey's Anatomy*'nin ana konusu geçtiğimiz sezondan itibaren tamamen pandemi oldu. Mesela bir bölümde evlerinde oturmayıp partiyi yapanları işlediler. Bunun başka insanları nasıl riske soktuğunu anlattılar. Sağlık çalışanlarının nasıl insanüstü bir çabayla çalıştıklarını, hayatlarını nasıl kaybettiklerini ve buna rağmen uğradıkları şiddeti anlattılar. Hâlâ da anlatmaya devam ediyorlar. Ve üstelik hepsi dizi boyu maskeli.

Peki bizde durum ne? Birkaç dizi hariç kimsenin pandemiden bahsettiği yok. Dolayısıyla maske falan nanay. Konusunun tamamı tıp olan ve hastanede geçen diziler var. Orada bile işlenmiyor COVID-19. Akıl alır gibi değil. Ve bunlar başta anlattığım dizi bağımlılığının yaşandığı ülkede oluyor. Ekranın karşısında buyülenip sosyal medyada laf yetiştirdikleri karakterlerin hiçbir önlem almadıklarını, maske takmadıklarını, diledikleri gibi gezip tozup eğlendiklerini seyrediyor insanlar. Sonra diyoruz ki "Halkımız neden önlemlere uymuyor?"

Benim sorum başka; neden pandemiyi yazmıyor senaristler acaba? Yapımcılar mı yoksa televizyon kanalları mı izin vermiyor bu konuyu işlemelerine? Gerçekten sebebini çok merak ediyorum. Yapımcılar maske takan oyuncuların yüzünün görünmemesinden, kim olduklarının anlaşılmamasından ve bu nedenle dizinin izlenmemesinden korkuyor olabilir mi veya "Bölüm başına dünya kadar para veriyoruz. Yüzü görünmeyecekse niye o parayı verelim," mi diyorlar? Bu yazıyı da tarihe not düşmek için yazıyorum. İnsanlık tarihinde, yüzyılda bir yaşanan bir salgının içindeyiz ve Türkiye'de yapılan dizilerin içinde pandemi yok. Televizyona ve dizilere bu kadar bağımlı bir ülkede, böyle bir dönemde, yapılabilecek en büyük kötülüğü yapıyorlar bize. Boşuna dememişler televizyon için "aptal kutusu" diye. Aptallara güzel gelen bir kutu. Ve aptallar da bu kutu sayesinde aptallıklarına devam ediyor işte.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

DAMLA SÖNMEZ

Bozkırkurdu

Yazar: Hermann Hesse
Çevirmen: Kâmuran Şipal
YKY, 2012

En sevdiğim yeri:

Sonsuzluk içinde sonraki kuşaklar diye bir şeyden söz açılamaz, birlikte yaşamalar vardır sadece... Ah Harry, evimize varmamız için pek çok pislik ve saçmalık içinden bata çıka yürümemiz gerekiyor! Üstelik bize yol gösterecek kimsemiz de yok, tek kılavuzumuz yüreğimizdeki özlemdir.

YÜSRA GEYİK

Mirdad'ın Kitabı

Yazar: Mikhail Naimy
Çevirmen: Metin Doğaşan
Boğaziçi Yayınevi, 2008

En sevdiğim yeri:

Süpürge bir ev için neyse, kendi içine dönmek de öyledir yürekçin. İyice süpürün yüreğinizi. İyi süpürülmüş bir kalp,zapt edilemez bir kaledir. İnsanları ve varlıkları beslersenız onlarda sizi besler. Zehirlenmek istemezsenizeğer, iyi besnler olun insanlara. Emin değilsenız bir sonraki adımınızdan, durun orada. Sevmediğiniz şey sizi sevmez. Onu sevin ve olduğugibi olmasına izin verin, bir engeli kaldırmış olursunuzyolunuzdan. En kalzonlmazsıkınız, herhangi bir şeyi sıkıntı saymaktır.Seçiş sizin: Ya herşeye sahipolun ya da hiçbir şeye. Ortası yokturbunun.

KEREM KILIÇ

Schopenhauer Tedavisi
Buğulanan Arzutsu

Yazar: Irvin D. Yalom
Çevirmen: Zeliha Şeydaşlar Bebuşoğlu
Kalbimin Yayınevi, 2007

En sevdiğim yeri:

Soğuk birkış sabahıçok sayıda kırpidonmamak içinhep birlikte ısınmak üzere bir araya toplanır. Ama kısa süre sonra oklarının birbirleri üzerindekietkilerini görüp yeniden ayırılır. Isınma gereksinimionları birkezdaha bir araya getiridiğinde okları yine kendilerine engel olur ve iki kötü durum arasında gidip gelirler, ta ki birbirlerine katlanabilecekleri uygun mesafeyi bulana kadar.

EMRE NARİN

Hayat

Yazar: Engin Geçtan
Metis Yayınları, 2002

En sevdiğim yeri:

Yıllarıçinde, biçimsel olarak başarılı bazı insanların ileri orta yaşa yaklaştıklarında boşluğa düştüklerini gördüm. Kimi, üzerlerine çöken karamsarlıktan kurtulabilmek için yeni, amaçsız biçimselseçimler yaparak kısır döngülerini aşamadı. Daha az sayıda insan ise o güne kadar ilgilenmiş oldukları bazı şeylerin aslında kendilerini ilgilendirmemiş olduğunufarkedip kendilerine dahaayağın seçimlerin arayışına yöneldiler.

Senin başucu kitabın hangisi?
En sevdiğin yeri ne?
Bize yazın: yazin@kafadergi.com adresine
Bir paragraf bile olsa ne olursun yeter, yeter ki bu hayalde yaşamalıyım!

Hazırlayan: Pınar Aksel

Mahir Ünsal Eriş

"kendilik" bahsi

İnsan annesinden koptuğu anda önce dünyanın farkına varır. Bu aynı zamanda kendisinin farkına varışıdır. Gerçek hayat ya da daha da geniş tutalım, gerçeklik o anda yürürlüğe girer.

Ben, kâinatın çekirdeğidir. Bildiğimiz, anladığımız ve anlamadığımız tüm mevcudiyetin merkezinde o durur. İnsanın kendisi dışında kalan her şey evreni oluşturur. Evren tıpkı Büyük Patlama'nın hemen öncesinde olduğu gibi tek bir noktada yoğunlaşır ve olmuş, olmakta, olacak olan her şey bu noktadan doğru gerçeklik kazanır. Çünkü kâinata dair tüm algımız, kendi varoluşumuzla sınırlıdır. Bizim varlığımızdan -ya da en azından bilincimizden- öncesi ve sonrası yoktur. Geçmiş, tarih bize anlatılanlardan ibarettir. Gelecek yalnızca bir tasavvurdur. Varlığımızın gerçeklik bulduğu şimdiden başka hiçbir şeyin ispatı yoktur. Şöyle düşünün; sizden önce de dünyanın var olduğunu ispatlayabilir misiniz? Belki ailenizi, çevreniz, ülkeniz, tüm hayatınız yalnızca sizin varoluşunuzu gerçek kılmak için planlanmış bir kurgunun ögeleridir. Her şey, siz var olduğunuz anda başlamışır ve sizin yok oluşunuzla sona erecektir. Siz öldükten sonra da hayatın devam edeceğini nasıl kanıtlarsınız? Son zamanlarda giderekpopülerliğini artıran şu simülasyonteorisini de işin içine katacak olursak, aslında belki de siz sadece bir laboratuvarda, sıvı dolu bir kabın içinde bulunan bir beyinden ibaretsinizdir ve yaşadığınız hayattan hissettiğiniz acılara, mutluluklara kadar her şey gelişmiş bir simülatör tarafından yaratılıyordur sizin için. Bunu bir kenara bırakalım şimdilik. Neden kendi hayatınızı yaşıyorsunuz? Neden Osman Amca'nın bedininde değil de kendinizinkinde dünyaya geldiniz? Neden yaşadığınız her şeyi siz yaşıyorsunuz da bu hayatı bir film izler gibi dışarıdan izleyemiyorsunuz? Neden her şey sizin başınıza geliyor ama başkalarının başına gelenler basit bir bilgi kaydı olarak yer ediyor zihninizde? ***Neden dünya siz ve başkalarından oluşuyor ve siz neden başkalarından herhangi bir tanesi değil de sizsiniz?*** Bu düşünceler, bu sorular asırlardır felsefeden sanata, siyasetten dine kadar hemen her şeyin gündemini işgal eden şeyler oldu. Bunlara verilecekyüzlerce cevap, getirilecek binlerce yorum var. Ama her zamanki gibi, bu sayfada (ki bu sayfa da sizin için hazırlanıyordur, bu dergi sizin için çıkıyordur, belki sadece siz hayal ediyorsunuzdur bunları) cevapları değil de soruları tutan tarafta olalım. Bu soruları sormamızın tek sebebi şudur: kendilik bilincimiz. İnsan annesinden koptuğu anda önce dünyanın farkına varır. Bu aynı zamanda kendisinin farkına varışıdır. Gerçek hayat ya da daha da geniş tutalım, gerçeklik o anda yürürlüğe girer.

***

Yukarıda da değinmeye çalıştım. Ben'in bittiği yerde kâinat başlar. Varlığımız, tüm varlık [illegible] Ben'in ötesinde bakalım, ben, evrenin dediğimiz şey evrenin negatifidir. Ya da tersinden bakalım, ben, evrenin içinde bir mikro evrendir ve bu nedenle tüm algımızı bulunduğumuz bu yer, yani varlığımız biçimlendirir. "Kendini bilmek," dendiğindeedepli, usturuplu olmak, ölçülü davranmak gibi çok genel şeyler anlaşılıyorolabilir. Amenna. Ancak "kendini bilmek" ediminin içinde bundan çok daha fazlası vardır. Delfi'deki Apollo tapınağının alınlığında yazan "Gnothi seauton" ya da bunun Roman-Latin karşılığı olan "Nosce te ipsum," ifadeleri dilimize genellikle "Kendini bil" ya da "Kendini tanı" olarak çevrilir. Buradan kişisel gelişim kitaplarının, "Kendini sev, omzunu öp, aslansın, kaplansın sen, kesseler acımaz" türünden goygoylarına benzer bir mesaj çıkarmak biraz fazla temiz kalplilik (saflık demeyeyim dedim) olur. Bu ifadeyle asıl kastına uğraşılan şey şudur: Seninle evren arasında bir sınır var. Bu sınır bir zar gibi şeffaf ve geçirgen de olsa oradaki mevcudiyetini ve bir duvar işlevi görmeyi sürdürür. İşte bu ilişkilenmeyi anlayabilmek,varlığını, sınırlarını, gücünü ve kırılganlığını tanıyabilmenin yegâne yolu, bu sınırın içinde kalan kısmı didik didik etmektir. ***Eski öğretiler bize, "Kendini tanı!" derken kuşkusuz "kendine yabancılaştığın bir mesafeye eriş ve oradan nasıl göründüğüne bir bak" demiyorlardı.*** "İçeridesin ve içeriden, içinin nasıl göründüğünü anla" diyorlardı. Çünkü "kendimiz" dediğimiz şey algımızın evidir. Onu tanımadan başka hiçbir şeyi kavramamız mümkün olamaz.

***

Kendimizdediğimiz şey aslında o kadar da kendimiz olmayabilir öteyandan. İnsanın tüm hücreleri, tüm doku ve organları yeniden ve defalarca yenilenir.Beyin, gözler ve sinir sistemimiz dışında insan vücudunun tüm organları durmaksızın yeniden üretilir. Örneğin karaciğeriniz bir yıl önceki karaciğeriniz değildir. Altı ayda bir yenilenir. Kemikleriniz yaklaşık on yıl içinde sıfır kilometre yeni kemiklere dönüşürler. Kalbin bile yirmi yılda yenilendiği göz önüne alınırsa, gençken çekilen aşk acısının aslında başka bir kalbe ait olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu bilgi ışığında, vücudun hariç tuttuğum göz, beyin ve sinirler gibi birkaç bölümü dışında hemen hiçbir organı 20 yaşından daha büyük değildir. Bu durumda, "kendim" dediğinizde aslında geçmişteki bir organlar bütününden bahsediyor olabilirsiniz. Demek ki kendilik aslında bir bilinç meselesidir. Bilincimiz yenilenmez. O hep bir süreklilik arz eder. Organlar yenilenip yerine yeni hücreler üreterek bambaşka hatıralar kaydederken bilincimiz ve onun evi olan beyinimiz hep aynı noktada durarak gelişir. Kendimiz aslında bilincimizdir.

> **"Kendimiz" dediğimiz şey algımızın evidir. Onu tanımadan başka hiçbir şeyi kavramamız mümkün olamaz.**

***

"Kendi" sözcüğünün bilinen en eski kaydı Orhun Yazıtları'nda ve ***"kentü"*** şeklinde. Öte yandan Arapçadaki, ***"nefs"*** sözcüğü de ***"kendi"*** anlamına gelir, tüm dinî-tasavvufi anlamlarının yanı sıra. Ancak bu sözcüğün bildiğimiz ***"nefes"*** sözcüğüyle aynı kökü paylaştığını da söylemek lazım. Bunun kutsal metinleri işaret eden bir hikâyesi var elbette. Hicr suresi 29. ayette ve Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin bölümünde (3:7), Yaratıcının insanı çamurdan şekle getirdikten sonra ona can vermek için kendi nefesinden/nefsinden/ruhundan üflediği söylenir. Yani insanı aslında tabiatta kendi kaderine terk edilmiş bir çamur yığını olmaktan ayıran şey bu nefestir. O yüzden insanın nefsi, onun içindeki ilahi özdür. İnsan kendisinde Tanrıyı bulma eğilimindedir. Benzer bir örnek daha. ***"Hod"***sözcüğü Farsçada ***"kendi"*** anlamına gelir. Bunu Türkçedeki bazı örneklerden de biliyoruz. ***"Hodbin - kendini gören (bencil)"*** en bilinen örnek. İlginçtir ki Farsçadaki ***"Tanrı"*** anlamına gelen ***"Hoda"*** ya da ***"Hodavend"*** sözcükleri de bu kökten gelir. Çünkü Tanrı düşüncesi bir "kendi kendine varoluş"uzorunlu kılar. O'nun var olmak için kimseye ihtiyacı yoktur. Varlık dediğimiz şey O'nun "kendisi"nden başka bir şey değildir bu düşünceyegöre.

***

"Kendinizi sevin" laflarına bayılıyorum. Ama bu konuda en [illegible] "Kendinizi sevmeyi öğrenin ve bunun hakkını [illegible] hayyet olun." Bize hep öyle der. Ben de size diyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://ranley.org

Pelin Özkan

saatler, MRS. DALLOWAY ve VW

"Bizden daha fazla mutlu olabilecek iki insan yoktur," dedi. Sonra da bir kelebek kadar hafif, gürültüsüz bıraktı kendini boşluğa, zamanın dışına uçtu.

Çizim: Hakan Arslan

Anlara katlanırız; saatlere, günlere, aylara hatta yıllara da.

Hayatımın partisi olacaktı, hayatımızın. Bu sabah ona kahve yaptım, götürdüğüm çiçekleri suya koydum, odasını temizledim, saat üç buçukta parti için onu almaya geleceğimi söyledim, çıktım. Öğleden sonra her şey hazırdı. En sevdiği kıyafetlerimi giydim. Kiraladığım siyah araba, apartmanın önünde durdu. Hava hafif yağmurluydu. Kük kokan asansörün beşinci kataçıkması hep zaman alır. Kitap yığınları, kullanılmayan eşyalarla dolu koridoru geçtim (Bir ara bunları temizlemeliydim). Kapıyı açtığımda bir ışık topunun içine düştüm. Gözlerim bir süre bekledi. İlk gördüğüm mavi sabahlığı, başında gri-siyah beresiyle penceredeki tahtayı sökmeye çalışan Richard oldu. Kurşun rengi ışık, ne çok şeyi gizlermiş meğer. Kitaplar daha tozlu, lavabo daha gri, beyaz perdeler açık kahve.

"Erken geldin Mrs. Dalloway," dedi muzip bir sesle. Bir enkazın fotoğrafına bakıyordum sanki: Yerde kağıtlar, tahtalar, kitaplar, çöpler... Masanın üzerindeki çerçevede siyah beyaz bir gelin, yanında altı tane mavi hap. Fotoğrafa baktığımı gördü. "Onu ara Clarissa," dedi.

"Neler oluyor Richard?" dedim. "Aklıma şahane bir fikir geldi," dedi. "Xanaxve Ritalin'i birlikte aldım."

Göğsündeki yaralara takıldı gözüm, ona doğru yürüdüm. "Yaklaşma!" diye bağırdı. Olduğum yere çakıldım, bir adım daha atarsam mayına basacakmış gibi.

"İçeriye biraz güneş girsin istedim," dedi. Sanki daha önce ışığı engelleyen o değilmiş gibi. Bastonuyla penceredeki son kağıt parçasını da sertçe çekti.

"Partiye gelebileceğimi sanmıyorum," dedi sonra da. "Gelmek zorunda değilsin," dedim.

"Ama yine de saatlere katlanmam gerekiyor değil mi?" dedi. "Partiden sonraki saatlere ve ondan sonrakilere de."

Pencerenin önündeydi, arkasında şehrin sisli silüeti. Bir tarafta kilisenin kubbesi diğer yanda el yazısıyla üzerine notlar aldığı duvar. On yıldır her gün girdiğim o eviydi, ilk kez şehri görüyordum. Hayat evin içine akıyordu.

"Sensin Mrs. Dalloway. Beni hayatta tutan sensin," dedi, "ama artık bırakmalısın."

"Richard," dedim, iki adım daha attım.

"Hayır, hayır bekle," dedi, "bana bir hikâye anlat."

"Neyle ilgili?" dedim.

"Bugünü anlat Mrs. Dalloway." Pencerenin pervazına oturdu.

"Sabah kalktım, dışarı çıktım. Kitaptaki Mrs. Dalloway gibi çiçek satın almaya gittim. Parti için," sesim titriyordu. "Çok güzel bir sabahtı, tazeydi."

"Taze öyle mi?" dedi, [illegible] çiçekleri solmuş sabahlığının önünü kapattı, havayı içine çekti.

"Sahilderi sabah gibi mi?" dedi.

"Evet," dedim.

"O eski evden çıktığın gün gibi mi? Sen 18'din, ben 19." Huzurla başını duvara dayadı, iki eliyledizlerini kendineçekti.

"Biliyor musun Clarissa, o sabah mutluluğun başlangıcı bu," demiştim kendime. "Tabii ki her zaman daha fazlası olacak diye düşünmüştüm. Oysa o başlangıç değil mutluluğun kendisiymiş, tam o an." Sonra döndü, özür dileyen bir sesle devam etti, "Korkarım partiye katılamayacağım."

Partinin önemli olmadığını tekrarladım. "Lütfen in oradan," dedim.

"Bana karşı çok iyiydin Mrs. Dalloway," dedi, "seni seviyorum."

"Bizden daha fazla mutlu olabilecek iki insan yoktur," dedi. Sonra da bir kelebek kadar hafif, gürültüsüz bıraktı kendini boşluğa, zamanın dışına uçtu.

Her şeye rağmen parti başladı sessizce. Richard yok, konuklar yok. Sadece iki kişi, yaz aşkı ve fotoğraftaki gelin. Bakır renkli saçları, yaşlı gözleriyle Richard'ın şiirlerindeki kadın, yitik annesi karşımdaydı. Gümüş takımların parladığı, peçetelerin özenle yerleştirildiği, çiçeklerin taptaze durduğu, doldurulmayı bekleyen kristal şarap kadehleriyle dolu masalardan birinde oturmuş birbirimize bakıyoruz. Ayağa kalktı, ahşap komodinin üstündeki sarı ışığın altından, Richard ona bakıyordu siyah beyaz.

"Ailendeki herkesten daha uzun yaşamak çok korkunç bir şey Clarissa," dedi, aslında Richard'a konuşuyordu.

"Şiirlerini okudunuz mu?" dedim.

"Evet," dedi buruk bir sesle, "romanını da okudum. Beni öldürmüş romanında."

"Onu çocukken terk ettiniz," dedim.

"İki çocuğumu da bıraktım," dedi. "Bazen kaçmak istersin, boğulursun. Ölüm vardı. Ben yaşamı seçtim."

Hayalperestler ölseler bile dünyayı değiştirmeye devam ederler.

VIRGINIA WOOLF & MICHAEL CUNNINGHAM

Biz okurlar; edebiyatla zamansız yaşar, mekânsız gezer, çağlar arasında gider geliriz. Bambaşka yaşamlara konuk oluruz. Michael Cunningham'a Pulitzer kazandıran "Saatler" romanı, üç ayrı zaman diliminden, üç kadının bir gününü anlatır. 1923'ün İngiltere'sinde Virginia Woolf'un psikolojik iniş çıkışlarına, "Mrs. Dalloway"i zihninde şekillendirmesine tanık oluruz. 1951'de Los Angeles'ta, "Mrs. Dalloway"ın okuru Laura Brown'un ölümle yaşam arasındaki seçiminde geride kalanlara üzülürüz. 2001 New York'unda biseksüel editör Clarissa'nın AIDS hastası eski sevgilisini hayatta tutma çabasını alkışlarız. Eser, Woolf'a bir saygı duruşudur ödünç. Kendisi, kahramanı ve okuru farklı zamanlarda yaşasalar da aynı romanda buluşurlar, yaşamları iç içe geçer ve muhteşem bir kurguyla sonunda hikâyeler birbirine bağlanır.

2002'de; Meryl Streep, Nicole Kidman, Julianne Moore, Ed Harris gibi dev oyuncularla sinemaya uyarlanır "Saatler". Nicole Kidman, Virginia Woolf'u canlandırmaz, âdeta ona dönüşür. Ödülü Oscar olarak gelir. Ed Harris, şairi o kadar iyi oynar ki "keşke onun hikâyesini ayrıca izlesek" deriz. Julianne Moore'un belki de hayatının performansıdır Laura. Şair pencereden bir kuş gibi özgürlüğe uçarken "Mrs. Dalloway" oluruz. Septimus'u düşünür, hayatı sorgularız, "Ölüm bir meydan okumaydı, bir iletişim kurma çabasıydı... Yakınlık uzaklaşıyordu; çılgınca sevinçler solup gidiyordu; tek başınaydı insan. Ölümde bir kucaklaşmavardı."

"Mrs. Dalloway"i yazarken Virginia Woolf; hikâyede onu öldürmeyi düşünür, sonra vazgeçer. Çünkü "Mrs. Dalloway", düzeni temsil eder. Kocası, "Romanda neden birinin ölmesi gerekiyor?" diye sorduğunda, "Geri kalanların hayatın değerini daha iyi anlayabilmeleri için birinin ölmesi gerekiyor Leonard," der. "Peki kim ölecek?" Virginia yanıtlar, "Şair ölecek, hayalperest."

Hayalperestler ölseler bile dünyayı değiştirmeye devam ederler. Çünkü yalnızca onlardır dünyanın yaratıcı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ayhan Sicimoğlu

paşa baba

Haftada iki kez köşke kayık ve faytonla gelen Eleni'yi sadece Ayşe beklemiyor. Paşanın gümüş bastonu parlatılıyor, altın düğmeli ceketler fırçalanıyor...

Çizimler: Ergün Gündüz

Sevgili dostlar, gelin beraber bir tecrübe yaşayalım. Bu yazıda değişik bir olay deneyeceğiz. Şimdi lütfen cep telefonunuzu, tabletinizi veya bilgisayarınızı alın, iyi bir çift kulaklık takın ve "KAFA" mecmuanızı yanınıza alıp kımsenin sizi rahatsız etmeyeceği bir köşeye çekilin.

Bilgisayarınızın arama motoruna "Ayhan Sicimoğlu Paşa Baba" yazın. Ekranda bir şarkı belirecek. Durun acele etmeyin, bu ilk paragrafı okumadan sakın başlamayın.

İstanbul'da bir köşteyiz... 1800'lerin ortaları. İmparatorluk güçsüz ama zor bir değişim için çabalıyor. Geçmiş, gölgelerin üzerine yeni güneşler getirmekte zorlanıyor. Haremlikte büyüyen Ayşe, annesi gibi ut çalmayacak, operaya istidadı var. Paşa Baba'sıyla birkaç kez İtalyan sefaretindeki opera konserlerine yalvar yakar katılmış. Paşanın en nazlı kızı olmayayımı ş evleneme kadar köşkten dışarı çıkmasına izin verilmezmiş. Gene böyle bir sefaret davetinde, tüm yürekleri altüst edecek "tanzimat gibi bir kadın" giriyor hayatlarına. Elena veya Eleni; tam bir "Pera" kızı. Bir tarafı Rum, bir tarafı İtalyan/Fransız. Piyanonun fildişi tuşlarını okşadığı uzun ince parmakları, hür kızıl saçları, âdeta hastalıklı çilli sarı soluk yüzü, bal rengi gözleri, incecik beli, uzun kuğu boynu, iri dudaklarıyla kocaman inci gülümsemeli Eleni... Haftada iki kez köşke kayık ve faytonla gelen Eleni'yi sadece Ayşe beklemiyor... Paşanın gümüş bastonu parlatılıyor, altın düğmeli ceketler fırçalanıyor, kırçıl sakallar Paris kolonyalarıyla ferahlatılıyor. *Chant ve solfege* derslerinin imtiyazlı tek seyircisi Paşa Baba, altın varaklı koltuğunda dimdik, âdeta ayakta otururken, gönül yangınını gümüş tepsideki karlı su ve rakıyla söndürmeye çalışıyor. Faytoncu Ahmet de atlar gibi huysuz. Pera'ya dönme zamanı yaklaştı. Ayşe'nin billur sesi Boğaz'ın loş serinliğinde yankılanırken, Eleni mermer merdivenlerde göründü işte. Kısa bir an da olsa Eleni, Ahmet'e uzun beyaz ve serin elini teslim edecek. İstanbul köpeklerinin kovaladığı fayton, karanlıklar içine şose yoldan kaybolurken kamçılar; Paşa, Eleni ve Ahmet'in göründe şaklıyor. 1800'lerin İstanbul'unda üç bilinmeyenli ve çözümsüz sevda denklemleri...

Ayşe'nin billur sesi Boğaz'ın loş serinliğinde yankılanırken, Eleni mermer merdivenlerde göründü işte.

Fahir Atakoğlu *alaturca* piyanoyu tam gönlümdeki gibi çalarken, Ayşe Sicimoğlu'nun İtalyanca aryası ürpertiyor. Rodrigo Rodriguez'in romantik rap'i, derviş ayinlerine karışıyor, Küba'nın *bata davullarıyla* "Obatala" tanrılanma ulaşıyorsa PAŞA BABA'da [illegible] tarafını Özkan Uğur "S" yaptı). Ergün Gündüz [illegible] çizimleriyle [illegible]

Şimdi basın bilgisayarın "start" düğmesine...

Denizden sekiz çift kayıkla yaklaşıyoruz sisler içindeki Boğaz'ın Anadolu kıyılarına... Uzaktan müezzin sesleri vapur düdükleriyle birbirine sarılmış yankılanıyor. Birazdan Ahmet iskelede siyah faytonu ve parlak siyah atlanyla beni bekleyecek. Atlar huysuz ve sabırsız... Ahmet'in kamçı şaklatmasını bekliyorlar sanki. Atların ahenkli nal seslerini sayıyorum, bileklerimi tuttum nabzımı da sayıyorum, zamanlama aynı. Çok tuhaf bir his. Köşkün bahçesinin ağır döküm kapıları yorgunca aralanıyor. Haremlik pencerelerinin püskullü ağır perdeleri arasından kaçamak sürmeli koyu gözlerin ağırlığını ve kıskançlığını hissediyorum. ***Arabadan inerken, Ahmet'in nasırlı ve kemikli elleri arasında kaybolıyor minik yumuşak pembe ellerim...*** Paşa, tüm ağırlığıyla altın varaklı koltuğuna gömülmüş. Karlı rakısı gümüş tepsi de önünde. Yüzünde belki muzip bir gülümseme/küçümseme. Yılların Klasik Türk Müziği makamları ruhundan sonra bu İtalyan armonileri ona sanki çocuk oyuncağı geliyor. "Elena Hanım hoş gelmişler," diyor, elimi sıkmıyor ama gümüş bastonunu hafifçe yere, cilalı parkeye tıklatıyor. Derse başlıyoruz...

Şarkı: *Bir kış günü sisler içerisinde denizden geliyorum, beni kahveye bekliyorsun, ellerimden sıkıyorsun, birdaha uzaklaşmayım diye bir Osmanlı sarayına, uzaklara götürmek istiyorsun beni. Ama ben rüzgârın kızıyım beni zapt edemezsin, Orient ve Avrupa arasında sıkışıp kaldım.*

Eleni, mermer merdivenleri âdeta koşarak iniyor. Birkaç saniye de olsa Ahmet'in nasırlı elleri onu arabaya bindirecek. Uçları yukarı kıvrık uzun kara bıyıkları, yan yatmış püskullü kırmızı keçe fesi ve ona kaçamak bakışlar fırlatan o iri parlak, kömür gözler... İşte kırbaç şakladı Eleni'nin kalbinde. Ahmet'in Şile bezi gömleğinin altına sığmayan geniş göğsü ve adaleli kolları dizginleri gevşetti. Paşanın gizli ve çaresiz gözyaşları sakallara yuvarlanırken. İstanbul şoselerinde at nalları şakırtıları yankılanırken, mahalledeki derviş dergâhından "Hu" solukları uğuldarken, sokak köpekleri gözden kaybolana kadar arabayı inatla takip ediyor...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Okşan Svastics

BİLİNEN ŞEHİRLER, BİLİNMEYEN HİKÂYELER

Viyana

Viyana bir yanıyla "kilitli, gizli" bir şehir; bir yandan sarayları, müzeleri, konser salonları, operasıyla kültürü herkese açık ve ulaşılabilir. Gelin bu "gizli" şehri Visa'yla beraber keşfedelim. Bu ay olmak istediğimiz yere, Viyana'ya gidelim...

Zaman makinesi gibi bir şehir bu. Vaktiyle olup bitmiş her şeyi görebileceğiniz bir şehir. Çünkü Viyana, her şeyi saklar, hiçbir şey unutmaz. Hamburgerciye bile gitseniz, bir asır önce o salonun nasıl göründüğünü gösteren bir fotoğrafın asılı olduğu, röyleflerile süslü bir salonda yemek yiyebilirsiniz. Bitpazarında, vaktiyle İstanbul'da çalışmış bir Avusturyalının 110 yıl önce çektiği fotoğrafları görebilirsiniz, çanağı kırılmış şekerliğin kapağını bile atmaz Viyanalı, saklar.

Viyana bir kültür şehri; sadece Mozart, Beethoven, Vivaldi bu şehirde çalışıp öldüğü için de değil. Sadece klasik müziğin başkenti değil yani... Buz gibi bir kış günü, bir bisikleti dükkânında vurmalı çalgılarıyla müzik yapan Afrikalıları dinlemeye gelmiş 20-25 Viyanalıyı izlemeler üzerinde görebilirsiniz. Mermerden melek ve istirdiyelerle, mitolojik kahramanların uçuştuğu tavan resimleriyle süslü, içinde Osmanlı el yazmalarının da olduğu bir barok kütüphaneden çıkıp modern mimarinin ilk örneklerinden birini görmeye, on dakikada yürüyebilirsiniz.

İmparatorluk ne demek, onu görmek için Kunsthistorisches Museum'a (Sanat Tarihi Müzesi), Naturhistorisches Museum'a (Doğa Tarihi Müzesi) gidilebilir. Sırf bu iş için inşa edilmiş iki görkemli binada, Habsburg hanedanı üyelerinin sanat ve doğa koleksiyonu sergileniyor: Bruegel'in Babil Kulesi, batı dünyasının ilk karlı resmi Karda Avcılar'ı, Rubens'ler, Caravaggio'lar, dünyanın en büyük meteor koleksiyonu, dinozorlar vs. 650 yıl boyunca ülkeyi yöneten bir ailenin biriktirdikleri...

Hâliyle, geniş bir coğrafyaya yayılmış imparatorluk başkentlerinin mutfağı da doğudan güneye her yönden gelen yiyeceklerle zenginleşmiş oluyor. Ama Viyana, şnitzeliyle meşhur. Bu, ince dövülüp önce una sonra yumurta-ekmek kırıntısına bulanarak kızartılan dana eti. Evet, eğer dana etinden değilse adı Viyana şnitzeli değil. 1800'lü yıllardan beri Viyana mutfağında; lahana, patates ve hıyar salatasıyla servis ediliyor. Hayır, belli bir restorana gitmek gerekmiyor en lezizini tatmak için, Viyanalılar Heurige'lerde de yiyor mesela.

Heurige'ler, eskiden bağ sahiplerinin taze şarap ikram ettiği, 60'lı yıllara kadar ahalinin elinde yiyecek sepetiyle gittiği yerler. Şimdi, üzüm bağlarının kıyısında 300 yıllık aile tariflerinin piştiği, taze ve eski şaraplarin içildiği kır lokantaları. Viyana, merkezinden bir tramvaya yahut otobüse atlayıp ormana, şarap bağlarına gidilebilen bir şehir.

Yanısı yeşil, yarısı bina Viyana'nın. Bu yeşillik, çevresindeki Viyana Ormanı, imparatorluk av alanlarından bozma kocaman parklar yahut şehrin merkezindeki zarif minik parklardan ibaret değil. ***Viyana sokaklarını gezerken gördüğünüz bitişik nizam, heyula gibi binaların gerisinde bazen küçük cennet bahçeleri oluyor: Sokaktan geçenlere "görünmez" olan avlular bunlar.***

Zaten Viyana bir yanıyla "kilitli, gizli" bir şehir, bir yandan sarayları, müzeleri, konser salonları, operasıyla kültürü herkese açık ve ulaşılabilir. O dünyanın en mühimlerinden biri olan operasında, ayakta durmak şartıyla 10 Euro'ya Mozart'ın *Sorugdon Kız Kaçırma* operası izlenebilir mesela. Yahut 300 yıllık bir konaktaki sanat galerisine elinizi kolunuzu sallaya sallaya girip barok süslemeleri korunmuş salonlarda modern sanat eserlerini görebilirsiniz.

Şehrin göbeği, başı başına bir mimari defile alanı. 150 yıl önce şehir surlarının bulunduğu yer, -bir nesil inşaat patırtısıyla yaşayıp gittikten sonra- şık bir bulvara dönüşmüş: Ring Caddesi hem Rathaus (Belediye), Parlamento, Üniversite gibi gösterişli kamu binaları hem de Kehrbar Gözlü Tavşan kitabının anlattığı Ephrussi Ailesi'nin konağı gibi şık özel binalarla abat edilmiş. Tabii İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımı, eskisini tamir etmek yerine yenisi inşa edilmiş modern binalarla görünür vaziyette.

Aslında 1683'teki Osmanlı kuşatması bile görünür vaziyette. Yeni bina inşa edilirken eskisinden alınıp yenisine aktarılmış top gülleleri dahi var. Güzel izler de var; leylaklar Osmanlı'yla diplomatik ilişkilerin bir yadigârı. Meşhur tatlıları Elmalı Strudel'ün da Osmanlı'yla alakası var.

Viyana'da yemek yemek için lokantaya gitmek şart değil, kahvehanelerde de öğlen menüleri oluyor. Bunun sebebi Napolyon Bonapart ve onun Viyana'yı işgal ettiği zamanlar ama bu başka konu. ***Kahvehanelerin Viyana kültür hayatında çok önemli yeri var. Stefan Zweig, "her alanda en yeniyi öğrendiğimiz yerler" demiş kahveler için.*** Internet çağından çok önce, bir bilgi konusunda iddiaya girildiğinde, garsonun bodrumundan yukarıya ansiklopedi taşıdığı "kurumlar" bunlar. Asık suratıyla meşhur siyah ceketli garsonlariyle, lokumla servis edilen Türk kahvesi de dâhil onlarca çeşit kahvesiyle; kiminde iş görüşmeleri yapılan, kiminde çalışılan, bazılarında arkadaşlarla buluşulan; Viyanalı'nın hayatında önemli yer tutan kahvehane geleneği, 60'larda başlayan Espresso barları rekabetine rağmen ayakta.

Bu şehirdeki ilk kahvehaneyi açanın bir İstanbullu olduğunu yazmadım daha değil mi? Ermeni tüccar Johannes Diodato'nun hakkı yenip Kolschitzy'nin adı anılıyor hep ama ilk açan Johannes Bey. Tabii o vakitler kralıçeler bile kahvehaneye gidemiyor. Kadınlar ancak 200 yıl sonra kahvehaneleri ikinci oturma odası olarak kullanmaya başlayabiliyor. Şehrin bir başka alametifarikası olan faytonlarda sürücülük edebilmeleri için de bir 200 yıl daha gerekiyor.

Viyana ve kraliçe deyince akla ilk gelen, Sisi (Elisabeth) tabii. 1950'lerde 17 yaşındaki Romy Schneider'in oynadığı üç filmlik Sisi serisinden beri bütün dünya bu sıra dişi kraliçeyi tanıyor. Şimdi Habsburg sarayının bir bölümünde onu anlatan, adını taşıyan bir müze bile var.

Zaten Viyana yemeyişi bir müzeler şehri, kraliçeyi faytonlarından sihirbazlık aletlerine 100'den çok müze var bu şehirde. Belvedere Gustav Klimt'in *Öpücük* tablosuyla, Leopold Müzesi Egon Schiele'nin çarpıcı resimleriyle, Albertina görkemli odaları ve grafik koleksiyonuyla meşhur. Hemen yanında imparatorluk seralarında tropik kelebekler evi, önünde asırlık ağaçlarıyla saray parkı var.

Tipik Viyana: Doğa ve kültür yan yana.

Fotoğraflar: Okşan Svastics

Bu bir İlandır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

VISA olmak istediğin her yerde

Enis Batur

şiirlerarası

"NEDİR?"

O.R. - İstirahat nedir?
O.V. - Bir yağmur bulutudur.
O.V. - Kafiye nedir?
O.R. - Eti yenmez, bed eşli bir horozdur.
O.R. - Cinsî münasebet nedir?
O.V. - Üç odalı bir evdir.
O.V. - Yaşamak nedir?
O.R. - Yıldızları düşünmektir.
O.R. - Deha nedir?
O.V. - Bir nardır.
O.V. - Din nedir?
O.R. - Çürük yumurta ile yapılmış bir omlettir.
O.R. - Semboliizma nedir?
O.V. - İkinci Ramses'in mumyasıdır.
O.V. - Deniz nedir?
O.R. - Sevgilimin penceresindeki ilk ışıktır.
O.R. - Sermaye nedir?
O.V. - Bir devedir.
O.V. - Aşk nedir?
O.R. - Çeşitli bir dondurmadır.
O.R. - Müstemleke nedir?
O.V. - Diş ağrısıdır.
"Ne fark vardır?"
O.V. - Sezarla Brutus arasında ne fark vardır?
O.R. - Şans farkı.

***

"II. Yeni ve Gerçeküstücülük"ü yazalı neredeyse 35 yıl oldu, şimdi farkediyorum eksiğimi: Önce "I. Yeni ve Gerçeküstücülük"ü yazmalıymışım -bu parça, gerçeküstücü söze tutulmuş lirik ayna, Orhan Veli-Oktay Rifat imzasını taşıyor.

Bilmem bugün "çürük yumurtayla yapılmış omlet" denilebilir mi? Gelinen noktada linç nedenidir.

Ilhan Berk'in *Perçemli Sokak*'a ilişkin sıcağı sıcağınayorumu "gecikmiş bir sürrealist adım" olmuştu ya, 30 yıl sonra *Paris Köylüsü*'ne ulaşması hayatın tatsız cilvesi değil miydi?

Pazar Postası dosyasını ve onu tamamlayan tıpkıbasım seçkisini 1987'de hazırlamıştım *Gergedan*'da, dergi koleksiyonunu Bilge Karasu'dan 1978'de almış, başından ucuna incelemiştim edebiyat-sanat bölümlerini.

Ferhat Korkmaz'ın *II. Yeni Liman-Pazar*Postası kitabı (2011, Salkımsöğüt Yayınları), yorum açısından cılız, alıntılar ve aktarımlar açısındanzengin, dolayısıyla yararlı çalışma. İki konu başlığı oyladı beni, ilki *Oktay Rifat'a* Doğru kitabıma bir uzantı paragrafı istiyor, ikincisi kısa "Pazar Postası" denememe; her ikisi II. Yeni ekseninde.

*Perçemli Sokak*ve mahut önsözündeki 'öncülük' ifadesi nedeniyle doğan tepkiler meğer pek ağırmış! Turgut Uyar'ın "III. Yeni" vurgusu ironik belki (emin değilim), öbürleri aparküt vuruyor: Cansever, [illegible]

II. Yeni'nin gerisindekaldığını söylüyor, en okkalı yanıt Ece'den:

"Bay Horozcu, mahalleye yeni gelen kiracıların çocukları gibi süregelmekte olan bir oyunun başından başlamakistiyor.Üstelik bu oyunun kurallarını bilmeden, salt öykünerek, dün dediğinin tam aksini söyleyerek, acemice yapıyor bunu. Mahallenin elebaşlarıyla bir anlaşmazlık çıkacağı doğaldı. En İyisi, annesi (Hüsam) onu sokağa bırakmamalıydı, diyorum. Perçemli Sokak, bayramlarda çocukların salt patlatmak için ağlıya, tepine annelerine satın aldırttıkları düdüklü balonlara benziyor, o kadar".

EceAyhan'ın Oktay Rifat sıkıntısı sonraki yıllarda da sürdü. *YeniŞiirler*'in doğurduğu etkiden rahatsız oldu, gül-karanfil hikâyesinden vurmaya çalışması hem yakışıksız, hem aciziydi.

> **II. Yeni tartışmasının gereğinden uzun sürdüğünü düşünüyorum.**

Ilhan Berk de sonunda u dönüşü yaptı, Oktay Rifat şiiriyle.

Cansever?

Bilemiyorum.

II. Yeni tartışmasının gereğinden uzun sürdüğünü düşünüyorum.

***

Cemal Süreya'nın, ilk yayımlanışında *Teknenin Ölümü*'ne yönelttiği eleştiriyi ya okumamışım, ya unutmuşum. Metinlerarası ilişkiler çerçevesinde, *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* etrafında oluşan tartışmaya katıldığımda yazdıklarım (1981), burada geçerli olmuyor: Apollinaire'den Cemal Süreya - Tomris Uyar ikilisinin çevirdiği *Bir Aşk Kırgınının Şarkısı*'ndan bence aşırı etkilenme sözkonusu.

Süreya haklı: Yapısal kurguyu da benimsemiş Melih Cevdet. "Hüzünlü Bir Akşam Borusunun Ezgisi İçin Söz"ü mekaniği doğrudan doğruya "Bir Aşk Kırgınının Şarkısı"ndan.

Işın kötüsü, intihal suçunu doğurabilecek bazı esinlemeler ("serpintiler" diyor Süreya) gölge düşürüyorAnday'ın kitabına:

Apollinaire'deki
"Ne yolculuklardan yıllardan sonra
Bilge Ulysse toprağına ayak basmıştı
Eski köpeği nasıl koşmuştu ona"
ile
Melih Cevdet'in
"Ulyss denizden adasına döner gibi
Dönmek istiyordu Hades'ten yaşama.
'En önce köpeğim tanıdı beni,
Şunun sevincine baksana!"

Arasındaki bağ tedirgin edici. Cemal Süreya'nın *Troya Önünde Atlar*'daki gibi bir not beklemesini anlamasına anlıyorum da, *yetecek miydi?*

Melih Cevdet'te kaynak-metinlere (Eliot, Homeros, Gilgameş destanı, Karacaoğlan) teğet ilişkilerin bazan riziko derecesinin yükseldiği söylenebilir.

Şair, en dolaylı yoldan da olsa, selâmını esirgememeli mi demeye getiriyorum?

Galiba.

Öte yandan, Apollinaire'den esinlenme bağlamında Cemal [illegible] soru cümlesi bu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tanitey.org

Celil Nalçakan

Aslı Alpar

utanç dünyası

(Yazının türkisünü, yazı bittikten sonradinle lütfen)

KADIN - Benim için, bu hayattaki en gerçek sevgi ifadesi; isimden sonra gelen "-m, -em, -ım, -im, -um, -üm" takısı... Hani şu, arkasına geldiği isimden apostrofyordamıyla ayrılan ama önündeki ismin sahibinden asla ayrılmayacağını en sarih biçimde anlatan derviş nefesleri...
Bayılıyorum.
Gösterişsiz ama vakur...
Söylemesi kolay lakin altından kalkması zor...
Zira,
Sahip olmak gibi kibirli bir fiile hizmet ediyormuş gibi görünse de eklendiği isimle, ismi söyleyeni "bir" yapıyor...
Mesela... "Deniz'im"
"Deniz, bana ait" demek değil ki
"Ben artık Deniz'im" demek...
ADAM - ...
KADIN - Öyle...
ADAM - Dalga mı geçiyorsun sen?
KADIN - Yoo...
ADAM - Ne o zaman? Bir şaka programıyla falan mı anlaştın? Sabrımı mı sınıyorsun? Kulağına mı fısıldıyorlar bunları reji odasından? "Söyle bakalım bunları... Delirirse elenirsiniz, delirmezse 5000 lira sizin" falan mı diyorlar?
KADIN - Hayır efendim ne münasebet?
ADAM - Şu münasebet: Tam 32 dakika önce, benden ayrılmak istediğini söyledin, ardından yatak odamıza gidip... Her şey o kadar hızlı gelişti ki bak hâlâ "mız" diyorum, tatile çıkarken üç günde hazırlayamadığın valizi 11 dakikada hazırladın, sonra da hiçbir şey olmamış gibi elinde valiz, tepemde dikilip bana edebiyat dersi vermeye başladın... Hayır yani, bu kadar uğraşacağına keşke baştan bana söyleseydin ...
KADIN - Neyi?
ADAM - 5000 liraya ihtiyacın olduğunu...
Dergiden telif parası geldi, hallederdik bi' şekilde.
KADIN - Büyük saçmalıyorsun şu an.
ADAM - Ben mi saçmalıyorum abi?
KADIN - Abi mi?
ADAM - Pardon. Abi'm diyecektim.
KADIN - (gülümser)
ADAM - Biliyordum... Vallahi billahi' biliyordum şaka olduğunu... Ama süper oynadın Allah var... Şey mi? Demet Akbağ'ın programı mı?
KADIN - Değil.
ADAM - Hangisi?
KADIN - Şaka değil...
ADAM - Deniz kim?
KADIN - Hangi Deniz?
ADAM - Hazar Denizi olacak hâli yok...
O zaten bildiğin göl.
KADIN - Ne diyorsun sen be?
ADAM - Deniz diyorum... Az evvel, iyelik ekleri üstüne verdiğin konferansta adı geçen delikanlı... Hani Deniz esasen senin değilmiş de...
KADIN - Sen delirmişsin.
ADAM - Sen Deniz'mişsin...
KADIN - Terbiyesizlikyapma!
ADAM - Yahu ne terbiyesizliği? Anlamaya çalışıyorum! Aklımı yitireceğim! Sahiden unutmuş, öpüştük, sen işe geç kalma diye söylemiş!
kahvaltıya kurban verdik, işe gittin, geldin, şu an bu noktadayız... Şaka desen komik değil, gerçek desen gülmemek ne mümkün?
KADIN - Beni seviyor musun?
ADAM - Allah Allah!
KADIN - "Hücuma kalkalım mı?" demedim, "Beni seviyor musun?" dedim.
ADAM - Yahu seviyorum tabii... Neden sevmeyeyim?
KADIN - Tam da bu işte... Neden sevmeyesin? Yani, sevmemek için bir neden olmadığından seviyorsun... Tüm şartlar uygun olduğu için. Peki, beni sevmemen için nedenlerin olsaydı... O zaman da sevebilir miydin beni?
ADAM - Nasıl yani?
KADIN - Mesela, şarkıcı olsaydım ve eve geç gelseydim. Mesela, trafikte arabam sıkıştırılsaydı ve sıkıştıranlar "bize iş attı" dediğinden sebep suçlu ben olsaydım. Mesela, sırf bir minibüse gecevakti tek başıma bindiğim için önce tecavüz edilip sonra katledilmemin ardından "Siz de miniği eteği giyip soyunup laik sistemin ahlaksızlaştırdığı sapıklar tarafından tacize uğrayınca bas bas bağırmayacaksınız" terbiyesizliğine maruz kalsaydım. Mesela, kocam dediğim adamın, beni pazarlama isteğini reddettiğim için işkence görüp, ardından özgürlüğümden vazgeçip iffetimi savunmam sebebiyle hapis yatsaydım... Sever miydin beni?
ADAM - ...
KADIN - Bak... Sen çok güzel bir adamsın. Bu söylediklerimin hiçbirini bırak yapmayı, aklından bile geçirmezsin biliyorum...
Ama ölüyoruz biz...

Ben,
Her gün başka bir isimle, başka bir şehirde ölüyorum.
Ben,
Her gün başka bir sebeple, başka bir şekilde ölüyorum...

Bu ülkenin, öldürülmekten kurtulamayan, ölmekten yorgun düşmüş en kalabalık azınlığıyızdıyorum.

Belki de sırf bu yüzden, evin her yerine,
sana dönme ihtimallerimi brakarak,
Ve bir gün,
Kadınları sevmekyerine, acılarını hissederek,
onları yazabilmen umuduyla gidiyorum.
Unutma canım sevgilim...
Ben, senin değilim...
Ben, Sen'im.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

Coşkun Aral

firavunların altın geçidinden gizemli altın mumyalara

Dünyada ayak basmadık coğrafya bırakmayan bir haberci olarak, "en çok nerede yaşamak istersiniz" sorusuna ülke bazında cevapverirken, başta kendi ülkemi söylerim ama sonrasında; Uzak Doğu'da, Güney Amerika'da ve Orta Doğu'da bazı isimler verebilirim. Bunlardan biri de Mısır. En son üç yıl önce bir fotoğraf sergisi için gittiğimde ne yazık ki Mısırlı kardeşlerimden biz Türklerin gösterdiği o sıcaklığı görememiştim. Hatta bir sonraki yıl bir belgesel çekimi için gitmek istediğimde de onlar tarafından gelmemem yönünde uyarılmıştım.

2006'da yaptığımız yolculukta, duraklarımızdan biri Mısır'ın "Altın Mumyalar Vadisi" Bahariye'ydi.

Ülke liderlerinin konumları ve bazı eylemleri nedeniyle başlattıkları söylemler ne yazık ki toplumlar arasında bir düşmanlık yaratmıştı ama görüyorum ki bugünlerde tekrar bir yakınlaşma başlıyor. O nedenle çok mutluyum.

Nisan ayında bütün dünya televizyonlarından canlı yayınlanan ve benim de ilgiyle izlediğim *Firavunların Altın Geçidi* seremonisi ile eski Kahire Müzesinden alınan 18'i erkek, 4'ü kadın 22 mumya, görkemli piramitlerin olduğu Giza'daki yeni müzeye taşındı. Bu benzersiz seremoni beni birdenbire 2006 yılına geri götürdü.

2006'da kameraman arkadaşım Emre Karbek'le beraber bir kredi kartının tanıtımı için yaptığımizyolculukta, duraklarımızdan biri Mısır'ın "Altın Mumyalar Vadisi" Bahariye'ydi. 1996 yılında dünyaca ünlü Mısırlı arkeolog Dr. Zahi Hawass tarafından keşfedilen bu bölgedeki mezarlarda 250'ye yakın mumya bulunmuş. Bunlar arasında eşi benzeri olmayan, yüzleri altın maskeli, bozulmamış 34 kadar mumya ziyarete açılmıştı. Arkeolog Zahi Hawass, eşeğinin bacakları bir delikte tökezleyince durumu fark eden bir köylünün davetiyle bu vadiye gelmiş. Hemen ardından da geniş kapsamlı kazı çalışmaları başlamış.

Mısır'da piramitlerin yapıldığı dönemden daha eskiye dayanan bu mumyalar ve onların bulunduğu yer altı mezarlarında binlerce yıl boyunca bozulmadan kalmış Mısır tanrıları; Osiris'in, Isis'in, Horus'un, Thoth'un ve Anubis'in duvar resimleri var. Duvar resimlerinin yanında da mumyaların yaşam hikâyeleri yazılı.

Açılmış mumyalardaki porselen kutular ve mumya bezleri ince katmanlı altınla kapatılmış ve alçı taşından yapılmış maskelerle korunmuş. Firavunlar döneminde bile var olan mezarsoygunculuğu sonucu tahrip edilmiş mezarlar görülürken, bu bölgedeki mezarlara hiç dokunulmamış olması arkeologlar için araştırma konusu.

Libya sınırına yakın Büyük Sahra'nın başlangıcı olarak tanımlanan bu bölgenin bir başka özelliği de klasik çöl görüntüsü dışında demirli kuvarsit ve bazalttan oluşan siyah kum tepeleriyle çevrili olması. Mizrah Dağı'nın [illegible] 2500 kilometrekarelik alanı [illegible] tanımlanan [illegible] ünlüdür.

Tıpkı bizim Ürgüp Göreme bölgesinde olduğu gibi siyah kristal kum üzerinde binlerce yıllık erozyonlar sonucu peribacalarına benzer oluşumlar meydana gelmiş. Görsellik açısından çok önemli olan bu doğa harikalarını fotoğraflamak benim için de ayrı bir zevkti. Bütün arzum geniş bir ekiple aynı bölgeye gidip, başta Kahire olmak üzere tüm ülkeyi tekrar dolaşıp, çekimler yapmak.

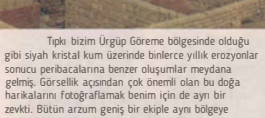

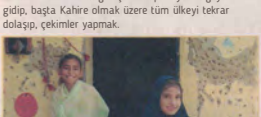

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dilan Bozyel

aşınmış ruhlar ve dünyanın denklemi

Hayata bir prenses olarak doğmadığımı biliyorum. Belki de bu sebep beni düşünmeye yönetiyor. Ayrıların farklılaşma çabasıyla sıyrılıp dikkat çekme hırsının olduğu bir hayatta, çabalamadan farklı olanı dışlama içgüdüsünün nedenini sorguladığım bugünlerde özel bir yetenekle tanıştım. Bir bahar günü fikirlerimizi buluşturduk Ferköy'deki Profabrika Stüdyo'nun bahçesinde.

Elif Canfezâ Gündüz, klasik kemençesiyle bütünleşmiş bir hayatı var. Kemençesiyle birlikte büyülü bir ses formuna dönüştüğünü kameramla fotoğrafladıktan sonra sohbetimiz başladı.

"Müzik benimle; benden ayrı düşünerek tanımlayamam. Damarım, kanım, ağzım, kulağım, kolum gibi benimle olan bir şey," diyor. Yakın geçmişe dek kendine çok kızdığını söylüyor. Kendine kızmamaya başlayınca hayatında daha güzel şeyler yaptığını keşfetmiş. Sonra dünyayı sevmekten bahsettik. "Varsa var, yoksa yok üzerine bir denklem var bu dünyada; burada değiştiremeyeceğim şeyler için kendimi üzmek yerine onları sevgiye dönüştürebildiğimi gördüm," diyor. Konu insanlara gelince, Canfezâ hiç çekinmeden anlatıyor, ***"Ben insanlardan nefret ediyordum. Bu nefretin bana zarar verdiğini fark ettim ve çevremde sadece sevebileceğim insanlara yer açtım."*** Hayatında bugüne dek en zorlandığı dönemi merak ediyordum, sordum. "Anaokulunda zorluk yaşamıştım. İlk kez ailem dışında bir sosyal çevreye girmiştim. Diğer çocuklardan farklıydım; çocukların çok acımasız olduğunu düşünüyordum. Oysa ailelerinden öğrendikleri yanlışlıkları yansıtıyorlarmış." Peki ya dışarıdaki hayat? "Dışarı çıkmak benim için her seferinde sosyolojik deney gibi. Türlü tepkilerle tanıştım. Bir zaman sonra kafamda bir izolasyon sağlayarak yaşamaya başladım."

Konu davranış bilimine geldiğinde Canfezâ şöyle diyor: "İnsanlar, farklılıkları olumsuzlaştırarak tepki vermek için illa bir neden buluyor. Sanki kimse kendini aynada görmüyor gibi. Canfezâ bu fikrime katılıyor ve ekliyor, "İnsanların ciddi bir varoluş problemi var. Çünkü var olduğu herhangi bir şey yok ve bu yüzden sadecenesnelere bağımlı olarak var olduğunu hissetmeye çalışıyorlar. Bu sebeple var olmayı başarmış bir diğer insanı -illa farklı olmasına, farklı görünmesine gerek yok- garipsiyor ve dalga geçerek kendi var olamayışını örtmeye çalışıyorlar." Araya sessizlik girmeden hemen Canfezâ'ya muazzam müzik yeteneğinin ona güç katıp katmadığını soruyorum. "Şaşırtacak kadar fazla güç veriyor," diyor.

Sohbetimizin sonu dünyada hepimize dayatılan standart güzellik algısına varıyor.

Canfezâ düşüncelerini paylaşıyor, onu dinlerken ermişliği ve güzelliğine hayran kalıyorum.

"Biz daha çocukken elimize tutuşturulan Barbie bebeklerle başlıyor bu dayatma aslında. Güzel olanın, o bebek gibi olmak gerektiği öğretiliyor bize ama güzellik böyle bir şey değil. Bu çok üst seviye bir farkındalıkla çözülebilir ancak. Farkında olmak istersen hayat yolu, dağı gezer yine de rotasını bulur. Belki bu farkındalığa sahip insanların özel seçilmiş ruhları vardır. O ruhlar çok fazla tekabül ettiler belki de bu dünyaya. Gerçek güzeli görebilmek için bence bu dünyaya birkaç kez gelip gitmiş olmak gerekiyor. O ruhlar öyle aşınmış ki gerçek güzelliği görebiliyorlar. Gerçek onların tekabülüne daha var çünkü."

HANGİ FİLM

İbrahim Büyükok

John Coffey: Yoruldum, patron. Yollarda yağmurdaki bir serçe kadar yalnız olmaktan yoruldum. Yanımda hiç arkadaş olmamasından biktım. Nereye gideceğimizi, nereden geldiğimizi söyleyecek biri... İnsanların birbirine kötü davranmasından biktım. Her gün dünyada hissettiğim ve duyduğum acılardan biktım. Çok fazla var. Sanki her an için kafama cam parçaları batıyor. Anlıyor musun?

The Green Mile, 1999
Yönetmen: Frank Darabont
Senarist: Stephen King & Frank Darabont

Gözde Konsu

Aslan: Ayşe, sen prenses olmaya kararını verdin mi? Sen Osman'ı mı seviyorsun? Ya da beni mi seviyorsun?
Ayşe: Osman diyor ki "Sivas saf kangal değilmiş."
Aslan: O nereden biliyor köpeklerin cinsini?
Ayşe: Eee niye boğuşturmuyorsun ki?
Aslan: Ben onu niye boğuşturayım ki? O beni korusun yeter. Sen çocuğumuz olsa onu boğuşturur musun?
Ayşe: Ama o köpek...
Aslan: Olsun köpeğin de canı yok mu? Ben de onu boğuşturmam.

Sivas, 2014
Yönetmen & Senarist: Koan Müjdeci

HANGİ SOHNE?

Melis İşiten

Truman Burbank: Olur ya belki sizi göremem: iyi günler, iyi akşamlar ve iyi geceler!

The Truman Show, 1998
Yönetmen: Peter Weir, Senarist: Andrew Niccol

Hazırlayan: Pınar Aksel

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Levent Erden

kesintisiz

Birden bir ses duydu. Yüzünü küçük bir esinti yaladı. Baktı etrafına. Bir şey göremedi. Ses artmaya başladı. Mekanik değildi. Bir hışırtı gibi. Yaklaşıyordu. Sanki yukarıdan geliyordu. Kafasını kaldırdı. Bir karaltı yaklaşıyordu.

Her yere düşerek erişmek ne zor. Bu defa da otların içine düşer. Etrafına bakar. Yemeşşl. Uçsuz bucaksız. Birakın tepeyi kayayı, bir ağaç bile yoktur. Sadece hafif hafif, uyumlu uyumsuz dans eden otlar. Ne yöne gitmek gerekir acaba? Bağırmak, yardım istemek bile olmaz. Etrafta kimsecikler yoktur. Amaçsızcayürümeye başlar. Birden düşer. Ayağı bir şeye takılmıştır. Kalkar. El yordamıyla bulur. Beklediğinden daha büyüktür. Metal. Kendi boyu kadar uzun, kalın ensiz bir levha. Kaldırır. Epey ağırdır. Çeker. Sendeler, tam düşecekken elindeki metal kütle hareket eder. Bir daha asılır. Bir daha. Sonuncu çekişinde hayretler içinde kalır. Biraz ötede yerden yukarı doğru ışık sızmaya başlar, Tam da ortalık kararırken...

Plaka bir mekanizmaya bağlıdır. Çekebildiği yerden sonrası iki sıra parke taşı gibi diş diş, iç içe geçmiştir. Mekanizmadan sonrası birbirinden ayrılır. Işık da bu açıklıktan gelir. Dikkatle bakınca bu mekanizmanın kocaman bir fermuar olduğunu fark eder. Bilmeden çekmiş ve yeri açmıştır. Açıklığın yanına gider. Aşağı bakar. Inanılmaz! Gökteki fermuarı açmıştı. Her şeye tepeden bakmaktadır. Ama o ne? İki tane güneş var: Biri mor diğeri yeşil... Her iki güneşin de etrafında çubuk çubuk ışınlar dönmektedir... ***Ortalık kararmıştır Burada kalmanın anlamı yoktur. Aşağıya, yere inmelidir. Ama nasıl?*** Yer tam gözükmüyor bile. Sanki karalar, denizler var gibi ama nasıl inebilir ki? Birden pervane gibi dönen güneş ışıklarına takılır gözü. Ritmik olarak dönmekteler. En yüksek noktaya geldiklerinde aradaki mesafe birkaç metreye iniyor. Riskli. Ama denemeye değer. Hangi renk güneşin ışıkları daha uzun? Seçer. Tekrar bir derin nefes alır. Atlar.

Olimpiyatlardan madalya alıp, Cirque du Soleil'e geçmiş eski Doğu Avrupalı akrobat gibi yakalayıverir ışın çubuğunu. Bir an atlayacak yer bulamadı. Tekrar yukarı. Dünyanın en acayip uçan dönme dolabındaydı. Bu defa atlayabileceği kadar yere yakındı. Burada yer çekimi daha mı yüksek diye düşündü. İki elini aynı anda bıraktı. Isaac Newton'un başına düşen elma gibi yere indi. Görünürde bir şey yoktu. Yavaş yavaş kalktı. Her yer tek parça gibi duran volkanik kapkara taştı. Tepelervardı ama ot yoktu. Bir tek yeşillik yoktu.Yosun bile. Su kenarında. Suyun kıyısına yürüdü. Suyun ötesine baktı, epey uzakta başka bir kıyı görünüyordu. Yemyeşil. Kocaman ağaçlar buradan belli oluyordu. Hayat da vardı ama nasıl gidilirdi oraya? Burada hiçbir yaşam göstergesi yoktu. Ne Cuma. Ne başkası. Yine de bir keşif turu yaptı. Aynı Her yer kapkara. Suyun kenarına geldi. Oturdu. Yorulmuştu. Güneşlerin ışınları kısaldıkça kısalıyordu.

Hava karanlık oldu. Işınlar kalmadı. Taşlar kara, su kara idi. Deniz mi, göl mü, nehir mi, ne olduğu belli olmayan su. Karşı taraftan belli belirsiz minik nokta ışıklar vardı. Karşı tarafta başkaları var mıydı? Geçebilse görecekti. Ama imkânsızdı. Ne yol ne kayık ne de yüzen bir şey.

Birden bir ses duydu. Bir şey göremedi. Ses artmaya başladı. Mekanik değildi. Bir hışırtı gibi. Yaklaşıyordu. Sanki yukarıdan geliyordu. Kafasını kaldırdı. Bir karaltı yaklaşıyordu. Yaklaştıkça kocaman oluyordu. Devasa kanatları vardı. Evet bu bir kuştu. Yere yaklaştıkça güçlü bir rüzgâr estiriyordu. Yumuşakça kondu. Kuşa dikkatlice baktı. Kafasını görmek için kendi başını en geriye itmesi gerekecek kadar büyüktü. Bir baykuş. Kocaman. Apartman kadar. Yaklaşmakta tereddüt etti. Durdu. Bir anda başta bir hareketlenme. Minik ışıkların yanıp söndüğü yerdeki kapaklar açıldı. Sapsarı bir ışık oldu. Gözden dışarıya fışkırdı. Sonu görünmüyordu karşı kıyıya kadar gidebilecek kıvrıntı. Koştu, iki ayağın arasındaki tüyleri karıştırdı. Tüyler birden iki yana açıldı. Kör ışıkla aydınlatılmış basamakları gördü. Baykuş geceleri buraya gelip deniz feneri görevi yapıyordu. Hiç kimsenin, hiçbir zaman gelmediği bu kara parçasına, bilinmeyen gemilere bu kara taşları haber veriyordu. Herhalde. Öğrenmenin yolu yukarı çıkmaktı. O da merdivenleri tırmanmaya başladı. Başta geniş olan merdiven, daracık helezona dönmüştü. Hiç bitmeyecek gibi... Döndükçe dönerek... Tek tek nefes nefese. Sonunda fener odasına ulaşmıştı.

> **Öğrenmenin yolu merdivenlerden çıkmaktı. O da merdivenleri tırmanmaya başladı.**

Çok sıcaktı. Gözlerini açamıyordu bile. Kocaman bin ton mumluk ampuller ve etrafında aynalar ve hepsini toplayıp dışarı odaklayıp yansıtan aynalar. Gözlerini kısabildiği kadar kıstı. Cehennemi sıcak. Işığın çıktığı yerde, hiçbir cam olmayan açıklığı fark etti. Yüzüne biraz hava geldi. Işık altından akıyordu. Karşıya. Köprü gibi. Ayağıyla ışığı yokladı. İki ayakla bastı. Işık onu kaldıracak kadar yoğundu. Önce yavaş, küçük korkak adımlarla... Sonra da koşarak ışığın üzerinden öbür tarafa gidiyordu. Başaracaktı. Ne kadar kalmıştı?

Birden karanlık oldu. Işık söndü. Baykuş da görünmeyecek kadar geridedi.

Elektrik mi kesilmişti?

Baykuşun şarjı mı bitmişti?

İnternet mi kopmuştu?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Can Yılmaz

hadi gel köyümüze geri dönelim

Şehrin göbeğinde ulaşmakta zorlandığın internetin, kırsal alanlarda "şahane" olacağını beklemiyorsun değil mi? İletişimi kesecek misin? Yoksa minareye verici takılsın diye şehirdeki dostlarına mail mi yazacaksın?

Hayatımızın tadını kaçırarak bir süredir bizimle yaşayan salgın hız kesmeden devam ederken, kafamızdaki deli sorular bitmek bilmiyor. Şehrin hayhuyundan kaçmak için salgını bahaneedenler aylarını şu soruyla heba ettiler: Köy hayatına mı dönsek?

Şu sıralar özellikle hâli vakti yerindeolanların en büyük tartışmalarından biri, şehir hayatının köy hayatından daha iyi olup olmadığı. Doğru cevabı bulduklarında, büyük bir heyecanla İstanbul'dan gelecek altı koli kitabıyla kendi hâlindeki bir köyü heyecanlandıracaklar. Köyyaşamının daha az gürültü, güzel, doğal manzara, daha az kirlilik, bolca temiz hava ve daha az trafik gibi birçok avantajı olsa da şehrin keşmekeşinde harman olmuş biri için bunlar gerçekten avantaj mı? Düz bir mantıkla düşünürsek, köy hayatı böylesine şahane ise her yıl binlerce insan niye yeni bir metrobüs yolcusu olmaya razı gelip, ilçenin otogarında İstanbul bileti kestiriyor? Elbette hâlâ birçoğu daha az stresli köylerde kalmayı tercih etseler de ekonomik nedenlerle şehirlere taşınmak zorunda kalmak, hiçbir manzarayı, çağlayanı, şelaleyi, muhtar emminin az komik fıkralarını sevimli göstermiyor. Ekmekaslanın ağzından kör bağırsağına ineli çok oldu.

Bir kere köyyerindeulaşım çoğunlukla tek bir yoldan yapılır, hadi bir macera arayayım dersen, tarlaların arkasından dolaşıp gidersin, yoluna iki böğürtlen, belki bir iki fındık, niyeti bozduysan bir karpuzla devam edebilirsin ama uçağa binemezsin. Trene hoş bir anı olarak bakarsın, yorulduğundan "taksi!" diye bağırmazsın ki bağırsan da köy içinde kısa mesafeengeline takılabilirsin ama yine de taksi yoktur hayatında. Metro nedir bilmezsin, kısası küçük bir çemberde dönersin. Bisiklet iyi fikir olabilir ama tamiri, lastiği, zinciri derken kötü yollar seni bisiklete küstürebilir. Buna razı mısın? Yöksa dev tekerlekli kamyonetini köy meydanında az bulunur temiz suyla mı yıkayacaksın?

Gelelim iletişime; şehirde iletişimin daha iyi olduğu muhakkak, her türlü "en yüksek", "en iyi", "en acayip" palavralarına rağmen iletişim bir köyden daha iyi... ***Yanından ayırmadığın cep telefonunun çekmesi için köye 16 kilometre uzaktaki vericinin insafına kalmanın ne demek olduğunu ilk yirmi dört saatte fark edeceksin.*** Şehrin göbeğinde ulaşmakta zorlandığın internetin, kırsal alanlarda "şahane" olacağını beklemiyorsun değil mi? İletişimi mi keseceksin? Yoksa minareye verici takılsın diye şehirdeki dostlarına mail mi yazacaksın?

Mesela güvenlik! Ateş böceklerinin arasında kendini ne kadargüvenli hissediyorsun? Şehirde günde 24 saatdeviye gezen polisler ve her yerde suçluları yakalamayı kolaylaştıran kameralar var. Köylerde ise gelişmiş polis kuvvetleri yok. "Yakalayın" diyorsun da yakalayacak adam 18 kilometre ötede... Şehrin hayhuyundan kaçtın sen, beraber yaşadığın insanlara güvenecek misin? Yoksa evinin etrafına beş metre duvarörüp, dört yanını kamera larla donatıp, desibeli yüksek alarm sisteminle yan ahırdaki sarı kızı mı korkutacaksın?

Şehirde her şeye rağmen geniş bir kariyerseçeneği ve iş fırsatı var. Çoğu insanın şehirlere göçmeyi seçip köyleri terk etmesinin ana nedeni bu. Şehirlerde dolaşımda köylere göre çok daha fazla para var ve bu da refah beklentilerini artırıyor. Ama döndüğün köyde "emekli" olmak dışında bir seçenek yok. Bir heyecanla şehirdeki hobilerini işe dönüştürmen seni sadece uç ay eğlendirecektir. Köyün en güzel ve tek dükkânında hayatageçirdiğin "hakiki deriden terlik" fikri, köyün tamamına uzunvadeli satıştan sonratatlı bir anı olarak biter ve güzel dükkân yine kahvehane olur. Bu iflası kaldırabilir misin?

Köylerde başarılı olma olasılığı daha yüksek olan tek geçerli ekonomik faaliyet çiftçiliktir ama hobi olarak değil, "domatesim, biberim, biraz da patates"le sadece Instagram'da sana özenen arkadaşlarından like alırsın, başka bir şey olmaz. AVM'siz durabilecek misin? Şehir hayatı gündüz ve gece her zaman eğlence mekânlarıyla dolu. Gece kulüpleri, sinemalar, kafeler ve fast food restoranları gibi eğlence mekânları hayatı daha doyurucu ve eğlenceli hâle getiriyor, bunları unutabilecek misin? Köydeki sakin, dingin ve alabildiğine sessiz hayat gerçekten sana göre mi? Kaç ay sonra şehre dönüp sağlam bir gece yaşarsın? Köylerdeki güzel eğlencelerden biri "eee daha daha ne yaptın?" sorusudur, bu soruya cevapların hazır mı? Aslında bir şey de yapmadın, uyandın yemek yedin ve uyudun, cevabın hazır mı? Sen bunu bir düşün!

Köylerdeki güzel eğlencelerden biri "eee daha daha ne yaptın?" sorusudur, bu soruya cevapların hazır mı?

Küçük bir köyeyerleşip bambaşka bir dünyaya merhaba dedin, oradakilerin huzurunu kaçırmadan, ukalalık yapmadan, 300 yıllık köylüye akıl vermeden, 500 yıllık geleneği göreneği "modernleştirmeye" çalışmadandurabilecek misin? Köylerde aynı anda yalnızca bir grup insan yaşıyor, bu da onların düşüncelerini, kültürlerini ve diğer dünyevi görüşlerini benzer yapıyor, buna saygı mı göstereceksin? Yoksa "aslında varya..." diye ihtiyar heyetinde söz mü alacaksın? Bir lokma, bir hırka diyerek azlayetinip köyün sana verdikleriyle mi yetineceksin? Yoksa İsrail tohumu önerip Ata tohumu hakkındaatıp tutacak mısın? Köy evinde minimalist yaşamaya gayret mi edeceksin yoksa eve doğal gaz gelmesi için imza mı toplayacaksın? Doğal yöntemlerle doğanın tadını çıkarmak için ellerinle mi mücadele vereceksin yoksa dev bir traktörü köy meydanına mı çekeceksin? Görece yoksunlukla mutlu olacak mısın? Toprakanaya güvenip kendini onun ellerine bırakacak mısın? Bir dönüm arazinin tadını mı çıkaracaksın yoksa yandaki ormanı da araziye katmayı mı aklından geçiriyorsun? Şehrinden kalkıp gelirken, berbat şehrini yanında getirmemeyi becerebilecek misin? Kısası [illegible] temiz hava o kadar da kolay [illegible] mi sende o ciğer?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://ramtex.org

Emirhan Perker

bazı tipler

Mehmet Ali & Akşamsefası

Meral Işık

kars'ta bir opera

Babam bir akşam "Sizi operete götireceğim," dedi. Daha okula bile gitmiyordum. Minicik ben, "O nedir baba?" demiştim. O da "Şarkılı konuşmalı tiyatro," demişti. Daha tiyatronun da ne olduğunu bilmiyordum... Babam Azeri kökenliydi. Tiyatroya gideceğimizi anneme anlatırken gösterinin adının "Arşın *Mal Alan*" olduğunu duymuş, yine soru yağmuruna başlamıştım. "Arşın" nedir? Babamın da "eskiden kullanılan bir ölçü birimi" cevabını hatırlıyorum. Mal Alan'ı da kafamda ölçüyle bir şey alan diye kurdum.

Ailece karlı, soğuk bir kış akşamı salona gidip yerlerimize oturduk. Sahnede çok ince sesli ablalar ve çok kalın sesli abiler şarkı söylüyor, konuşuyordu. O gün çok bir şey anlamasam da ismi hafızamdan hiç silinmedi. Yıllar sonra, babamın bize o kadar küçük yaşta neden izlettiğini fark ettiğimde annem ve babam bu dünyadan çoktan göçüpgitmişlerdi.

Arşın Mal Alan Opereti; 1944 yılında SSCB'nin en güçlü dönemi yaşanırken; Başkan Stalin, sinemacılardan Hollywood'u gölgede bırakacak, ülkesini muhteşem bir şekilde tanıtacak bir film yapmalarını ister. Ülkedeki tüm yapımcılar başkanın emrini yerine getirmek için seferber olur. 1945 yılında bu iş bir tek Azerbaycanfilm başarır. Operetin adı; Arşın *MalAlan*'dır. Bestecisi Azerbaycanlı Türk müzisyen Üzeyir Hacıbeyov'dur. Dört perdelik bir operettir. Bu eserini 1913 yılında St. Petersburg şehrinde, güzel kumaşları ipek bir bohça içinde mahalle mahalle gezerek, seyyar satıcılık yapan, gür ve güzel sesiyle "Arşın *MalAlan*" diye müşteri çekmeye çalışan dedesinden de ilham almıştır. Çalışmış Prömiyeri 1925'te Bakü'de gerçekleştirilen, 1945 yılında çekilen bu film, 140 ülkede gösterime girmiş. Yani Stalin'in emri başarıyla sonuçlanmış! Avrupalının bu ülkeye ilgisinin artmasına; Avrupa, Asya ve Amerika'da film sektörünün kapılarının Sovyetler için açılmasını sağlamış. Gelirine ve ününe göre Arşın *Mal Alan*, Hollywood'un ünlü filmlerini gölgede bırakmış. SSCB'nin köle kampı, Demir Perde ülkesi olarak kabul eden Avrupa seyircisini şaşırtmış. Gösterime girdiği andan itibaren film 86 dilde, operet ise 80 dile çevrilmiş; 140 ülkede 16 milyon insan izlemiştir. İki yılda, ülkeye beş milyon sekiz yüz dolar para kazandırmış. Filmi beğenen Stalin, onun kendi ülkesinde izlenmesine izin verilmiş olmasına, "*Evet 'Arşın Mal Alan' Sovyet yönetimine karşıt bir film. Sovyet yönetimince acımasızca yok edilmiş gericiliği, eski hayatı anlatır. Fakat biz kazandık,*" şeklinde bir açıklama getirmiştir. BöyleceSovyet karşıtı bir filmle, Hollywood'a meydan okunmuş milli bir operasyonun nasıl olması gerektiğinin mükemmel bir örneğini vermiş. Gösterimine çıkan izinin önemli nedeni de bu olmuş.

Bu eser, operet kültüründe önemli bir eser. Görücü usuluyle evlenmeye karşı, Türk motifleriyle süslü. Birçok dile çevrilerek Bakü ve ABD'de filme çekilmiş; Londra, Paris, Berlin, Moskova'da sahnelenmiş. ***İki devlet, tek millet olan Azerbaycan ve Türkiye'de lehçelerin yakınlığı bu operet izlenerek rahatça anlaşılır.***

Yazılışının üzerinden 108 yıl geçmesinerağmen, Türkiye Devlet Opera ve Balesi sahnelerinde, pandemi dönemine kadar ülkenin tüm şehirlerinde sahnelenmiştir. Türk insanının yaratıcı zekası, her dönem dünyayı şaşırtmayı bilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

iyi şeyler kafası

Nilay Örnek

köyde çapa yaparken "fransız ihtilali'nden sana ne bedriye" dediğim oldu ama...

Annesinin erken yaşta ölümünü atlatmak için beş yaşından bu yana binlerce kitap okuyan Bedriye Berber Engin, bu tutkusuyla köyünün ve kadınlarının kaderini değiştirdi; değiştiriyor.

"Okudukça... Ne kadar cahil olduğunu fark ediyorsun. Bilgilendîm, donandım diyemiyorsun. Hep bir açlık, doymazlık. Yıllar önce okuduğum bazı kitaplara geri dönüyorum. İkinci okuyuşumda farklı yorumlar. Ya ben bunu nasıl bir kafayla okumuşum şaşıyorum... 'Hiçbir şey bilmediğini bilmen için çok şey öğrenmen gerekir' demiş Sokrates; ne kadar doğru söylemiş. En azından öğrenmeyi öğrenmişiz. Buna sevindim."

Bilecik'in Gölpazarı ilçesine bağlı Kurşunlu köyünde yaşayan Bedriye Berber Engin, bu satırları Instagram sayfasına yazmış. Ama genelde konuşması da böyle; bilgilendirici, dinç ve alıntılarla dolu... Betül Mardin'den giriyor, "Çok severim. Benim şairim," dediği Nâzım Hikmet'ten çıkıyor.

Bedriye Hanım, okuduklarından öğrendikleriyle, edindiği vizyonla tarlada ürünle uğraşır, yaylada hayvanların peşinden giderken köyünün ve özellikle de kadınların yaşamlarını önemli ölçüde değiştirmiş biri.

"BURALARIN FAUNASI GÜZELDİR"

Okuma tutkusu çocukluktan... Beş yaşında annesini kaybetmiş. Ve "mutsuzluğun" farkında... Bunu aşmak için okumaya başlamış. "Bizim köyde imkânı bırak, kitap satılan yer yoktu," dese de kütüphaneden oradan buradan hep kitap okumuş. Köydeki arkadaşları "Oya, nakış yapmıyorsun, varsa yoksa kitap. Olmaz bu iş," deseler de okumuş. Evlenmiş, yine okumuş. Şimdi yetişkin yaşlarda iki oğlu, bir de -özellikle vurguluyor- güzel kızı, dört de torunu var; onları yetiştirirken de kitap okumayı sürdürmüş...

"Ben bildiğin bir köylü kadınım," diyor Bedriye Hanım, "hani çıplak ayaklı çapa yapan, zamanı geldiğinde eken biçen, hayvan güden biri. Tabii bunları yaparken 'Senin Fransız İhtilali'yle işin ne? Pardanyanlar'dan sana ne Bedriye? Ama işte seviyorsan okumayı... Ben tür de küçümsemem. Her okuduğumun bana bir şey kattığını bugün olmasa da yarın kavrarım," diyor. Çarşıda pazarda da her yerde kitap okuması sonucunda, Bilecik Valiliği tarafından "En Çok Kitap Okuyan Yetişkin", Kültür Bakanlığı tarafından da "Sıradışı Okur" unvanlarının verilmesi, Bedriye Berber Engin'e bir başka hissettirmiş. Eşiyle, çocuğuyla değil, kendisiyle, kendi yaptığıyla var olduğu bir alan! Ne güzel...

Okumak bir devinim de getirir ya malum, bir değiştirme, daha iyiye götürme isteği... Bu da vuku bulmuş.

Bedriye Hanım'la bir konuşsanız hemen anlarsınız; doğaya, çiçeklere ve "Bizim buraların faunası çok güzeldir," dediği köyüne aşkını; kadınlar için, ezilen, hakkı yenen, evinde, toplumda sinen, sindirilen kadınlar için bir şeyyapma isteğini...

YERLİ TOHUMDAN EKO TURİZME...

Adını bile hatırlamadığı -benim de verdiği bilgilerle bulamadığım- bir kitap var Bedriye Hanım'ın, yıllar önce okumuş... Kitapta, Güney Afrika'nın fakirlikle boğuşulan bir yerinde, bir kadın, ağaçtan elde ettiği bir şekerli içecekle köyüne turizmi getirip köyü değiştiriyor.

Bedriye Engin de eko turizm gibi konularda okumaya başlamış zaten. Köydeki kadınlarla doğal ürünler üretip satmaya başlıyorlar, ardından da turizm başlıyor.

Pandemi şimdi her şeyi değiştirmiş, şu anda köye gezileri durmuş. Ama köy kadınları tarhanadan erişteye yine kendi ürettiklerini satıyor. Ramazan paketleri ya da 8 Mart için hediye yaptıran şirketler bu dönemi de atlatmalarını sağlamış. "Peki normal bir zamanda ben gelsem nasıl oluyor?" diyorum...

Siz kendiniz ya da onların anlaşmalı oldukları turizm şirketiyle yerinizi ayırtıyor, köy evlerinde misafir oluyorsunuz. Bizim kadınlar, misafirleri için kaldığınız evin bahçesinde [illegible] faaliyetlere her şey sizin için. Hamur açma atölyeleri, çiçek ekme, meyve toplama etkinlikleri, yürüyüş turları, kına gecesi gibi eğlenceler...

"Sizin bir de yerli tohum sevdanız var galiba," diyorum, "biz Bulgar göçmeniyiz... Bizimkiler çiçeği, tarımı sever. Onlar tohumu, doğalı korumuşlar biz de emanete iyi bakıyoruz. Her ekimde çiçek tohum takası da yapıyoruz," diye yanıt veriyor Bedriye Hanım. İlaç şişelerinde tohumları saklıyor, arıcı eşinden aldığı bal mumlarıyla onları kapatıp kerpiç duvarların aralıklarına koyuyormuş. "Benim çok güzel bir tohum bankam var," diyor. Köydeki turizme dâhil olanlar, yediklerinin çekirdek ve tohumlarından alıyormuş sıklıkla zaten.

HERKESE BİR KİRAZ AĞACI

"Bir kadının kendi parasını kazanması öyle önemli ki..." diyor Bedriye Hanım. Üstelik bu sadece evdeki erkeğe karşı değil, emekli maaşıyla geçinilen bir kayınvalidenin iktidarına karşı da bir duruş demek! Dengeler...

Ben Bedriye Hanım'dan değil ama okuduğum pek çok farklı kaynakla farkediyorum ki köyün bilinirliğinin artması, yerli ve yabancı turisti çekmesi, turist olmadığı zaman bile ürünlerin satılır olması hem köy halkının, özellikle de kadınların kendilerine güvenmelerini sağlamış hem de köyden kente göçü azaltmış. ***Ürünlerin ekiminden toplanmasına, misafir ağırlamadan paketlerin yapımına her konuda bir bilinçlenme de kazanılmış.*** Okumakla ve yapılanların sonuçlarını görmekle elde edilenler köyün doğasına da yaramış.

"Önceki hazırlık yıllarını katmazsak 2012'den beri yapıyoruz turizm işini," diyen Bedriye Hanım, bir süre önce de "Herkese Bir Kiraz Ağacı" hareketi başlattıklarını anlattı. Üreticinin elinde kalan mal yüzünden pek çok ağacın yerine başka ağacın dikildiğini, vişne ağaçlarının mesela böyle böyle gittiğini anlatan Bedriye Hanım, bu sene kiraz ağaçlarını sahiplendirmiş. Misal siz şehirden arayıp "Benim de bir kiraz ağacım olsun," diyor, bir yıl için bir bedel ödüyorsunuz, çıkan tüm meyveler sizin oluyor. Hem köylü kazanıyor hem de kiraz ağaçları kurtuluyor.

"Artık dev bir kitaplığım var," diyen, pek çok köy kütüphanesine [illegible] gönderdiği durumu yazdım Bedriye Berber Engin şimdilerdeyiniden

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

sadece 6 kelime

bir hayatı 6 kelimeyle anlatabilir mısın?

Bu ay Instagram hesabımızdan 6 kelimelik hikâyelerinizi sizlere sorduk... İşte gelen bazı cevaplar...

Hayatımı kurtardığın için teşekkür ederim anne.
beyza_evlidi

Eksik büyüyen çocukların sol yanı delik...
yagmur_yurek_fim

Abimin sesini unutunca öldüğünü kabul ettim.
sedarar4

Herkes biriyle eşleşsin dediklerinde, arkada tekim.
yelizakuyucu

Aktör olma yolunda doktor olmayı öğrendim.
roonzengin_

Sahnenin ışıkları söndüğünde, artık uyanmaya hazırdı.
derlindeniiz

Tüm kahramanlarım zamanla birer katile dönüştü.
alkas.canan

Dembelleri çay bitmeyince farlara vardık yolmıcılığımın.
zeykame

Aklım abluka altında, kalbim çoktan esir...
melolmz

Hayat, annemin gözlerinde gördüğüm sıcacık gülümsemedir.
ozlemakgmus

Gittiğinde ölürüm zannetmiştim ama yeniden doğdum.
osmanbugday1

Hikâyemin sonunu çok merak ettiğimden ölmedim!
sibel.er.nark

Kendi gökyüzümü küçük pencerelere sığdırmaktan vazgeçtim.
perestiss

Hoş geldin İbrahim. Biz de tam kalkıyordık.
ibrsgl

Hevesimlerce açmayı bekleyen kayısı ayaz kalak.
thesnobay

Annemin kavanozundaki yaşam mücadelesi benim dünyam.
merilayy

Yazmaya adanmadıysan henüz, yaşama adanmış olamazsın...
aydanarar_

Bir kediyle cardıp uyumakmış bütün istediğim.
zynpkcrzys

Kaçka kıskarı, yaz ile takaz edebilceydim.
celinkosken

Hiç ölmeyecekmiş gibi yeniden âşık oldum.
aesertnozee

Usulca esen rüzgâr beni sana sürüklüyordu.
mzlii aslnll

KAFA Dergisinde yayımlanan okuyucu hikâyelerinden ve yazarlarımızın 6 kelimelik hikâyelerinden oluşan "Altı Kelimelik Hikâyem" kitabı kafa.com.tr'de satışta...

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranfey.org

Metin Uca

400 yıl gecikmiş bir "cimri" öyküsü

Modern komedinin babası Molière; toplumda yeteneği, bilgi ve birikimiyle yer edinememiş, hilekâr, düzenbaz küçük insanların gülünç öykülerini en iyi anlatanların başında geliyordu.

Anlatacaklarımız Molière'i o güzel anıt mezarında ters çevirebilirdi. Molière'in hiç görmediği çok uzak topraklarda, Anadolu'da dirayetli, ileri görüşlü devlet adamı Ahmet Vefik Paşa sayesinde çok iyi bilinen oyunu "Cimri", gerçek hayatta da karşılık bulacaktı. İnsan davranışları ve açmazlarının ne kadar ortakolduğunun da kanıtı bir trajikomik durum ortaya çıkacaktı.

On yedinci yüzyılın en önemli, en değerli yazarlarından biriydi Molière. Modern komedinin babası Molière; toplumda yeteneği, bilgi ve birikimiyle yer edinememiş, hilekâr, düzenbaz küçük insanların gülünç öykülerini en iyi anlatanların başında geliyordu. On yedinci yüzyılın kısıtlı ortamında birbiri ardına muhteşem, asla eskimeyen eserleriyle aramızdan geçip gidiveren o küçük insanların bilmediğimiz öykülerini, gizli kişilik bozukluklarını ölümsüz satırlara dönüştürüyordu.

"Tartuffe"de din maskesiyle insanları kandıran bir düzenbazın ipliğini pazara çıkarıyor, kilise ve tartışmasız kararlarıyla kralın doğrularına karşı insanların sorgulayıcı, kuşkucu bakışını eserleriyle gerçekçiliğin doruğuna taşıyordu. Kilisenin beş yıl boyunca şimşeklerini üzerine çeken "Tartuffe" ancak yine kendisi tarafından sansürlenerek sergilenebiliyordu.

"Kibarlık Budalası", orta tabakadan gelip soylu sınıfına dâhil olmaya çalışan kişinin gülünçlüğünü, "Hastalık Hastası", saf bir kişinin imkânlarından yararlanmaya çalışan bir çıkarcıyı ele alarak, bu sorgulayıcı tavrı sanatla buluşturuyordu.

Ama en çarpıcısı, en bilinen eseri, *Harpagon* karakteriyle ölümsüzleşen "Cimri"ydi. İlk sahnelenişinde *Harpagon*'u kendisi oynayacak kadar tiyatroyla iç içe olan Molière, pek çok eserden esinlenmişti. Hatta Shakespeare'in "Venedik Tacirі" oyunundaki *Shylock* tiplemesinden de izler taşıyan *Harpagon*, bu kara mizah başyapıtında parayı tüm değerlerin üstünde tutarken, parayla şekillenen tüm ilişkiler de yerden yere vuruluyordu. *Harpagon*, çevresindekilere itibardan tasarruf etmenin hastalıklı sınırlarını göstermesi açısından da ilginç bir örnek oluşturuyordu. Hizmetçileri perhize sokuyor, atları ayakta duramayacak sınırında az arpaya alıştırıyor, mobilyaları eskimesin diye yumuşak sildiriyor, çalışanların giysilerindeki yırtıklarını görmemek için garsonlar servis yaparken arkasını duvara dönmelerini istemek gibi fevkalade buluşlar sergiliyordu. En büyük zevki ise paracıklarını çıkarıp her seferinde sayması ve sayıp sevdikten sonra yeniden saklamanın yollarını aramasıydı.

Biz Molière'i neden mi çok seviyoruz? Çünkü Ahmet Vefik Paşa sayesinde en erken tanıdığımız yazarların başında geliyor. Maarif Nazırlığı da yapmış bu değerli diplomat ve devlet adamı, Bursa'da tiyatroyu zorunlu tutup bir gelenek oluşturarak ve "Azarya" diye çevirdiği "Cimri" ve benzeri oyunlarla Bursa Valiliği döneminde bir tiyatro geleneği yaratmasıyla bilinen, vizyon sahibi, döneminin çok ilerisinde bir devlet adamıydı. O yüzden mi acaba görevden af mı istedi, istifa mı etti tam bilinmiyor ama II. Abdülhamid döneminde sadece üç gün süren vekillik görevi de var paşa.

Yani "Cimri" uyarlanınca kimleri de kapsamış siz anlayın. Bursa sahnelerindeki "Cimri"den söz ederken bizim yazıya da konu olan Anadolu'daki diğer *Harpagon*ları es geçmemek gerekir.

1970'lerin "Köyden İndim Şehire" ve benzeri Ertem Eğilmez komedilerinde öne çıkan uyanık Anadolu tiplemeleri, hızla köşeyi dönmek için her türlü hinliğe açık karakterler, ticareti de iyi bilen zeki insanların kenti Kayseri'yle özdeşleştiler. Birçok tiyatroya, filme konu oldular. İşte Molière'i mezarda ters döndüren bizim *Harpagon* da Kayseri'nin bir ilçesinde. Zamane fabrikatörü, daha doğrusu büyümüş bir işletmenin sahibi ama nasıl cimri nasıl cimri...

Kendisine, ailesine, çocuklarına, torunlarına nefes aldırmıyor. Torunlara el öperken bayramda kağıt para verdiği görülmemiş. Metal paraların da en küçükleri biriktiriliyor. 10 kuruşlar, 25 kuruşlar mendilsiz elden veriliyor. Yeni renklenmiş, haftada üç gün yayın yapan televizyon, elektrikparası çok gelmesin diye kısık parlaklıkta izleniyor. Aniden misafir gelirse diye pijamanın üstüne gömlek ve kravatla evde dolaşılıyor. Şimdinin Zoom toplantılarında görülmeyen akıl kısım gibi evdeçubuklu pijama altığıyla dolaşan dede, hiç kimse tarafından yadırganmıyor. Molière'in *Harpagon*'u gibi kızı, oğlanı zengine vermek, başlık parası vermemek bu *Harpagon*'un da başarısı. Ermeniler'den satın alınmış otantik bir evde yaşlanıyor. Para tutkusuyla temel hariç evin her tarafı defalarca kazılıyor.

Molière'in "Cimri"si eski bir fabrikatörün Kayseri'deki evinde yeniden yazılıyordu.

Alman malı ürünler sattığı için ve hep Alman'a güvendiği için mark biriktiriyor, gizli gizli sayıyor mu o pek bilinmiyor. Ama 60 bin marka ulaştığında fare leri yemesin diye kalın muşambalarla çevrelenmiş paketler; duvardaki yavaş yavaş kazılmış, eski, dökülmüş kaplamanın altına yerleştiriliyor. Üzeri de güzelce sıvanıyor. 80'li yıllarda bankalara güvenmeyen bizim *Harpagon*, her seferinde duvarı delmese de çocuklar ve torunlar, kimsenin giremediği odasından duvar tıktıklamaları ve arkasından gelen "maşallah" seslerini pek anlayamıyor. Ama *Harpagon*lar da ölür.

2000'lerin ortalarında, dede terk-i dünya ettiğinde; kazılardan, cimrilikten bıkmış çocuklar ve torunlar evi elden geçirmeye karar veriyor. İşte o sırada kapalı kapılar ardındaki duvar tıktıklarını unutmayan uyanık torunlardan birisi gördüğü filmlerin de etkisiyle dedenin odasında ses farklılığından ve sıvayla örtülmüş yapının arkasında *Harpagon*'un hazinesi olduğunu anlıyor, duvar kazılınca ortaya yıllar boyunca biriktirilmiş 60 bin mark dökülüyor, Molière'in "Cimri"si eski bir fabrikatörün Kayseri'deki evinde yeniden yazılıyordu. Ancak yıl 2009 olduğu, markın yerini dokuz yıldır euro aldığı için duvardasaklanan ve *Harpagon*'a yar olmayan paralar torunların da bir işine yaramyordu.

Montaigne'in "Cimrilik, bütün insan deliliklerinin en gülüncüdür" sözü doğrulanıyor, Molière'in "Cimri"si 400 yıl sonra yine hiç eskimediğini bir kez daha kanıtlıyordu.

Jean Baptiste Molière

Çizim:German Vizuris/Shutterstock

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

HANGİ YAZAR

1- Ülkü Tamer — G

2- Oktay Rifat

3- Latife Tekin

4- Peyami Safa

5- Ahmet Hamdi Tanpınar

6- Adalet Ağaoğlu

7- Mina Urgan

8- Hasan Hüseyin Korkmazgil

9- Metin Altıok

10- Furuğ Ferruhzad

11- Cevat Şakir Kabaağaçlı

A- Başta Shakespeare olmak üzere birçok İngiliz yazarın eserlerini Türkçeye çevirdi. Bir Dinozorun Anıları'nda hayatındaki önemli kişilere (Abidin Dino, Yahya Kemal, Ahmet Haşım...) yer verdi ve geniş bir okuyucu kitlesi onu keşfetti.

B- Toplumcu gerçekçiliğin en önemli yazarlarındandı. Ahmet Kaya'nın seslendirdiği Acıyı Bal Eyledik ve daha birçok farklı eser onun kaleminden yazıldı.

C- Hem şair hem oyuncuydu. 1965 yılında UNESCO tarafından hayatını konu alan bir film yapıldı. Ülkemizde ise hayatı "Yaralarım Aşktandır" adlı tiyatro oyunuyla sahneye taşındı.

D- Aslen edebiyat öğretmeni olan ve yurdun belirli yerlerinde görev yapan yazarın öğrencileri arasında Orhan Veli, Melih Cevdet de bulunuyordu. Beş Şehir kitabı yazarın öğretmenlik yaparken yazdığı en önemli eseriydi.

E- Garip akımının kurucuları arasında olan şair, Karga ve Tilki şiir kitabıyla Yediteşe Şiir Ödülü'nü aldı. Kendisi aynı zamanda Nâzım Hikmet'in kuzeniydi.

F- Cumhuriyet Dönemi'nin yazarlarından biriydi. Arsen Lüpen karakterinden esinlenerek Cingöz Recal'yi yarattı. Server Bedi takma adını kullanan yazarın en önemli eserlerinden biri de otobiyografik romanı Dokuzuncu Hariciye Koğuşu oldu.

G- İkinci Yeni döneminin öncülerinden olan şair, bir dönem Milliyet Çocuk dergisinin yazı işleri müdürüydü. Çevirdiği Mitologya kitabıyla TDK Çeviri Ödülü'nü aldı.

H- Bir Acıya Kıracı kitabındaki şiirlerinin yanı sıra çizimleriyle de dikkat çekiyordu. Sivas Katliamı'ndan ağır yaralı kurtuldu ama kısa bir süre sonra hayatını kaybetti. 2008 yılından beri adına şiir ödülü veriliyor.

I- Anadolu'daki köy yaşamını anlattığı ilk kitabı Sevgili Arsız Ölüm yazarın en sevilen eserlerinden biriydi. 2019 yılında "toplumsal yaşama eleştirel bakışı"ndan dolayı Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

J- 1925 yılında, Hüseyin Kenan mahlasıyla yazdığı öykü sonrası Bodrum'a kalebent sürgüne gönderildi. Üç yıllık sürgün sonrası İstanbul'a döndü fakat aklında Bodrum'un güzelliği kalmıştı. Kısa bir süre sonra Bodrum'da yaşamaya başladı. Sürgün yıllarına hitaben Mavi Sürgün kitabını yazdı.

K- 1976 yılında yazdığı "Türk edebiyatının ilk yol romanı" olarak geçen Fikrimin İnce Gülü kitabı dördüncü baskısını yaparken "askerî kuvvetleri küçük düşürdüğü" gerekçesiyle toplatılıp, yasaklandı. İki yıl süren dava sonrası kitap, tekrar basıldı.

Cevaplar gelecek sayıda

Hazırlayan: Emrah Akbaş

6-A, 7-B, 8-C, 9-D, 10-H, 11-I

SEN ÇEK sen yaz

konu: anne
hikâye: hamide doğuş
fotoğraf: gürsel düzgüner

siyah önlük

Elimde tülbent bezi ve kısa bir çubuk. Cam silme için kullanacağım. Gecenin karanlığı, yorgunluğu ve emeği içine çökmüş sanki. Üzerine bir de gazyağı kokusu eklenmiş. Her sabah temizlemek görevlerimden biri. Anneme yardım ediyor ve gece boyunca verdiği emeğin yorgunluğunu da temizliyorum kendimce. Beyazdantel kılıf örtüyü de üzerine takınca mutluluğum daha da artıyor. ***Evimizin bir odasının her yanı siyah kumaş. Eliştilmişler, biçilecekler ve yerde kumaş tozları...*** Köyün tüm çocuklarının adı ve ölçüleri yazılı koca bir defter. Her gün, "Yetişir değil mi bizim önlükler?" sesleri. Annem de sabırla herkese "Evet," diyor ama yorgunluğuna ben lambanın isinin içinde görüyorum her sabah. Geceleri susmayan ayaklı dikiş makinesinin sesiyle uyumayı çoktan öğrendim. Yün yorgandan nefes alacak kadar küçük bir köşe açıyorum. Çocuk yüreğimin atışlarıyla da annemin ayaklarına ve uykusuzluğuna güç vermeye çalışıyorum. Okulun açıldığı gün etrafımda nice öğrenciler. Hepsi siyah önlüklerini giymiş, annemin tüm ince dokunuşlarını üzerlerinde taşıyarak sınıflarına geçmeyi bekliyorlar. Bendeki duruş çok farklı, hiçbir öğrencide yok. Çünkü annemin emeğinin kokusu tüm okulun bahçesini sarmış.

Bu köşe okuyucularımız tarafından hazırlanmaktadır.

Mayıs 2021 - Sayı: 80 - Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Aylık Yaygın Süreli Yayın - Yayıncı: KAFA Grup Reklam Yayıncılık Sanayi Ve Ticaret LTD. Şti.
İmtiyaz Sahibi: Candaş Tolga Işık Sorumlu Müdür: Meri Çamga
Genel Yayın Yönetmeni: Ayça Derin Karabuluk
Görsel Yönetmen: Durukhan Varlık Kapak: Hakan Arslan
Okuyucu Temsilcisi: Emrah Akbaş Reklam: reyhan@edwardistanbul.com - (0212) 293 40 99
Adres: Koşuyolu Mah. İsmailpaşa Sok. No:44 Kadıköy / İstanbul Tel: (0216) 428 9 888
Baskı: İhlas Gazetecilik A.Ş. 29 Ekim Cad. İhlas Plaza No: 11/A 41
Yenibosna / Bahçelievler / İstanbul Tel: (0212) 454 30 00 Dağıtım: TDP (0212) 354 39 09
www.kafa.com.tr bizeyazin@kafadergi.com reklam@kafagrup.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İş Sanat kafası mayıs

Yeni Türkü'den Anneler Günü'ne özel konser

Türkiye'nin köklü müzik gruplarından **Yeni Türkü** Anneler Günü'ne özel bir konserle İş Sanat sahnesini şenlendirecek. Derya Köroğlu (vokal, akustik gitar), Erkin Hadımoğlu (klavye, vokal), Furkan Bilgi (klasik kemençe, ud, vokal), Sezer Alemdar (bas gitar), Serdar Barçın (flüt, saksafon), Bahadır Tanrıvermiş'in (davul) oluşturduğu Yeni Türkü konseri **9 Mayıs** saat 20.30'da ilk gösterimini yapacak.

Ümit Besen bayrama özel konuklarıyla İş Sanat'ta

Arabesk ve fantezi müziğin öncüsü **Ümit Besen**'in Ramazan Bayramı için özel hazırladığı konserine **Pamela** ve **Eda Baba** konuk oluyor. Ümit Besen'in sevilen şarkılarının seslendirileceği konserin ilk gösterimi **13 Mayıs**'ta gerçekleşecek.

Borusan Quartet ve piyanist Gökhan Aybulus konseri İş Sanat'ta

2005 yılında Prof. Gürer Aykal'ın kurduğu, Esen Kıvrak (1. keman), Nilay Sancar (2. keman), Efdal Altun (viyola) ve Çağ Erçağ'ın (viyolonsel) yer aldığı yaylı dörtlü **Borusan Quartet**, piyanist **Gökhan Aybulus** ile İş Sanat'ta bir araya geliyor. Johannes Brahms, Robert Schumann'ın eserlerinin seslendirileceği konser ilk gösterimin yapılacağı **21 Mayıs**'tan itibaren izlenebilecek.

Edip Cansever'den "Sevda Bir Ateş Buldu Sende"

İş Sanat'ın dinletilerine Edip Cansever'in eserlerinden oluşan ***Sevda Bir Ateş Buldu Sende*** başlıklı şiir dinletisi ekleniyor. İmgelerin şairi olarak da anılan Cansever'in "Masa da Masaymış Ha", "Yerçekimli Karanfil", "Kirli Ağustos", "Gül Kokuyorsun" şiirlerinin de seslendirildiği dinletinin ilk gösterimi İş Sanat'ın YouTube kanalında ve internet sitesinde ***17 Mayıs*** saat ***20.30***'da yapılacak.

Sattas, Ceza ve Melek Mosso 19 Mayıs'ı kutluyor

Türkiye'nin ilk reggae albümünün sahibi **Sattas** ile **Ceza** ve **Melek Mosso** İş Sanat'ta **19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı**'nda unutulmaz bir konsere imza atacak. Konserin ilk gösterimi saat **20.30**'da yapılacak.

İş Sanat'ta caz esintileri

İş Sanat'ın pandemi sebebiyle çevrim içi sürdürdüğü sezonunun son caz konserini **"Almagest Quintet"** gerçekleştirecek. Sabri Tuluğ Tırpan (piyano), Volkan Öktem (davul), Eylem Pelit (bas gitar), Hamdi Akatay (perküsyon) ve Cenk Erdoğan'ın (gitar, yaylı tanbur) bu konser için bir araya geldiği Almagest Quintet, bu sene aramızdan ayrılan Chick Corea'nın eserlerini de seslendirecek. Konserin ilk gösterimi **7 Mayıs Cuma** saat **20.30**'da İş Sanat'ın YouTube kanalında izlenebilecek.

İstanbul Ensemble ile sezon finali

İş Sanat'ın 21. sezonunun açılışını yapançoğunluğu bağımsız müzisyenlerden oluşan **İstanbul Ensemble** Serdar Yalçın yönetiminde sezonun kapanış konserini de gerçekleştirecek. İlk gösterimi **28 Mayıs** saat **20.30**'da yapılacak konser yıl boyunca İş Sanat'ın YouTube kanalında izlenebilecek.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Etkinlikler, ilk gösterim tarihlerinden itibaren İş Sanat'ın YouTube kanalında ve internet sitesinde yıl boyunca erişime açık olacak.

Bu bir Ayrıntı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org